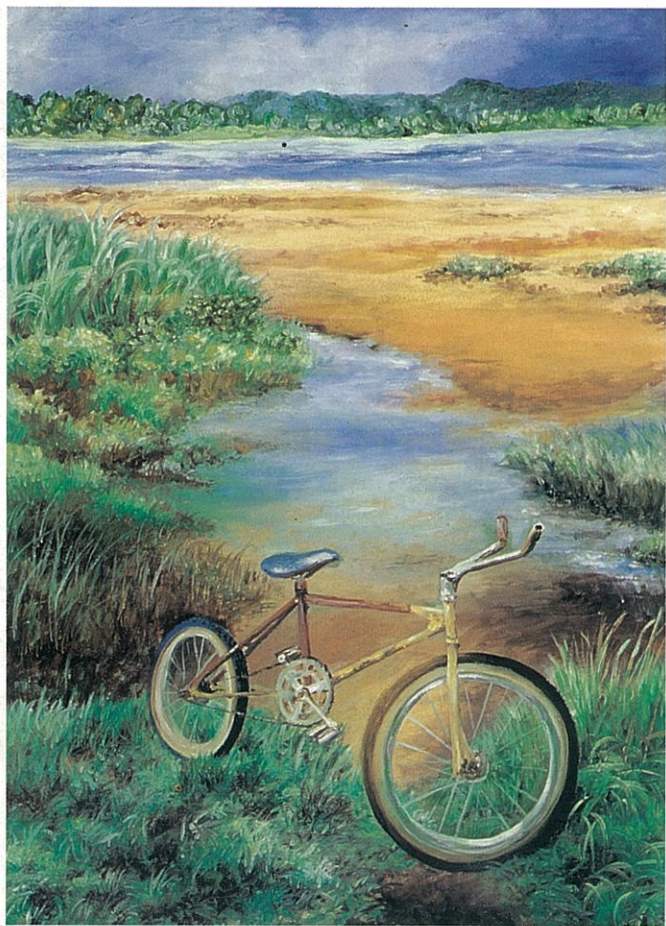
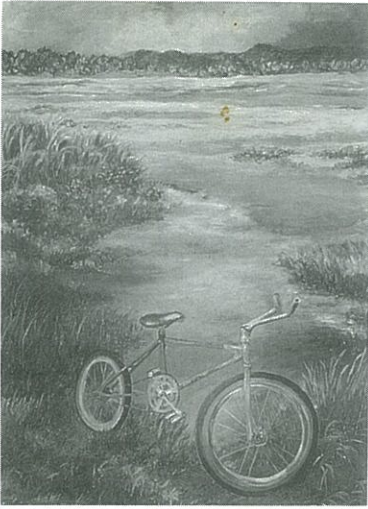

ชีวิต

นิตยสารเพื่อชีวิตที่งดงามและเป็นอิสระ
ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒

ชื่อภาพ ผจญภัยในวันหยุด
ฝีมือ นIRMล เมธิสุวกุล
ปี ๒๕๔๑
ขนาด ๔๐ X ๖๐ ซม.
เทคนิค สีน้ำมัน

“เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นที่อำเภอวังเจ้า จังหวัดกำแพงเพชร พี่นกจอดรถชมวิวข้างทาง ก็เห็นจักรยานคันหนึ่งจอดหลบแดดอยู่ข้างทางเช่นกัน ไม่เห็นเจ้าของ แต่ได้ยินเสียงเจี๊ยวจ๊าวของเด็ก ๆ คงกำลังสำรวจโลกใบเล็ก ๆ ของเขาอยู่...

“นี่ก็ถึงตัวเอง เพราะตอนพี่นกเด็ก ๆ อยู่ต่างจังหวัดพอถึงวันหยุด พี่นกก็จะชวนเพื่อน ๆ ขี่จักรยานไปตามบ้านเพื่อนที่มีสวนผลไม้บ้าง ขี่ผจญภัยไปในที่ต่าง ๆ บ้าง...

“เห็นแล้วพี่นกมีความสุข เพราะรู้ว่าเด็กเองก็กำลังมีความสุขสังเกตจากแฮนด์จักรยาน พี่นกกว่าน่าจะประมาณมือสองมือสามนะ เพราะไปกันไม่ได้กับตัวรถเลย แล้วเจ้าของก็ต้องมอม ๆ...

“จักรยานในความรู้สึกของพี่นก มันเป็นสัญลักษณ์ของความร่าเริง”

บอกเล่า

เด็กทั้งหลายนี้แหละคือผู้สร้างโลกในอนาคต
เราจงพากันสร้างโลก
โดยผ่านทาง การสร้างเด็กอย่างถูกต้องเสียแต่บัดนี้
อย่าปล่อยให้เด็กเป็นไปตามกรรมเลย
จึงเป็นการกระทำที่มีความรับผิดชอบอย่างสูงสุด
ของบิดามารดา ครูอาจารย์แห่งยุคนี้
ซึ่งถือว่าเป็นยุคแห่งสติปัญญา

...

คำชี้ชวนของหลวงพ่พุทธทาสนี้แสดงไว้ตั้งแต่ปี ๒๕๒๙
การทำงานสร้างโลกโดยผ่านเด็ก ควรเป็นงานของผู้ใหญ่ทุกคน
ในสังคมนี้
มาเรียนรู้กับเด็ก ๆ กันเถอะ

ธรรมะสวัสดิ์

แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด

สาวิกา ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒๐ ประจำเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๒ จำนวนพิมพ์ ๖,๕๐๐ เล่ม
เจ้าของ เสถียรธรรมสถาน ๒๔/๕ ซอยวัชรพล ถนนรามอินทรา ๕๕ ลาดพร้าว
กรุงเทพฯ ๑๐๒๓๐ โทร. ๕๐๙-๐๐๘๕, ๕๐๙-๒๒๓๗, ๕๑๐-๔๗๕๖ โทรสาร ๕๑๙-
๔๖๓๓ บรรณาธิการ พิภล วิภาสประทีป กองบรรณาธิการ ฉัตรวรัญ องค์กรสิงห์,
รัศมี มณีนิล, เตือนใจ ดีเทศน์, คันสนีย์ ศีตะบันย์ เมอลเลอร์ ผู้จัดทำ สำนักพิมพ์
สามสี ๘๑/๘ ถนนเพชรเกษม บางแค ภาษีเจริญ กรุงเทพฯ ๑๐๑๖๐ จัดจำหน่าย
บริษัท แพลน บุกเน็ด จำกัด โทร. ๕๘๖-๙๕๕๕ เฟลท หจก.เลย์โปรเซส โทร. ๘๘๓-
๐๓๖๐-๑ พิมพ์ บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด โทร. ๘๘๓-๐๔๑๗

สารบัญ

พุทธสาวิกา - พระเสลาเถรี ภิกษุณีที่บวชในวัยเด็ก	๔
เรื่องพิเศษ - ตัดปีกให้ไดอารี ปลายทางที่...เชียงใหม่	๑๐
หยุด - คิด	๓๖
รายงานพิเศษ - ศิลธรรมของยุวชนคือสันติภาพของโลก	๓๗
นานาทศนะ - นิยามรัก	๕๒
วาทะพุทธทาส	๖๓
วิถีแห่งชีวิต - “ถ้าฉันเป็น...ฉันจะ...”	
ไพบูลย์ ดำรงชัยธรรม	๖๔
สา - ระ - ชัน	๗๙
เล่าสู่กันฟัง - วันดอกไม้บานในแผ่นดิน	๘๑
ปากการับเชิญ - ปีใหม่บ้านเรา	
สุสชา โทณะวณิก สุขวัฒน์	๙๖
ผู้หญิงใกล้วัด	๑๐๒
เพื่อนทุกข์	๑๑๐
ปฏิบัติหนาว	๑๑๘
คุยกันท้ายเล่ม	๑๒๐

พระเสลาเถรี

ภิกษุณีที่บวชในวัยเด็ก

ข้อสังเกตประการหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นเสมอเมื่อเข้าไปร่วมกิจกรรมในเสถียรธรรมสถาน คือเด็กที่มากับพ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่มีปริมาณมากขึ้น เด็กเหล่านี้มีหลายรุ่น เล็กสุดนอนแบเบาะที่พ่อแม่ต้องอุ้มไว้ตลอดเวลาก็มี โตหน่อยขนาดไถลเลื่อนลงมาจกเนินหญ้าได้ก็ไม่ค่อย หรือโตขนาดจวนเจียนจะย่างเข้าวัยรุ่นแล้วก็มาก...

เด็กที่ตามผู้ใหญ่เข้ามา ณ ที่แห่งนี้มีจำนวนมากขึ้น สำหรับเรื่องคุณภาพและการประเมินผลภายหลังจากนั้นเป็นเรื่องใหญ่ที่จะต้องพิจารณากันต่อไป แต่จากการสังเกตเด็กที่เข้าไปร่วมกิจกรรมในซุ้มต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นซุ้มเทียนหอม ‘จุดเทียนตั้งใจ จุดไฟตั้งสติ’ ซุ้มระบายสี ‘ลมหายใจไปไหน ปลายพู่กันไปด้วย’ หรือซุ้มผ้าบาติก ‘ผ้า ๑ ผืนกับใจ ๑ ดวง’ พบว่าหลายคนที่ได้พูดคุยด้วยบ่งบอกถึงพัฒนาการทางจิตใจที่แปรออกมาในรูปของความคิด การกระทำ คำอธิบายในเนื้องานที่กำลังทำอย่างมีระบบ อย่างที่ทำให้ต้องคิดอยู่ในใจว่า “เด็กคนนี้ได้เรื่องได้ราว”

จากการตั้งข้อสังเกตและข้อมูลที่ได้พบ จึงทำให้การค้นคว้าประวัติพุทธสาวิกาในฉบับนี้มุ่งประเด็นไปที่ภิกษุณีซึ่งสามารถบรรลุนิธรรมตั้งแต่วัยเด็ก และยินดีที่ได้นำเรื่องนี้มาให้อ่านกัน

พระเสลา ถือกำเนิดในวาระกษัตริย์ เป็นพระธิดาของพระเจ้าอาฬววิกะแห่งเมืองอาฬวี ซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองของแคว้นโกศล บางครั้งผู้คนก็เรียกท่านว่า ‘อาฬววิกา’ ซึ่งแปลว่า พระธิดาของพระเจ้าอาฬววิกะ

พระเสลานั้นมีความเลื่อมใสพระพุทธศาสนามาตั้งแต่เยาว์วัย สืบเนื่องจากมีอาฬววิษัณห์สิงสถิตอยู่ที่ต้นไทรใหญ่ต้นหนึ่งซึ่งอยู่ห่างจากเมืองอาฬวีประมาณ ๑ คาบวุต (แปลว่าเสียงจิ้งจอก ใช้เป็นมาตรวัดระยะทางในอินเดียโบราณ) คอยจับผู้คนที่เข้าไปในร่มเงาของต้นไทรใหญ่นั้น พฤติกรรมของยักษ์ทำให้ชาวเมืองอาฬวีเดือดร้อนกันทั่ว จนเข้ามิดวันหนึ่ง พระพุทธเจ้าทรงเข้าสมาบัติตรวจดูอุปปนิสัยของสัตว์โลก ทรงเห็นว่าอาฬววิษัณห์จะได้บรรลุโสดาปัตติผล จึงทรงเสด็จไปโปรด และหลังจากแสดงธรรมโปรดแล้วทรงมอบบาตรจีวรให้อาฬววิษัณห์ถือตามเสด็จเข้าไปในเมืองอาฬวี พระเสลาซึ่งขณะนั้นยังเป็นเจ้าหญิงพระองค์น้อย มีพระชนมายุประมาณ ๗ พรรษา ได้ตามเสด็จพระเจ้าอาฬววิกะพระราชบิดาไปเฝ้าพระพุทธเจ้าด้วย เมื่อได้ฟังพระพุทธเจ้าแสดงธรรมโปรดแล้วก็เกิดความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาถึงขั้นประกาศตนเป็นอุบาสิกา คือผู้น้อมน่านับถือพระรัตนตรัย ได้แก่พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เป็นที่พึ่งที่ระลึกถึงตลอดชีวิต หลังจากนั้นไม่นานก็ทรงออกบวช

สำหรับประวัติตอนนี้ ดร.บรรจบเขียนเล่าไว้ที่น่าสนใจว่า

“พระเสลาได้บรรลุอรหัตผลในปีที่ออกบวชนั่นเอง พระพุทธเจ้าทรงเห็นคุณสมบัติพิเศษในตัวท่าน จึงทรงอนุญาตให้ท่านบวชเป็นพระภิกษุณีได้ แม้ว่าขณะนั้นจะมีอายุเพียง ๗ ขวบ...”

หลังจากบรรลุอรหัตผลแล้วพระเสลาได้พักอยู่ในเมืองสาวัตถี

นั่นเอง วันหนึ่งหลังจากฉันอาหารแล้วท่านเดินออกจากเมืองสาวัดดีเข้าไปยังป่าอันธวัน ครั้นถึงแล้วก็ได้นั่งพักกลางวันอยู่ที่โคนต้นไม้แห่งหนึ่ง ขณะที่ท่านกำลังบันเทิงอยู่ในความสงบสงัดนั้น มารตนหนึ่งก็แปลงกายเป็นคนป่าเข้าไปหาแล้วกล่าวว่า

ในโลกนี้ ไม่มีทางพ้นทุกข์หรือ ท่านจะเอาความสงบสงัดไปทำอะไร

**ขอให้ท่านจงหาความสุขสำราญจากกามให้เต็มที่เถิด
จะได้ไม่ต้องมาเดือดร้อนในภายหลัง**

อรรถกถาอธิบายว่า มารกล่าวเช่นนั้นเพื่อต้องการโน้มน้าวใจให้พระเสลาเห็นว่านิพพานไม่มีอยู่จริง คนที่ยังอยู่ในวิภวณุมสาวดอย่างท่านไม่ควรจะหลีกออกจากกาม ควรเสพสุขให้เต็มที่ มารยังชี้ให้เห็นอีกว่า หากมัวแต่แสวงหานิพพานซึ่งไม่มีอยู่จริง ในที่สุดก็จะมาเดือดร้อนใจภายหลังว่าไม่ได้เสพสุข

พระเสลาผู้ดีว่ามารกล่าวเช่นนั้นเพราะไม่รู้ที่ท่านได้บรรลุอรหัตผลแล้ว จึงกล่าวตอบไปว่า

กาม คือสิ่งที่น่าใคร่ ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัสทางกาย (โณฏฐัพพะ) ชันธ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เป็นที่ตั้งให้เกิดการยึดถืออกามเหล่านั้น ความยินดีในกามแบบใดที่เธอเพิ่มพูนอยู่ บัดนี้ เราไม่มีความยินดีในกามแบบนั้นแล้ว ความเพลินใจในกามทั้งหมด เราละได้แล้ว ความลุ่มหลง เราทำลายได้แล้ว มารผู้ต่ำช้า ขอเจ้าจงรู้ไว้ด้วยเถิดว่า นี่เรากำลังข่มขู่เจ้านะ

มารฟังคำนั้นแล้วก็เข้าใจได้ว่า ท่านเป็นพระอรหันต์ซึ่งพ้นวิสัยที่ตนจะขัดขวางได้จึงหายตัวไป ฝ่ายพระเสลายังคงนั่งพักกลาง-

วันอยู่ในป่าอันธวัน จนกระทั่งถึงเวลาเย็นจึงได้เดินทางกลับเข้าเมือง
สาววดี

ในเรื่องอดีตชาติของพระเสลานั้นนับว่าสนใจไม่น้อยกว่าพุทธ-
สาวิกาองค์อื่น ๆ เนื่องจากได้ตั้งจิตปรารถนาไว้ตั้งแต่ครั้งพระพุทธ-
เจ้าในอดีตหลายพระองค์ และได้ทำบุญสนับสนุนด้วยการถวายทาน
รักษาศีลอย่างต่อเนื่อง ผลจากชาตินั้น ๆ บุญส่งผลให้เวียนว่ายตาย
เกิดในภพภูมิต่าง ๆ จนกระทั่งมาถึงพุทธูปบาทกาลของพระพุทธเจ้า
ซึ่งท่านได้เกิดเป็นหญิงสาวชาวเมืองหงสาวดีในช่วงเวลาที่พระพุทธ-
เจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว ท่านได้แต่งงานกับชายหนุ่มชาว
เมืองเดียวกัน และใช้ชีวิตคู่อย่างมีความสุขจนกระทั่งอย่างเข้าวัยชรา
สามีตายจากไป จึงมุ่งแสวงหาความสงบด้วยการไปไหว้พระสงฆ์และ
ฟังธรรมตามวัดต่าง ๆ อยู่มาวันหนึ่ง ท่านเดินทางไปไหว้ต้นสาละ
อันเป็นต้นไม้ที่พระพุทธเจ้าปรหมุตตระประทับนั่งตรัสรู้ และตั้งจิต
อธิษฐานว่า

“หากพระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้ยิ่งใหญ่ไม่มีใครเทียบได้จริง ขอ
ต้นไม้ที่ประทับนั่งตรัสรู้นี้ จงแสดงปาฏิหาริย์ให้ประจักษ์แก่ตา
ข้าพเจ้าด้วยเถิด”

ทันทีนั้น ต้นสาละก็สว่างไสว ทุกกิ่งเปล่งปลั่งราวห่อหุ้มด้วย
ทองคำ ส่งผลให้สถานที่นั้นสว่างไสวไปทั่วทุกทิศ

ท่านเห็นดังนั้นแล้วยิ่งเกิดศรัทธาเลื่อมใส นั่งประคองอัญชลี
เหนือศีรษะบูชาต้นสาละนั้นอยู่ ๗ วัน ๗ คืน คืนสุดท้ายได้ทำการ
บูชาอย่างยิ่งใหญ่โดยได้จุดดวงประทีป ๕ ดวงล้อมรอบพุทธอาสน์
ดวงประทีปทั้ง ๕ ดวงนั้นลูกโพลงสว่างไสวจนกระทั่งถึงรุ่งเช้า ขณะ
นั้นท่านได้ตั้งจิตปรารถนาขอให้ได้บรรลุธรรมในศาสนาของพระพุทธ-

เจ้าพระองค์หนึ่งในอนาคตด้วย

จากประวัติเช่นนี้ทำให้ต้องนึกย้อนไปถึงเรื่องของตนเองครั้งที่เข้าไปเป็น ‘ศิลาจารึก’ ที่เสถียรธรรมสถานเมื่อ ๒ ปีก่อน ในช่วงเข้ามีดของวันสุดท้ายก่อนที่จะลาศิลา พวกเราทั้งหมดได้ทำวัตรเช้าร่วมกันกับคณะแม่ชี ณ ลานรอบต้นสาละในบริเวณเรือนไทย ท่ามกลางบรรยากาศที่ยังมีด มีเพียงอาภรณ์สีขาวของคณะแม่ชีและพวกเราสวมอยู่ ท่ามกลางเทียนเล่มน้อยที่จุดไว้รอบ พร้อมเสียงสวดมนต์กังวานสม่ำเสมอ จวบจนความมืดค่อย ๆ ลาลับจากไปอย่างสุภาพพร้อมความสว่างเรืองรองที่แทรกซ้อนขึ้นมาอย่างอ่อนโยน จนกระทั่งเห็นกิ่งที่โคนต้นสาละซึ่งเห็นเป็นดอกตูมอยู่เมื่อเย็นวาน...

บัดนี้ทั้ง ๓ ดอกที่อยู่ในกิ่งเดียว แยมแบ่งบานออกพร้อมกัน...

ความรู้สึกขณะนั้นบอกกับตนเองว่าอิมเอม ขึ้นบาน ความสุขหฤหรรษ์ที่ได้รับกำซาบผสมผสานเป็นหนึ่งในเดียวกับชีวิตอย่างลึกซึ้งพร้อมกับนึกถึงตอนหนึ่งของคำบูชาพระรัตนตรัย

“พุทฺธัง ภาคะวันตัง อภิวาเทมิ

ข้าพเจ้าอภิวาทพระผู้มีพระภาคเจ้า ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน”

ความรู้สึกเช่นนี้คงเป็นอย่างเดียวกับที่ครูบาอาจารย์สอนว่าเป็นสภาวะของจิตที่อิม ท่านบอกว่าจิตที่ทรงไว้ซึ่งความเป็นปกติที่ประภัสสร จะรู้้อย่างร่าเริง ว่องไว ตื่นตัว และเบิกบานเพราะความทุกข์นั้นมาไม่ถึง ท่านให้สังเกตเด็ก พบว่าถ้าเด็กที่ร่าเริง รู้ตื่นในการทำหน้าที่ในปัจจุบันขณะ เด็กมักจะทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้นานกว่าเด็กที่ถูกบังคับให้ทำ เพราะอย่างนี้การศึกษาที่บังคับควบคุมจึงมักทำให้เด็กมีสมาธิสั้นเสมอ

จึงขอให้ประวัติของพระเสลาเถรีนี้ เป็นประดุจการบอกกล่าว

ไปถึงผู้ใหญ่ทุกท่านในการตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ เพราะความพิเศษประการหนึ่งของเด็กที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาจิตวิญญาณให้เป็นผู้ที่มีจิตเจริญด้วยวิธีการศึกษาที่อยู่ ใกล้ชิดธรรมชาติ บอกให้รู้ว่าเด็กคนหนึ่งสามารถเดินทางด้วย ศักยภาพของความเป็นมนุษย์ ไปสู่อิสรภาพคือการดำรงอยู่อย่างคน ที่ไม่ทุกข์ ซึ่งเป็นโอกาสของมนุษย์คนหนึ่งที่จะสามารถเดินทางไปถึง จุดนั้นได้ ขณะที่สัตว์มีชีวิตอื่น ๆ ไปไม่ถึง

แต่ข้อพิจารณาก็คือการเดินทางนี้จะไปได้ก็เฉพาะมนุษย์ ที่ได้รับการฝึกฝนและพัฒนาแล้วเท่านั้น

บรรณานุกรม

บรรจบ บรรณรุจิ. ภิกษุณี : พุทธสาวิกาครั้งพุทธกาล. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ติดปีกให้ไดอารี่ ปลายทางที่...เชียงใหม่

๑๕ มกราคม ๒๕๔๒

คุณไดอารี่สีแดง

เป็นอีกครั้งที่ได้ตื่นเต็นว่าจะตกเครื่องบินหรือไม่ แต่ก็แอบปลอบใจตัวเองว่าตกเครื่องบินก็ยิ่งดีกว่าเครื่องบินตก จากกรมอินทราถึงท่าอากาศยานชีวิตได้ลุ้นตลอด โชเฟอร์แท็กซี่ขอไปทางลัด ซึ่งนั่นเท่ากับว่าเราต้องฝากความหวังทั้งหมดไว้กับเขา แน่จน เขาไม่ทำให้ผิดหวัง แถมยังได้ขึ้นใจกับได้กเย็นเจี๊ยบ ๑ แก้วโตก่อนขึ้นเครื่อง

คณะของเรา อันประกอบด้วยท่านแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด, แม่ชีวัลภา บุญเจริญ, พี่เจี๊ยบ ฉัตรวรวิญ, พี่ไก่ คันสนีย์ เมอลเลอร์ กับสองสาวที่ติดสอยห้อยตามคุณแม่มาแคว່เมืองเหนือ นีน่า และโมนีก้า เมอลเลอร์, น้องรัต-ชา-หมี, พี่บอกร และผู้คุมบอกร (งานนี้ก็มาคุม...ทั้งคุณความประพฤติพี่บอกร, คุณกล้อง...ในฐานะตากล้องกิตติมศักดิ์บวกการเป็นสไตลิสต์ไปในตัว-หรือวันงานนี้) ๙ ชีวิตมาถึงเชียงใหม่ประมาณ ๖ โมงเย็นเศษ ๆ โดยมีน้อง ๆ นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มารับคณะของเรา เนื่องจากท่านแม่ชีได้รับเชิญ

เป็นวิทยากรของการอภิปรายในหัวข้อ ‘ปลูกรักและอาหารในนาครแสนสับสน’ อันเป็นหนึ่งในกิจกรรมของนิทรรศการงานบวช ‘เกิดกล้า ทำทางฝัน’ จัดโดยชมรมพุทธศิลป์ สโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เวทีอภิปรายในร่ม - ปลูกรักและอาหารในนาครแสนสับสน

ตามเอกสารที่ได้รับ จะเป็นการพูดคุยเชิงประสบการณ์ และสอนข้อคิด ข้อเตือนสติวัยรุ่นที่กำลังสับสนกับสภาพสังคมที่ผันผวน เน้นการมีชีวิตอยู่อย่างสร้างสรรค์และเข้าใจตัวเอง และตามกำหนดการแล้วเวลาของการอภิปรายอยู่ที่ทุ่มครึ่งถึงสี่ทุ่ม หากด้วยผิดพลาดทางเทคนิคบางประการเกี่ยวกับสถานที่ ทำให้กำหนดการเปลี่ยน แต่ดูเหมือนจะได้กำไรทั้งผู้อภิปรายและผู้ฟัง เพราะได้อภิปรายได้ฟังถึงสองเวที ทั้งเวทีในร่มและเวทีกลางแจ้ง เป็นการเปลี่ยนบรรยากาศเสถียรธรรมสถาน

การแสดงเซอร์สวด ๆ ของน้อง ๆ นักศึกษา ม.ช. (โปรดสังเกตท่า)

ไม่วงแหวนหวานนอน แถมก่อนการอภิปรายที่เวทีกลางแจ้ง พวกเรา
ยังได้ดูการแสดงของน้อง ๆ นักศึกษาด้วย วาดลวดลายกันเต็มที่ แสง-
สี-เสียงเพียบ กองบอกที่เป็นฆราวาสสนุกสนานกันพอให้ลืมเสียง
อุทธรณ์จากกระเพาะอาหาร ท่านแม่ชีสนทนาและตอบคำถามจากผู้
ฟังซึ่งมีทั้งนักเรียน, นักศึกษา, อาจารย์, แม่บ้าน, ประชาชนทั่วไป มี
ข้อคิดที่น่าสนใจไม่น้อยทีเดียว เช่น

“...ชีวิตเราสั้นลงทุกขณะ ตายลงทุกขณะ แล้วทำไมจะต้อง
ตายอย่างคนที่จิตยังขุ่นมัว เราควรจะตายอย่างจิตที่เจริญขึ้น จิต
เจริญคือจิตที่รู้จักพอ พร้อมที่จะเรียนรู้ ไม่ทำร้ายตัวเอง ไม่ขุ่นมัว
เพราะเมื่อใดที่ขุ่นมัว ความเป็นปกติแห่งจิตจะถูกทำลายลง...”

“...ชีวิตที่ขาดเมตตาต่อตัวเอง อย่าคิดว่าจะเมตตาต่อคนอื่น
ได้ กับตัวเองยังไม่เมตตา เมตตาคนอื่นก็เป็นเรื่องหลอกลวงทั้งหมด

เวทีอภิปรายกลางแจ้งท่ามกลางฝนตกพรำ ๆ

เมตตาเขาเพราะอยากให้เขารักเขา ก็ในเมื่อเรายังไม่รักตัวเอง แล้วใครจะมารักเรา...”

“...การที่เรามีความสุขที่ได้ทำอะไรให้คนอื่น แสดงว่าเรายังทำเราเองได้ เวลาที่เรารักใครสักคน ให้บอกตัวเองไว้เลยว่าเราจะมีความสุขที่ได้รัก ไม่ว่าเขาจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือไม่ก็ตาม จะรักเราหรือไม่ก็ตาม ขอให้รักษาใจของตัวเองไว้ แล้วเราจะรักได้อย่างกว้างขวาง ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่มีที่สุด ไม่มีประมาณ อิทธิพลของความรักที่ไม่มีเงื่อนไข ความรักอย่างนี้ไม่เป็นเหตุแห่งทุกข์...”

กองบอเองก็มีส่วนร่วมในการสนทนาด้วย โดยเฉพาะสองสาวศิษย์เก่า ม.ช. พี่เจี๊ยบ ฉัตรวรวัณ และผู้คุมบอของผู้ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ได้รับความสนใจจากกลุ่มหลาน ๆ หลาน ๆ เป็นอันมาก ร้อนถึงพี่บอออกกับน้องรัต-ซา-หมีที่ผลัดกันจับตาดูก็ให้รู้สึก

ผ่า ๆ คิดตรงกันว่าไม่ไปสัจจรทำพระจันทร์บ้างก็แล้วไป

ร่วม ๓ ชั่วโมงผ่าน การอภิปรายคืนนี้จะว่าไปก็น่าชื่นใจไม่ใช่น้อย ที่เยาวชนไทยกลุ่มหนึ่งให้ความสนใจกับศาสนาอย่างจริงจัง งานที่จัด แม้จะมีข้อบกพร่องและอุปสรรคหลายประการ หากก็มิได้ลดทอนความเข้าใจว่าน้อง ๆ นักศึกษาจากชมรมพุทธศิลป์มีความตั้งใจจริงในการที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการสืบต่อพระพุทธศาสนา

ทว่า...เกือบห้าทุ่ม...คุณไดอารี่ กว่าเราจะออกจาก ม.ช.

แต่สิ่งที่รอเราอยู่นั้นแค่คิดก็หายเหนื่อย คืนนี้เราจะพักกันที่บ้านพักของ คุณหญิงจันทน์ศรี (รัตนิน) หาญเจนลักษณ์ เนื่องจาก คุณหญิงจันทน์ศรีเดินทางขึ้นมาทำธุระที่เชียงใหม่ เมื่อทราบข่าวการสัจจรเชียงใหม่ของ ‘สาวิกา’ จึงเชิญท่านแม่ชีคันสนีย์และคณะเข้าพักที่บ้าน และจะขอปรึกษาหารืองานกับท่านแม่ชีด้วย

น้อง ๆ นักศึกษา ม.ช. ยังคงอำนวยความสะดวกพาคณะของเรามายังบ้านพักของคุณหญิงจันทน์ศรีตามแผนที่ ใกล้เคียง ๆ เที่ยงคืนนั่นเองที่กระเป๋าดูทางทุกใบถูกวางตามห้องหับที่ทางแม่บ้านได้จัดไว้ให้ แม้จะเปลี่ยวและง่วงไม่น้อย หากเมื่อคุณดูแลเรื่องที่พักแก่ท่านแม่ชีและแม่ชีวัลภาเรียบร้อยแล้วโดยพี่เจี๊ยบและพี่ไก่ พวกเราก็หันหน้าปรึกษากันว่า เปลี่ยวอย่างไร ง่วงอย่างไร ก็อย่าได้ทำร้ายกระเพาะน้อย ๆ ของพวกเราที่ขณะนี้เริ่มประท้วงด้วยการย่อยตัวเองไปบางส่วนแล้ว ว่าแล้วหกสาวสวย เว้นพี่เจี๊ยบไว้เนื่องจากเจ้าตัวขออยู่ดูแลท่านแม่ชีและแม่ชีผู้ติดตาม สร้างความประทับใจแก่หกสาวอย่างมากเมื่อเห็นสีหน้ามุ่งมั่นของเธอ จึงรีบชักชวนน้อง ม.ช. สารทิ นำรักของเราออกไปหาข้าวต้มรอบตีกรรอกท้องก่อนสลายตัว

กว่าจะได้เข้านอนก็ราวตีหนึ่งกว่า ๆ

โปรดทราบ...โปรดทราบ...พวกเราแก้ปัญหาเรื่องเทคโนโลยีกัน
อีกแล้ว เปิดเครื่องทำน้ำอุ่นไม่เป็น จากรูปลักษณ์เราลงความเห็น
กันว่าเป็นของดีแน่นอน ที่ไม่มีมืออยู่อย่างเดียวคือระบบความคิดของ
พวกเราเอง ความที่เคยใช้แต่ยี่ห้อที่มีช่างแม่ลูกอาบน้ำด้วยกัน
แล้วหันมายืมเห็นพินกระต่าย แต่ด้วยฟอรัมที่ทุกคนมีอยู่เต็มหัวใจ
สาว เราอาบน้ำกันทุกคน หากใช้เวลาในห้องน้ำต่อคนนานมาก พี่
บอกลสันนิษฐานว่าคงพยายามขอร้องแกมบังคับเจ้าเครื่องทำน้ำอุ่น
ให้ทำหน้าที่ของตัวเองสักที...อุ่นหน่อยเถอะ...อุ่นหน่อยเถอะ งานนี้พี่
บอกลตั้งชื่อให้เจ้าเครื่องทำน้ำอุ่นว่า ‘คุณสงบ’ เพราะเปิดที่ไรก็สงบ
ไม่ส่งความอบอุ่นมาให้กันบ้างเลย

แล้วก็อุ่นจริง ๆ คุณไดอารี่ แต่อุ่นหลังจากอาบน้ำเสร็จแล้ว
ทุกคน พี่เจียบผู้ไม่เคยย่อท้อต่ออุปสรรคซึ่งอาบน้ำเป็นคนสุดท้าย
เล่นเอาติดกับ ‘คุณสงบ’ เครื่องทำน้ำอุ่นสัญชาติตะวันตกอยู่พักใหญ่
ก็ได้ยินเสียง “อู๋-เว้-ก้า” น้องรัต-ชา-หมักกับผู้คุมบอกลบอกว่าพี่บอกล
หูเพี้ยน พี่เจียบเธอพูดว่า “อุ่น-แล้ว-ค่า” ต่างหากละ เก่งจริงนะตัว
แค่นี้ แต่พวกเราก็ไม่กล้าถามเท่าไรนัก เพราะพี่เจียบของเรานั้น
ประเภท “จะฟังหรือ เล่ายาวนะ”

ก่อนนอน เหลือบซ้ายแลขวาก็เห็นพี่ ๆ น้อง ๆ หลับตา
พับเพียบพนมมือแต่สุดมนต์ ครั้นพี่บอกลจะเอานิสัยตอนอยู่บ้าน
มาใช้ว่า “เหมือนเมื่อคืนคะท่าน” ก็ะยังงัย ๆ อยู่ เลยเปลี่ยนใหม่ว่า
“เหมือนพี่คนที่ใส่ชุดนอนลายลูกหมาอมยิ้มที่นอนอยู่ข้าง ๆ ลูกข้าง
เจ้าคะท่าน”

ระหว่างนอนพลิกซ้ายทีขวาทีเพราะแปลกที่ ก็นึกได้ถึงข้อดี
ของการอาบน้ำเย็นจัด ๆ สาวผิวคล้ำทั้งหลายพึงจดจำ หลังผ่าน
เสถียรธรรมสถาน

การอาบน้ำเย็นจัด หน้าตาจะแดงฟ่อง-ผ่อง ชาวเป็นยองโย สวย
เป็นที่สุดอยู่ครูใหญ่ ๆ ทีเดียว “อยู่-เร้-ก้า”

หลับสบายตามอัธภาพ

แต่ไม่ว้ายรู้ตัวว่าฝนตกหนัก

คุณโตอารี...ราตรีสวัสดิ์

๑๖ มกราคม ๒๕๔๒

สวัสดิ์...คุณโตอารีสีแดงแรงฤทธิ์

เช้านี้ตื่นมาด้วยความรู้สึกที่หายใจไม่ค่อยสะดวก นอนกลอก
ตาไปมา...มองทางโน้นที่ทางนี้ที่บนเตียง...ก็บึงโก เราทั้งสี่สาวนอน
ในห้องที่ไม่ได้เปิดแอร์ ไม่ได้เปิดพัดลม และไม่ได้เปิดหน้าต่างสัก
บาน!!!!?? มิน่าเล่า!

งานประจำของพี่บอกอกก็คือตื่นแข่งกับไก่ (จริง ๆ ที่เป็นเพื่อน
กับเบ็ด หาใช่ไก่ คันสนียไม่) หากเมื่อคืนคงเข้าอนดิกไปนิด ตื่นมา
จึงไม่ได้ยินเสียงไก่ขัน แต่ก็กระหิมใจว่าอย่างไรก็คงตื่นคนแรกแน่ ๆ
จึงอาบน้ำสระผม (ขอฟ้องว่า ‘คุณสงบ’ ไม่เป็นใจอีกแล้ว) แล้วนั่ง
ละเลียดกาแฟอย่างละมุนในอารมณ์ และออกเดินชมธรรมชาติ สุด
อากาศดี ๆ เข้าปอดอย่างบรมสุข ลักพักก็ได้พบท่านแม่ที่นั่งสมาธิ
อยู่ที่หน้าห้องพัก ผู้ดูแลบ้านเล่าให้ฟังว่าท่านนั่งสมาธิอยู่นานแล้ว
ครูใหญ่ท่านแม่ซีจึงลงเดินเปลี่ยนอิริยาบถ โดยมีแม่ชีวัลภาเดินจงกรม
อยู่ไม่ไกล พอดีกับกองบอกลและสองสาวน้อยผู้ติดตามตื่นนอนกันที่
ละคนสองคน เมื่อจัดการกับธุระส่วนตัวเรียบร้อยแล้วก็เริ่มทยอยมาสวมทับ

คณะของสาวิการ่วมถ่ายรูปกับ ดร.ชิงชัย และคุณหญิงจ่านงศรี

กันบริเวณริมน้ำตกเทียมเล็ก ๆ น่ารักอันเป็นที่ตั้งของข้าวต้มกับ-
สำหรับสำหรับมือเช้า

หลังอาหารเช้าที่พี่บอกรและผู้คุมบอกรักจะดื่มเพียงกาแฟคน
ละถ้วย คณะของเราก็ได้เดินชมทัศนียภาพและสูดอากาศสด ๆ ลง
ปอดจนตัวกลมไปตาม ๆ กัน ขณะที่คุณหญิงจ่านงศรีหรือกับท่าน
แม่ซีเกี่ยวกับงานของมูลนิธิเรือนร่มเย็น (อันเป็นองค์กรพัฒนาเอกชน
ทำงานด้านการให้ความช่วยเหลือเด็กหญิงอายุระหว่าง ๑๐-๑๖ ปี ที่
เสี่ยงต่อการเข้าสู่การค้าประเวณี โดยการให้ที่พัก การศึกษา และฝึก
อบรมวิชาชีพ ซึ่งพี่บอกรได้เคยกล่าวถึงเมื่อครั้งคณะของสาวิกา
สัญจรจังหวัดเชียงราย) ด้วยว่าคุณหญิงมีความประสงค์ที่จะให้ชุมชน
ของเรือนร่มเย็นได้เข้ามาร่วมเรียนรู้กับชุมชนของเสถียรธรรมสถาน
เนื่องจากสนใจที่จะใช้พุทธวิธีเป็นรากฐานในการสร้างชุมชน

เสถียรธรรมสถาน

การสนทนาหรือเรียบร้อย คณะของเราได้ถ่ายรูปกับ ดร. ชิงชัยและคุณหญิงเป็นที่ระลึกด้วย

เวลา ๑๑.๓๐ น. คุณเชื้อ โซเฟอร์ใจดีจากวัดพระธาตุดอยสุเทพราชวรวิหารพาคณะของเราแวะร้านอาหารเล็ก ๆ ริมทางที่คุณภาพและรสชาติอาหารไม่เล็กตามขนาดร้านเลย เราได้ลองแคบหมู น้ำพริกหนุ่มที่เผ็ดถึงไส้ติ่งสมใจก่อนบ่ายหน้าสู่อำเภอสันทราย หนึ่งในกำหนดการสำคัญของสาวิกาสัญจรในครั้งนี้

เพื่อนเก่าของเรา...เขาอยู่ที่นี้

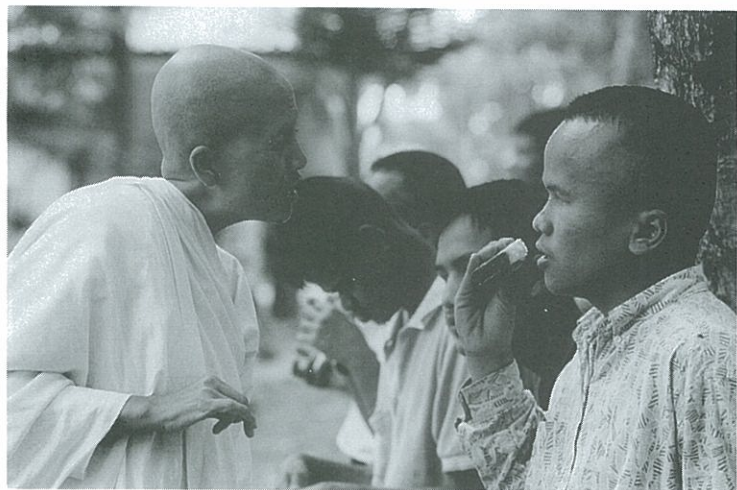
ท่านแม่ชีเล่าให้ฟังในที่ประชุมก่อนหน้าการเดินทางว่า **พิทักษ์** เคยเป็นสมาชิกของโครงการเปิดโลกกว้างสำหรับเด็กพิเศษ (เด็กตาบอดและพิการซ้ำซ้อน ซึ่งเป็นหนึ่งในกิจกรรมสร้างโลกโดยผ่านเด็ก) ตั้งแต่เกิด พิทักษ์เป็นเด็กตาบอดและมีศีรษะใหญ่โตเกินกว่าเด็กวัยเดียวกัน อันเป็นผลมาจากความคิดที่จะ ‘ไม่เอาไว้’ ของผู้เป็นแม่โดยอาศัยยาขับ พิทักษ์เคยเข้ารับการผ่าตัดหลายครั้ง ไม่มีคำยืนยันจากแพทย์ว่าเขาจะอยู่รอดปลอดภัย เขาอาจมีชีวิตไม่ยืนยาวนัก แต่วันนี้เรายังมีพิทักษ์ สิบปีให้หลังยังมีหนุ่มน้อยที่อาจด้อยโอกาสกว่าเพื่อน ๆ มากมายในวัยเดียวกัน ด้วยวัย ๑๘ ซึ่งมากเกินกว่าเกณฑ์ที่บ้านเด็กตาบอดและพิการซ้ำซ้อนจะรองรับได้ต่อไป รวมทั้งด้อยดีงและเพื่อน ๆ อีกหลายชีวิต ที่พักพิงแห่งใหม่ของพวกเขา...วันนี้คณะของเราได้มาเยี่ยมเยือน...

ศูนย์ฝึกอาชีพคนตาบอด โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ ในพระบรมราชินูปถัมภ์

กลุ่มเด็กหนุ่มที่นั่งล้อมวงกันได้ต้นไม้ มองจากไกล ๆ เราก็จำได้ว่าคนใดคือพิทักษ์ เสียงคำรามของรถตู้กลางเก่ากลางใหม่มีผล

พิทักษ์ในวันนั้น

พิทักษ์ในวันนี้

ยิ้มที่สดใสมากจากใจที่เต็มและเข้มแข็ง

นักดนตรี (ไทย) ฝีมือเยี่ยม

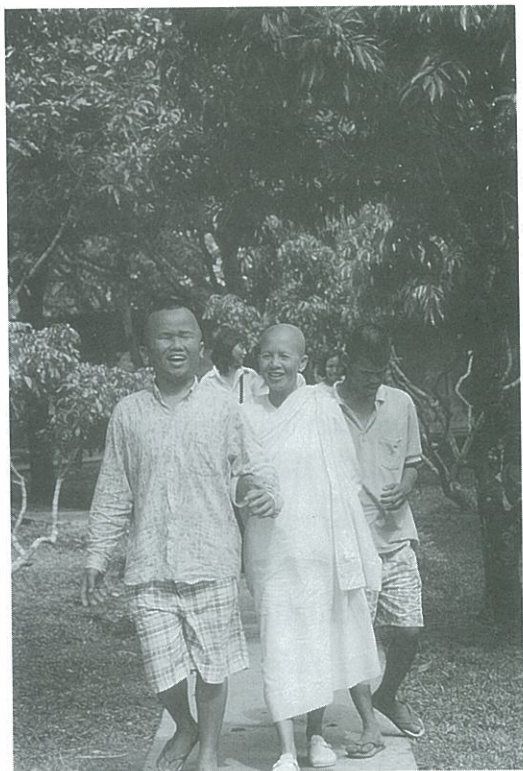
ให้พวกเขาเลิกสนใจในเรื่องที่กำลังสนทนา ทุกคนยืนขึ้นและหันมาในทิศทางของต้นกำเนิดเสียง

ท่านแม่ซึ่งจากรถเร็วกว่าทุกครั้ง เดินตรงเข้าไปหาพิทักษ์ และต้อยติ่งในทันที เมื่อได้ยินเสียง รอยยิ้มกว้างปรากฏขึ้นประดับใบหน้าของพิทักษ์และต้อยติ่ง ต้อยติ่งทำเสียงอื้ออ้าที่เราเข้าใจได้ในสิ่งที่เขาต้องการบอก พิศทักษ์ยกมือไหว้

พิทักษ์และต้อยติ่งไม่เคยลืม ‘แม่’ ของเขา

เมื่อพูดคุยใต้ถ้ำตามสารทุกข์สุกดิบกันแล้ว ฟรุ๊ตเค้กและบัดเตอร์ เค้กจากตู้ใหญ่ใจดีที่เตรียมมาก็ถูกแจกจ่ายอย่างทั่วถึง พี่บอกอกก็ได้ช่วยแจกกับเขาเหมือนกัน มีอยู่คนหนึ่ง พี่บอกอกเห็นนั่งยิ้มมองไปไกล ๆ อยู่คนเดียว ไม่เห็นมารวมกลุ่มกับเพื่อน เลยหยิบบัดเตอร์เค้กไปให้ตรงหน้าหนึ่งชิ้น บอกว่า “ขนมเค้กคะ” แปลกใจที่น้องคนนั้นมองพี่บอกอก แล้วพูดว่า “ไม่เป็นไรครับ” พี่บอกอกก็คะยั้นคะยอต่อว่า “ทำไมไม่เอาล่ะ อร่อยนะ แล้วทำไมมานั่งคนเดียว ไม่ไปรวมกลุ่มอยู่กับเพื่อน ๆ ตรงนั้น” น้องคนนั้นบอกว่า “ผมมารอรับวิวที่น้อง ๆ ตาบอดเขาจะไป จะเอาไปผูกนะครับ ผมไม่กินหรอก เก็บไว้ให้น้อง ๆ กินก็แล้วกัน” อ้าว...ไม่รู้ นี่กว่าจะเป็นน้อง ๆ ในศูนย์ เห็นนั่งยิ้มมองไปไกล ๆ ใครจะไปนึกว่าจะมานั่งมองการณ์ไกลอยู่คนเดียว พี่บอกอกนึกในใจพอให้ตัวเองหายเงินแล้วก็รีบเดินตามพิทักษ์และต้อยติ่งที่ยอมเป็นมัคคุเทศก์พา ‘แม่’ และพี่ ๆ กองบอกอกเที่ยวชมบ้านของเขา นอกจากนี้ยังแสดงฝีมือในการเล่นดนตรีไทยให้พวกเราฟังด้วย ท่านแม่ซึ่งคันสนิยน์นั้นปลื้มใจเป็นที่สุดที่บัดนี้ เด็กคนที่ความตายเคยผ่านเข้ามาครั้งแล้วครั้งเล่า ทว่าก็ล่าถอยไปยังคงดำเนินชีวิตอยู่อย่างปกติ สุขภาพกายแข็งแรง สุขภาพใจเยี่ยม

กับวันวานที่พิทักษ์เคยล้มและรีรอขอให้คนช่วยนำช่วยพา
วันนี้พิทักษ์อาสาพา 'แม่' เดิน

ท่านแม่ซีมีโอกาสดำพูดคุยกับผู้ดูแลศูนย์ฝึกแห่งนี้อยู่ครูใหญ่จึง
ลากลับ

จากภาพกลุ่มของเด็ก ๆ ที่ค่อย ๆ เล็กลงตามระยะทางที่รถตู้
แล่นจากมา พี่บอกอว่าในใจทุกคนบนรถล้วนเอาใจช่วยให้เขาสู้ชีวิต
กันต่อไปอย่างเข้มแข็ง

จนถึงนาทีนี้ พี่บอกยังทิ้งไม่หายในฝีมือการเล่นดนตรีของเขา...ทำได้ยังไง ทั้งที่มองไม่เห็น กลับกรุงเทพฯคราวนี้เห็นที่จะต้องหยิบกีตาร์ยามาฮาที่มุมห้องมาปิดฝุ่นเสียหน่อย...หรือคุณได้อาริว่าไง

ที่หมายต่อไปคือ ดอยสุเทพ

ทั้ง ๆ ที่เป็นครั้งแรกในชีวิตที่ได้มาเชียงใหม่ และได้เยือนดอยสุเทพ ผู้คนที่ลั่นหลามเดินไปมาขวกไขว่ และบรรดาพ่อค้าแม่ค้าที่ต้อนรับหน้าต้อนรับหลังเพื่อเสนอสินค้าในมือคงมีส่วนทำให้ความตื่นเต็นลดลงอย่างมีพักต้องสงสัย รู้สึกได้แค่เพียงบรรยากาศของสนามหลวงที่คุ้นเคย

ท่านแม่ชีนำคณะของเราไปร่วมงานทำบุญร้อยวันของท่านเจ้าอาวาสองค์ก่อนของวัดพระธาตุดอยสุเทพฯ และกราบพระญาณสมโพธิ (พระมหาธงชัย) ซึ่งรักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดพระธาตุดอยสุเทพฯ หลังจากนั้นก็ได้เปิดโอกาสให้เด็ก'เทพฯอย่างพี่บอก (มีคนเปรยเข้าหูว่า...ไปอยู่หลังเขาถูกไหนมา ตามด้วยประโยคของอีกคนที่ว่าแล้วเขาบังมิดใหม่...ให้เจ็บใจเล่น) ได้เดินดูรอบ ๆ ประสาคนไม่เคยมา

และแล้วก็มาถึงโปรแกรมเด็ดอินมายฮาร์ทของพี่บอก คือนี่ คณะของเราจะได้พักค้างที่ไร่ธาระมิงค์ของคุณแดง (เพ็ญพรรณ วงวิวัฒน์) ทางสู่ไร่จำเป็นต้องอาศัยผู้ที่คุ้นเคยเส้นทาง คุณแดงจึงส่งรถจากไร่มารับคณะของเรา ระหว่างทางอันคดเคี้ยวไต่เดี่ยะขึ้นสู่ไร่ธาระมิงค์ ผู้คุมบอกซึ่งเป็นนักเดินทางสาขาท่องเที่ยวดีเด่นตัวก๊นคนหนึ่งก็ชี้ชวนให้พี่บอกดูต้นชาที่ขึ้นเป็นชั้นบันไดสวยสองข้างทาง พี่บอกถามทันทีว่า

“แล้วพี่รู้ได้ยังไงว่าเป็นต้นชา”

ท่านแม่ชีที่วัดพระธาตุคอกยสุเทพฯ

ผู้คุมบอกตอบทันทีเช่นกันว่า

“ก็พี่เพิ่งไปศรีราชามา”

“อ้าว...ที่ขึ้นเครื่องบินคราวก่อนนี่กว่าพี่ไปศรีลังกาเสียอีก ศรีราชาเป็นญาติทางไหนกับศรีลังกานะพี่”

ได้ผล วัตถุประสงค์ไม่ปรากฏสัญชาติลอมมากระทบศิระระพีบอกอย่าง
จึ่ง พร้อมเสียดในฟิล์ม

“ชั้นพูดผิด”

กว่าที่รถจะเวียนวนจนมาถึงบ้านพัก ความมืดก็โรยตัวปกคลุมทุกสิ่งทุกอย่างไว้ในอุ้งหัตถ์ แต่ความงามของสถานที่แห่งนี้ ยังมีเค้าปรากฏให้เห็น

คุณนิล แม่บ้านของที่นี่รอรับคณะของเราด้วยสีหน้ายิ้มแย้ม บนโต๊ะเตรียมอาหารปรากฏอาหารสำเร็จวางอยู่เต็ม ซึ่งคุณแดง

เป็นผู้เดินจ่ายของมาเตรียมไว้ให้กับมือ

และแน่นอน มาเมืองเหนือ ต้องแคบหมู่น้ำพริกหนุ่ม

ด้วยความไม่ประสาทกับงานบ้านงานเรือนกันทุกคน ความ
เก๋ก้งในการจัดเตรียมอาหารจึงมีให้เห็นเป็นที่ซ้ำและซ้ำของแม่บ้าน
ตัวจริง พวกเราจึงเปลี่ยนบทบาทมาเอาดีทางการจัดดอกไม้ที่ซื่อติดมือ
มาเมื่อเช้า ผู้คุมบอกออ่นเองที่สาธิตให้เห็นถึงวิธีการจัดดอกไม้ที่ไม่
ถูกต้องถึง ๒ แจกัน แต่ก็ถูกชะลอป่าวางกลางโต๊ะอาหารจนได้ สร้าง
ความสับสนเป็นอย่างยิ่งว่าอันไหนผักแกล้มน้ำพริกหนุ่ม และอันไหน
ดอกไม้ในแจกัน

ตอนสามทุ่มมีลุ้นระทึก ไฟดับ

ขรวาสทั้งเจ็ดคนหลังอาบน้ำก็มีกิจกรรมต่างกันไป

พี่เจี๊ยบ ฉัตรวรวิญจตเขียนปั่นต้นฉบับส่วนตัว

พี่ไก่อ่ คันสนีนัยนั่งสมาธิอยู่บนเตียง ปลอ่ยสองลูกฝรั่งข้างพุด
นั่งเหงา

ผู้คุมบอกอ, พี่บอกอ และน้องรัต-ชา-หมีซึ่งรักเด็กไม่แพ้นาง
สาวไทยจึงชักชวนเด็ก ๆ ให้มาเล่นเกมคณิตศาสตร์ที่เตรียมมาด้วย
กันพักใหญ่ รู้สึกบาบไม่น้อยที่พวกเราส่งเสียงกวนสมาธิของพี่ไก่อ่
และยิ่งรู้สึกแปลกใจไม่น้อยเช่นกันที่เสียงของพวกเราไม่มีทีท่าที่จะ
ทำให้พี่ไก่อ่เสียสมาธิเลย นิ่งสนิท จะมีก็แต่บางครั้งราวที่เหมือน ๆ กับ
ร่างกายของพี่ไก่อ่จะเคลื่อนไหวเหมือนคนกำลังกลิ้งหัวเราะ แสงเทียน
ที่เต็น้อยอยู่ในความมืดนนั้นเองที่ทำให้เห็นเป็นเช่นนั้น

ห้าสาวหยุดเกมคณิตศาสตร์เมื่อใกล้เที่ยงคืน เพราะพรุ่งนี้เรา
จะตื่นกันแต่เช้า จะดูไรซาเสียให้เต็มตา ดูซิว่าไรซาที่เขียงใหม่จะสู้
ไรซาที่ศรีราชา...ขอภัย...ศรีลังกาได้หรือไม่...อย่างไร

วันนี้เป็นวันคุณะคุณไดอารี่ ใบหน้าของครูดี ๆ ในชีวิตค่อย ๆ
ชัดขึ้นในความรู้สึก ทั้ง ‘ครู’ ที่ให้วิชาความรู้ และ ‘ครู’ ที่ให้โอกาส
ในหน้าที่การงาน วิชาและโอกาสที่ให้แม้จะรู้ว่าไม่ต้องการสิ่งตอบแทน
หากสิ่งที่จะบอก ‘ครู’ ก็คือ ‘ศิษย์’ คนนี้อาจไม่ดัง, ไม่เด่น และไม่
เท่าที่ควร แต่ไม่เคยกวนสังคมนับกับโลกกลม ๆ ไบนี้

คุณไดอารี่...ราตรีสวัสดิ์

๑๗ มกราคม ๒๕๕๒

สวัสดิ์...คุณได้สีแดง

เมื่อวานวันครู แต่วันนี้ไม่ใช่วันนักเรียนแน่นอน วันนี้เป็นวันที่
เหล่าเราชมราวาสตั้งใจจะยกขบวนไปดูการเก็บใบชา ทว่าเวลาที่เรามา
เป็นช่วงที่การเก็บใบชาเพิ่งเสร็จสิ้น พวกเราจึงตัดสินใจจะสวม
วิญญาณน้องนางพุงหลามเดินเล็มตั้งแต่ชายเขาเก็บใบชาตัวเองแต่
เข้าตุ๋น และสัญญาที่เป็นสัญญา ทุกคนตื่นเช้า ที่ตื่นเช้าน้อยหน่อย
เห็นจะได้แก่มอนิก้าลูกฝรั่งช่างพูดผู้น้อง ค่าที่เมื่อคืนสนุกสนานกับ
เกมคณิตศาสตร์มากกว่าผู้เป็นพี่สาวอย่างเห็นได้ชัด เพราะกลางดึก
แว่ว ๆ ว่าจะได้ยินเสียงละเมอหัวเราะและเสียงพูดฝาคความมืดมาว่า
“เล่นอีก เล่นอีก หนูชอบ”

เค้างามที่เราเห็นเพียงราง ๆ เมื่อคืนตอนมาถึง มีผลให้เราไม่
อึ้งมากนักในตอนเช้า เพราะกะอยู่แล้วว่าต้อง...ใช่เลย...ประมาณนี้
เลย...อย่าสวยไปกว่านั้น...อยากว่างไปกว่านี้...

แล้วอากาศและบรรยากาศดี ๆ ก็ทำให้รู้สึกผ่อนคลายดีไป

สองสาวน้อยเพลิดเพลินกับการเก็บยอดชาอ่อน

ด้วยอีกครั้ง แม้จะไม่ใช่กาแฟจากรสมือของคนดี ๆ ในชีวิตก็ตาม
ท่านแม่ชื้ออกเดินจงกรมตั้งแต่ฟ้ายังไม่สว่าง เมื่อพักอิริยาบถ
ลูกไก่ (หมายถึงลูกพี่ไก่ คั่นสนีย) ทั้ง ๒ เจียบก็เดินเอี่ยมเพี้ยมเข้าไป
ไปชวนคุณยายแม่ชีล่องหน้าไปเก็บใบชา ฟ้ายังไม่ทันจะแจ้งเต็มที
ในเช้านี้ก็ปรากฏมีสองสาวตัวน้อยเพลิดเพลินกับการเด็ดยอดชาอ่อนที่
ละยอดสองยอดลงในกระจาดใบน้อย วันนี้เราจะมียาปลากะระปอง
ใส่ยอดชาอ่อนเป็นจานพิเศษ คุณนิลแม่บ้านว่าอย่างนั้น ผู้คุมบกกอ,
พี่บกกอ, และน้องรัต-ชา-หมี เดินตามสาวเก็บใบชากลุ่มแรกไปติด ๆ
ท่านแม่ชีกับพี่บกกอเก็บยอดชาอ่อนอยู่ที่พื้นราบ ปล่อยให้้องรัต-ชา-
หมีและผู้คุมบกกอสะพายกล้องนำสองเด็กฝรั่งช่างพูดเก็บใบชาสูง
ขึ้น ๆ ๆ มองน้องรัต-ชา-หมีก็พบกับแววตารักและเอ็นดูเด็กเป็นที่สุด
พี่บกกอล่องหน้านำเอายอดชาอ่อนมาล้างทำความสะอาด โดย

ได้ความรู้ใหม่จากคุณนิลว่าจะต้องเลือกเอาแต่ใบอ่อน และฉีกเอาเส้นใบตรงกลางซึ่งมีรสขมทิ้งไปเสียก่อน เมื่อทุกคนประจำที่ในโต๊ะอาหารเรียบร้อยแล้ว ยำปลากะพงกับยอดชาอ่อน, ไข่เจียว ฝีมื้อที่บดพอและผัดผักสดกรอบจากไร่ ฝีมื้อคุณนิล และแน่นอน น้ำพริกหนุ่ม-แคบหมูที่ไม่เคยขาดสำหรับอยู่แล้ว ก็รอทำอยู่อย่างร่าเริง

หลังอาหาร ท่านแม่ชื่อนุญาตให้พวกเราซักถามข้อข้องใจในเรื่องต่าง ๆ ได้ ซึ่งท่านก็เมตตาตอบ และอธิบายธรรมะง่าย ๆ ให้พวกเราได้เข้าใจกัน คำที่ต่างคนมาจากต่างครอบครัว ต่างการเลี้ยงดู ต่างสภาพแวดล้อม ต่างประสบการณ์ ต่างความคิดอ่าน ต่างความเชื่อ และต่างบทบาท บรรดาคำถามและความคิดเห็นที่ผ่านปากออกมาจึงแตกต่างกัน มีมุมมองใหม่ ๆ ที่ทั้งแปลก ทั้งดี ทั้งดลก ทั้งน่ากลัวปะปนกันไป พวกเราสนทนารวมบ้างไม่รวมบ้างจนลืมเวลา คุณนิลส่งข่าวว่ารถตู้มาถึงแล้ว คณะของเราจึงสลายตัว ขนของขึ้นรถ

“โอกาสหน้าจะมากวนใหม่” คือคำพูดที่พวกเรากระเข้าคุณนิลก่อนลาลา

สยามศิลาตล คือสถานต่อไปที่จะเยือน แต่ด้วยความที่ยังพอมีเวลาอยู่บ้าง ท่านแม่ชีจึงพากองบอกรอแวะไปเยี่ยมบ้านเสถียรธรรมที่อำเภอแม่แตง ซึ่งขณะนี้เริ่มปลูกไม้เศรษฐกิจ โดยมีสมาชิกครอบครัว ๓ คนพ่อแม่ลูกเป็นผู้ดูแล อยู่ครู่เล็ก ๆ เราก็มุ่งหน้าสู่สยามศิลาตลเพื่อขอขอบคุณในน้ำใจและความเอื้อเฟื้อของคุณแดง ด้วยตั้งแต่มาถึงคณะของเรายังไม่มีโอกาสได้เจออะเจอะกัลยาณมิตรท่านนี้ และเพื่อเยี่ยมชมกิจการเครื่องปั้นดินเผาซึ่งผลิตงานออกมาหลายประเภท ทั้งของประดับ ตกแต่ง ถ้วยชามรามไห บรรดาจานชามน้อยใหญ่ที่ใช้อยู่ในร้านค้าที่เสถียรธรรมสถาน...มาจากที่นี่

**เฮฮากันออกนอกหน้าที่บ้านเสถียรธรรม
ที่เห็นเป็นต้นสูง ๆ คือไม้เศรษฐกิจที่ปลูกไว้**

เมื่อไปถึง คุณแดงกรุณาพาคณะของเราชมทุกขั้นตอนของการผลิต พวกเขาเดินชมแต่ละขั้นตอนจากแต่ละแผนกพร้อมฟังคำอธิบายที่เข้าใจง่ายและน่าสนใจของคุณแดงอย่างเพลิดเพลิน เป็นความรู้ใหม่ที่พวกเราเต็มใจรับ แรกสุดที่พี่บอกอไฉนคำว่า 'ศิลาดล' นั้นก็ให้รู้สึกชอบในคำ เมื่อมาได้รู้ถึงที่มา ได้ฟังถึงกรรมวิธีและได้เห็นชิ้นงานอันประณีตบรรจงละลานตาอยู่ตรงหน้า ก็บอกได้คำเดียวว่า

เสถียรธรรมสถาน

‘คุ้ม’

บริเวณอาหารมังสวิรัตที่ร้านค้าในเสถียรธรรมสถานมาก็หลาย
ครั้ง หยิบจับจานชามไปก็ชมไปในความสวยงาม วันนี้มีโอกาสมาเยือน
อยู่ ณ ที่ผลิต...ทำเล่นไปนะคุณไดอารี่

คุณแดงให้ความรู้ว่า ศิลาดลมาจากคำว่า CELADON ในภาษา
ฝรั่งเศส เป็นการทำภาชนะเคลือบสมัยใหม่ตามแบบโบราณ ปลอดภัย
ไร้สารพิษ ขั้นตอนการทำงานนั้นเริ่มจากการเตรียมดิน (ดินดำ)
สร้างรูปทรงให้ดินโดยการหล่อพิมพ์ หรือขึ้นรูปด้วยแป้นหมุน แล้ว
แกะสลักลวดลาย ตกแต่ง ส่งเข้าเตาเผาดิบที่อุณหภูมิ ๘๐๐ องศา
เซลเซียส นำเอาไปเขียนลายที่ต้องการ จากนั้นเคลือบผิว (ชุบหรือ
ทา) ด้วยน้ำยาเคลือบซึ่งมีส่วนผสมของเถ้าไม้ก่อก, ไม้ซีกฟ้า ซึ่ง
หลังจากเผาเคลือบที่อุณหภูมิ ๑๒๖๐ องศาเซลเซียสแล้ว จะให้สี
เขียวที่สวยงามโดยไม่ต้องอาศัยสีวิทยาศาสตร์แต่อย่างใด

คุณแดงเล่าให้ฟังว่าสยามศิลาดลติดต่อกับค้าขายกับหลายประ
เทศ ทั้งยุโรป เอเชีย และอเมริกา โดยเฉพาะอเมริกานั้นทุกชิ้นงาน
จะต้องออกมาในพิมพ์เดียวกันหมด ไม่ว่าจะเป็ขนาด สีลัน ลาย
ของเนื้อดิน เรียกได้ว่าขึ้นไหนผิดสเป็กเป็นอันว่าส่งคืน ดินชนิดเดียว
กันจากต่างแหล่ง...สิ่งที่เกิดขึ้นได้คือสีลันอาจผันเปลี่ยนเพี้ยนไปบ้าง
อย่างไม่อาจปฏิเสธ บ่อยครั้งที่ผู้ผลิตจำต้องแต่งสีให้สินค้าใน ๑ ลีตมี
สีลันที่เท่ากันทุกชิ้นทุกอัน น่าเสียใจแทนที่เขาไม่อาจสัมผัสได้ถึง ‘ธรรม-
ชาติ’ ที่แฝงมากับเม็ดเงินที่เขาเองหยิบออกจากกระเป๋

CELADON เป็นการทำอุตสาหกรรมโดยใช้พื้นฐานจากภูมิ-
ปัญญาโบราณอย่างน่าสนใจ

สยามศิลาดล เป็นอีกหนึ่งในงานที่คุณแดงรัก เป็นธุรกิจของ

กับคุณแดง (เพ็ญพรรณ วัจวิวัฒน์)
ที่สยามศิลาดล

ครอบครัวที่สืบทอดมา จากความสวยงามและหลากหลายของชิ้นงานที่พวกเราได้เห็น ความละเอียดประณีตในการตรวจเช็คคุณภาพงานแต่ละชิ้น ตลอดจนการไม่หยุดนิ่งในการค้นคิดหาสิ่งดี ๆ มาพัฒนาชิ้นงาน เชื่อเหลือเกินว่าสยามศิลาดลจะผลิตงานที่ดีทั้งรูปลักษณ์และคุณภาพสืบไปอีกนานเท่านาน

คนเราถ้ามีใจรักให้อะไรสักอย่าง การทุ่มเทความตั้งใจ การให้ความสำคัญดูจะเป็นเรื่องธรรมดาสำหรับคนคนนั้น

เกือบห้าโมงเย็นทีเดียวที่เราออกจากสยามศิลาดล คืนนี้เราจะพักค้างที่บ้านไร่ของญาติ ๆ กองบอกรคนหนึ่งแม่หวาน ไกลพอดูจากสยามศิลาดล เราจึงต้องรีบกันกว่าปกติ

แต่จะรีบอย่างไรเราก็ตีถึงบ้านพักค่ำจนได้ วันนี้ทุกคนคงเหนื่อยและหิว อาหารเหนือรสเด็ดที่ ‘พีปลิว’ แม่บ้านใจดีจัดเตรียมไว้ให้เลยออร์อัยหนักเข้าไปใหญ่ และ...มองหาก็ก็น้ำพริกหนุ่ม-แคบหมูนั่นเอง เรียบร้อยก็แยกย้าย อาบน้ำเย็นใจ ผู้พิสมัยการคุยก็คุยไปใครนอนก็นอนได้ งานไม่เสร็จก็ทำไป ไม่ว่ากัน

คุณไดอารี...ราตรีสวัสดิ์

๑๘ มกราคม ๒๕๕๒

คุณได้ที่คิดถึง

ไดอารีสีแดง วันนี้ทั้งวันของเราหมดไปกับการประชุม ทั้งการประชุมของ ‘สาวิกา’ และงานกิจกรรมของเสถียรธรรมสถาน อาหารกลางวันวันนี้มีน้ำพริกหนุ่ม-แคบหมูอีกแล้ว หลังอาหารน้องรัต-ชา-

หมียืดเส้นยืดสายด้วยการพายเรือในอ่างน้ำใหญ่พอประมาณ แรก ๆ เหมือนจะพายเป็น แต่ยิ่งพายก็ยิ่งเป็นวงกลม ตอนแรกที่บอกรอดคิดว่ น้องรัต-ชา-หมีอาจมีความประสงค์จะส่งชิกบางอย่าง หรือได้คลับที่ ขึ้นต้นด้วยตัวโอ แต่รอจนเมื่อยก็เห็นส่งแต่ได้คัตตัวโอ ก็โอเค พายไม่เป็นแน่นอน ก็เลยขอร้องให้พยายามพายเป็นรูปตัวที่บ้างจะได้เข้า ผังเสียที อาหารเย็นวันนี้มีข้าวผัดกับข้าวซอย (ไชโย...ไม่มีน้ำ พริก หมู่ม-แคบหมู) น้องรัต-ชา-หมีบอกเหนื่อยชะมัด จัดการข้าวไป ๒ ซอย กับ ๑ ผัด ตอนเดินกลับไปอาบน้ำที่บอกรอดสังเกตว่าน้องรัต-ชา-หมี เดินไม่ค่อยตรง คงเสียศูนย์จากการพายเรือในระบบน้ำวนนั่นเอง

ประมาณ ๒ หุ่ หลังจากอาบน้ำอาบทำ เรามีการประชุมรอบ ดึก เป็นการพูดคุยถึงความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องงาน และการเดินทางครั้งนี้ ฎมีอยู่ว่า ทุกคนต้องพูดความรู้สึกออกมา ประมาณรายการ ‘เจาะใจ’ ‘เจาะใจ’ ของเราจบเที่ยงคืน พี่บอกรอดแยกไปนอนแบบกิม ๆ ใน ความคิด กอบบอกรอด ‘สาวิกา’ ทุกคนมาจากพื้นฐานครอบครัวและการเลี้ยงดูที่แตกต่าง ประสบการณ์ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต ตลอดจน ความคิดและความเชื่อของแต่ละบุคคลนั้นแน่นอนว่าไม่เหมือนกัน กระทั่งวันที่เดินเข้ามาสู่กองบอกรอด การเข้ามาของแต่ละคนยังต่างกัน จะมีอยู่ก็เพียงประการเดียวที่พี่บอกรอดขอเหมิเกริมขบคิดคาดเดาแทน คือทุกคน ‘มีใจ’ อยากทำประโยชน์ การให้ธรรมะชนะการให้ทั้งปวง เป็นสิ่งที่พวกเขาได้ยิน ได้ฟัง ได้นั่งคิดตาม เห็นจริง เห็นด้วย การเข้ามา มีส่วนช่วยของพวกเราจึงมาจากความเข้าใจและความเต็มใจที่จะทำ บังเอิญที่พวกเราพอจะมีความถนัดในการทำหนังสือ และสนุกกับการ เขียนหนังสือ ความสุขจากการทำงานจึงเกิดขึ้นได้ไม่ยาก

คงคิดแทนได้แค่นั้นละคุณไดอารี่...เท่าที่รู้สึกเท่าที่เห็น ส่วนใจ

ใครสักคนไหน เลี้ยวซ้ายเลี้ยวขวาเท่าไร ก็ใจเขา เราไม่เกี่ยว ครูบา
อาจารย์สอนให้อยู่กับปัจจุบันขณะ ปัจจุบันขณะเป็นเวลาที่ดีที่สุดเรา
มีปัจจุบันขณะที่ดีต่อกัน ต่างมีความสุข ต่างร่วมงานกันอย่างเข้าใจ
จะเอาอะไรอีก และปัจจุบันขณะ (นี้) ที่บอกอวงแล้ว ขออนุญาตวาง
ปากกา ลาไปเค็งก่อนนะ

คุณไดอารี่...ราตรีสวัสดิ์

๑๙ มกราคม ๒๕๔๒

คุณได

วันนี้เป็นวันสุดท้ายที่เราอยู่เชียงใหม่ เรากลับกรุงเทพฯที่เที่ยง
บินประมาณบ่ายโมงครึ่ง คณะของเราต้องไปส่งท่านแม่ซีที่ โป่งแยง
การ์เดน รีสอร์ท เนื่องจากท่านแม่ซีจะเข้าร่วมการอบรมสมาธิภาวนา
เป็นเวลา ๑๐ วัน

ทุกก้าวที่เดินลึกเข้าไปในรีสอร์ท บอกกับตัวเองว่าจะต้องกลับ
มาชมความงาม และความสงบร่มรื่นของที่นี่อีกแน่นอน ท่านแม่ซีเล่า
ให้ฟังว่า คุณหญิงศิริจันทร์ ภิรมย์ภักดี ผู้สนใจในธรรมะ ได้จัดสรร
บริเวณส่วนหนึ่งสร้างศาลาสายธารธรรมเพื่อเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม
ในวาระโอกาสที่ พระสุเมธาจารย์ หรือ หลวงพ่อสุเมโธ (ลูกศิษย์
ฝรั่งรุ่นแรกของพระโพธิญาณเถร หรือหลวงพ่อบุชา) เดินทางมา
ประเทศไทย และมาอบรมสมาธิภาวนาให้ญาติโยมจำนวนหนึ่ง ซึ่ง
คุณหญิงจัดให้มีขึ้นทุกปี...และครั้งนี้ก็เช่นกัน

เข้านี้ พวกเราโชคดีย่างยิ่งที่ได้กราบหลวงพ่อบุชา ซึ่งท่าน

กำลังพักผ่อนอิริยาบถอยู่หน้ากุฏิ พี่บอกอเพียงจะได้กราบท่านเป็นครั้งแรก ท่านเป็นพระรูปร่างสูงใหญ่ ท่าทางใจดี มีเมตตา ใบหน้าท่านปรากฏรอยยิ้มตลอด ท่านแม่ซีได้กราบเรียนให้ทราบถึง ‘สาวิกา’ ฉบับพิเศษ ‘การทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างแดน’ และกราบขออนุญาตสัมภาษณ์ท่านในโอกาสต่อไป ท่านก็ได้เมตตาอนุญาตให้สัมภาษณ์ นั่งฟังท่านสนทนากับท่านแม่ซีแล้วรู้สึกอบอุ่นใจจริง ๆ แต่บางประโยคฟังไม่เข้าใจเลย เพราะสำเนียงท่านก็ยังคงเป็นสำเนียงฝรั่ง ต้องคิดตาม บางทีเลยไป ๕ นาทีพี่บอ กอจึงจะถึงบางอ้อ

วันนี้เราได้พบคุณหญิงศิริจันทร์ด้วยนะคุณได้ คุณหญิงท่านน่ารักมากเลย เล่าเรื่องดอกไม้ดอกไร่ให้พวกเราฟังอย่างสนุกสนานเป็นกันเอง และชวนพวกเราไปสังฆจรที่ไร่บุญรอด จังหวัดเชียงรายด้วย

ใจของพวกเรานั้นอยากจะเดินดูให้ทั่วเพื่อซึบซับความสวยงาม แต่เนื่องจากเวลาไม่คอยท่า จึงต้องกราบลาหลวงพ่อกและล่าลาคุณหญิงเพื่อรีบไปสนามบินให้ทันบ่ายโมง

...

๔ คืน ๕ วัน ไม่ใช่ระยะเวลาที่เนิ่นนานอะไร แต่ก็เพียงพอจะทำให้พี่บอ กอเห็นและเข้าใจบางอย่างได้ดีขึ้น

ว่าแต่...

“จะฟังเธอ เล่ายาวนานะ”

คุณโตอารี...ราตรีสวัสดิ์

“เราจะต้องทำทุกอย่าง
ให้เด็ก ๆ มีความสุขต่อเมื่อเห็นผู้อื่นมีความสุข;
เห็นแม่มีความสุข เห็นสุนัขมีความสุข
เห็นนกมีความสุข เห็นผีเสื้อมีความสุข;
แล้วเราจึงมีความสุข
ถ้าพูดให้ละเอียดออกไป เราจะต้องพิสูจน์ให้เด็ก ๆ เห็นว่า
การเสียสละให้ผู้อื่น ดีกว่ากินเอง”

พุทธทาสภิกขุ

ศีลธรรมของยุวชน คือสันติภาพของโลก

หลายปีมาแล้ว ก่อนหน้าวันเลิกอายุไม่กี่วัน หรือวันคล้ายวันเกิดในปีสุดท้ายของท่านพุทธทาสภิกขุ ถ้อยคำที่ท่านอาจารย์ฝากไว้ก่อนลมหายใจสุดท้ายจะสิ้นคือ “ศีลธรรมของยุวชนคือสันติภาพของโลก”

ท่านอาจารย์เป็นนักการศึกษาที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการศึกษาที่ให้กับเด็ก ซึ่งคำสอนของท่านบอกไว้อย่างชัดเจน

“จงสร้างเด็กให้ดี เหมาะสมที่จะจะไปสร้างโลกในทางที่ถูกต้องงดงาม ให้เด็กทุกคนเตรียมตัวสำหรับเป็น ‘พุทธะ’ คือ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน รู้สิ่งที่ควรรู้ ตื่นจากความหลับหลงและเบิกบานอยู่ด้วยความสุข ถ้าทำได้อย่างนี้แล้ว การศึกษาก็จะมีคุณค่าสูงสุดเพื่อจะควบคุม หรือสกัดกั้นกระแสแห่งสัญชาตญาณของเด็ก อย่าให้เดินไปในทางเห็นแก่ตัว เป็นกิเลส แต่ให้เดินไปในทาง ‘โพธิ’ ไม่มีกิเลส นี่เป็นเหตุผลอยู่ลึก แต่ก็จำเป็นที่สุดที่ต้องมีเหตุผลอย่างนี้ และจัดการศึกษาให้ถูกต้อง แล้วประเทศไทยก็จะเป็นป้อมปราการของโลกด้วย ไม่ใช่เป็นเพียงป้อมปราการของพระพุทธศาสนา เป็น

ป้อมปราการของมนุษยโลก โลกจะยังคงเป็นที่มีความน่าอยู่”

และนั่นคือประเด็นที่ท่านแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด ในฐานะลูกศิษย์ ซึ่งระลึกอยู่เสมอว่าท่านอาจารย์ยังคงอยู่ในใจพวกเรา ได้ตั้งใจท้อว่า ทำอย่างไรจะให้กระบวนการศึกษาหรือกระบวนการเรียนรู้ที่จะรักษาพุทธิภาวะในใจของเด็ก? และทำอย่างไรที่จะไม่ให้ผู้ใหญ่ทำลาย แต่กลับช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุนพุทธิภาวะให้บังเกิดขึ้นกับเด็ก?

บุคคลสำคัญในเรื่องนี้แม้จะมีแค่เพียง ๒ ้วย คือผู้ใหญ่และเด็ก แต่เป็นแนวคิดที่มีนัยกว้างขวาง เพราะผู้ใหญ่ที่จะเอื้อต่อการรักษาพุทธิภาวะในใจของเด็กนี้มีไซ่จำกัดเพียงพ่อ แม่ ครู หรือญาติผู้ใหญ่ และเด็กก็ได้หมายถึงเพียงแค่ลูกหลานในครอบครัวหรือลูกศิษย์ในโรงเรียนเท่านั้น หากความหมายที่ลึกซึ้งยิ่งไปกว่านั้นคือผู้ใหญ่ทุกคนจะต้องดูแลรักษาพุทธิภาวะในใจของเด็กทั้งแผ่นดินทุกมือของผู้ใหญ่ควรจะได้มีโอกาสบ่มเพาะเมล็ดพันธุ์แห่งการเติบโตของเด็ก จนกระทั่งออกงาม ผลิดอกออกผลให้ความอบอุ่น ร่มเย็น อันจะส่งผลต่อครอบครัว ชุมชน ประเทศ และสังคมโลกในที่สุด

โตะกลม ณ เรือนไทยภายในเสถียรธรรมสถาน ในวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๔๒ นี่จึงเป็นที่รวมของผู้ใหญ่ที่มุ่งมั่นทำงานเพื่อเด็กกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มหนึ่ง แต่ละคนก้าวเข้ามาด้วยประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและผู้ใหญ่ในมิติที่แตกต่าง ทั้งด้านสื่อสารมวลชน แวดวงการศึกษา และองค์กรเอกชน แต่สิ่งหนึ่งซึ่งเหมือนกันคือ ทุกคนมีความมุ่งหวังจะเห็นเด็กเติบโตขึ้นในสังคมนี้เอกเช่นต้นกล้าพันธุ์ดีที่จะสร้างความมั่นคงให้แก่แผ่นดิน

...

ท่านแรก **คุณสุภาวดี**
หาญเมธิ บรรณาธิการ
อำนวยการหนังสือในเครือรัก
ลูก, Life and Family, ดวงใจ
พ่อแม่ ซึ่งมีแนวคิดจะช่วย
สร้างบรรยากาศให้พ่อแม่
เข้าใจเรื่องของคุณได้มากขึ้นใน
ทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้าน

คุณสุภาวดี หาญเมธิ

สุขภาพกาย สุขภาพใจ แนวทางการศึกษา และแนวทางในการดำรง
ชีวิต

ท่านที่สอง **อาจารย์อุษา เทียนทอง** นักการศึกษาที่มี
ความสุขในการทำงานเรื่องประชาคมและเป็นคณะทำงานหลักสูตรผู้
ดูแลเด็ก ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคกลาง กรมการศึกษา
นอกโรงเรียน ด้วยชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับเด็กเริ่มตั้งแต่เป็นครู อยู่
กับการเรียนการสอน จนกระทั่งรับหน้าที่มาดำเนินการในหลักสูตร
ดังกล่าว และการทำงานเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน

อาจารย์อุษา เทียนทอง

ท่านต่อมาคือ **คุณอภิ-
สิริ จรัสชนะเพท** ครูใหญ่
โรงเรียนอนุบาลบ้านรัก ซึ่งมี
ปรัชญาการเรียนการสอนที่แตก
ต่างจากโรงเรียนอนุบาลทั่วไป
คือควรเรียนรู้โลกก่อนความรู้อื่น
ไม่ทำให้เด็กวัยอนุบาลซึ่งต้อง
จากอ้อมอกพ่อแม่มาหามาด ๆ

คุณอภิสิริ จรัลขวนะเพท

รู้สึกว่าการเรียนไม่ใช่บ้าน ไม่เน้นการเร่งเรียนเขียนอ่าน และเรียนรู้โดยการใช้สื่อธรรมชาติ เป็นสื่อเชื่อมโยง

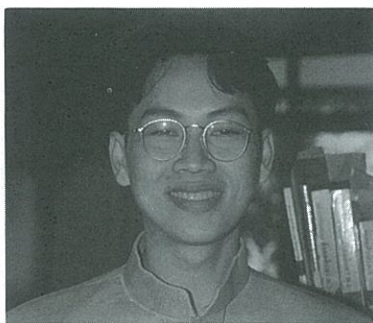
ท่านสุดท้ายคือ คุณ เรืองศักดิ์ ปิ่นประทีป ผู้จัดการสถาบันสวัสดิการและ พัฒนาการเด็ก มูลนิธิเด็ก

บนเส้นทางการทำงานการปกป้องและชะลอปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กมานาน ทำให้พสกภาพประสบการณ์ในเรื่องนี้มาพูดคุยได้อย่างดีเยี่ยม

เก้าอี้ตัวสุดท้ายในโต๊ะกลมนั่นคือ ท่านแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด ผู้ดำเนินการเสวนาโดยใช้หลักการของชาวพุทธในรูปแบบของ โครงสร้างอริยสัจจจ์ ในรูปของโจทย์คำถาม เพื่อทราบทัศนคติของผู้ร่วมเสวนาทุกคน อันประกอบด้วย เด็กคืออะไร? เด็กมาจากไหน? เด็กของเราจะไปไหน? และสุดท้ายคือ ‘มรรค’ หรือวิธีการที่จะทำให้เด็กได้บรรลุในเส้นทางนั้น?

เด็กคืออะไร ?

ทัศนคติของผู้ร่วมเสวนาแต่ละคนมีคำตอบที่หลากหลาย ซึ่งเป็นผลจากการทำงานและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน คุณ เรืองศักดิ์ให้ความหมายสั้นๆว่า

คุณเรืองศักดิ์ ปิ่นประทีป

เด็กคือชีวิตที่มีจิตวิญญาณ ทั้งสองสิ่งนี้จะต้องดำเนินไปควบคู่กัน เพราะถ้าขาดจิตวิญญาณก็เหมือนไร้ชีวิต ในขณะที่คุณอภิสิทธิ์มอง คล้าย ๆ กันว่า เด็กคือส่วนหนึ่งของชีวิตที่กำลังเติบโตขึ้นมา ส่วน อาจารย์อุษาก็เห็นถึงความมีชีวิตที่อยู่ในตัวเด็ก หากทว่าชีวิตเด็ก ๆ เหล่านี้แตกต่างกันไปตามครอบครัว และหลากหลายไปในแต่ละชุมชน ซึ่งความแตกต่างนี้ก็ส่งผลต่อเด็กในแง่ของความพร้อม บางคนพร้อมที่จะเติบโตขึ้นมาในความดี ขณะที่บางคนพร้อมที่จะถูกระงับจากการสังคมนำมาสู่คุณสุภาวดี ให้คำนึงถึงชีวิตว่าหมายถึงการดำรงอยู่ การมีพลวัต มีการเปลี่ยนแปลง การตอบโต้ ปฏิสัมพันธ์ ซึ่งให้ความรู้สึกที่ชีวิตคือการเจริญเติบโต ศักยภาพในขณะนั้นคือการเปิดรับต่อการเรียนรู้ พร้อมจะตอบสนอง ขณะเดียวกันก็สามารถต่อยอดโดยเลือกที่จะรับหรือไม่รับ และนั่นคือการสานต่อ เด็กทำให้รู้สึกที่ชีวิตที่เติบโตนี้มีคุณค่ามหาศาล

เด็กมาจากไหน ?

ด้วยนิยามของเด็กดังกล่าว คุณสุภาวดีให้ทัศนะว่าเมื่อพิจารณาในเชิงกายภาพ เด็กต้องเริ่มมาจากครอบครัว แต่ละครอบครัวมีวงของสภาพแวดล้อมที่ครอบงำอยู่ จึงต้องย้อนกลับไปมองที่สังคม ถ้าสังคมดีก็จะเป็นชุมชนที่มีคนคอยดูแลซึ่งกันและกัน และโดยพื้นฐานแล้วเด็กในชุมชนเดียวกันนั้นน่าจะมีอะไรที่ใกล้เคียงหรือหน่วยเล็กลงมาในระดับครอบครัวก็น่าจะเป็นเช่นเดียวกัน แต่ขณะเดียวกันยังมีความหลากหลาย ดังนั้นในมิติที่มาของเด็กนี้ประเด็นที่คุณสุภาวดีสนใจคือ การมองลึกลงไปว่ามีปัจจัยอะไรที่

กำหนดความหลากหลายนั้น?

อาจารย์อุษาทตอบคำถามนี้ว่า เด็กมาจากหลายสถานการณื บางครั้งมาจากความรักความเข้าใจ แต่บางสถานการณืก็มาจากความไม่ได้ตั้งใจ จากความบังเอิญ ถ้าเมื่อใดที่เด็กมาจากความไม่ได้ตั้งใจ หรือไม่ต้องการของผู้ให้กำเนิด เด็กจะรู้สึกทันทีว่าเขาเป็นชีวิตที่ไม่มีคุณค่า และอาจจะมี ความบกพร่องบางอย่างในจิตใจ อันจะนำไปสู่ความรุนแรงบางประการตามมา และนี่เองคือสาเหตุที่มาแห่งปัญหาของเด็ก

คุณอภิสิทธิ์ให้ทัศนะสั้น ๆ แต่น่าคิดว่า พ่อแม่สร้างกายได้ แต่สร้างจิตวิญญาณไม่ได้ จากประสบการณ์ที่ผ่านมาทำให้เห็นว่ามีบางสิ่งทีผลักดันให้เด็กไปเติบโตในสังคมที่แตกต่างกัน แต่ไม่ว่าเด็กจะเกิดในสถานทีอย่างไร ประเด็นสำคัญคือ ผู้ใหญ่ในฐานะที่ผ่านวัย

เด็กมาแล้วจะช่วยให้เด็กที่เติบโตมาอีกรอบหนึ่งนั้นพัฒนาต่อไปได้หรือไม่

คุณเรื่องศักดิ์ได้สานต่อความคิดว่า ชีวิตและจิตวิญญาณของเด็กมาจากแรงขับเคลื่อนที่ต่างกัน ถ้ามีที่มาจากความรัก จากคนที่รักกัน ก็จะทำให้เกิดชีวิตและจิตวิญญาณที่ปมเพาะขึ้นมาจากความรักในโลก จากประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมา โดยเฉพาะงานด้านเด็กในช่วง ๑๕ ปีนี้ จึงรู้ว่าเด็กที่พบได้ถูกขโมยจิตวิญญาณและจินตนาการไป

เด็กของเราจะไปไหน?

คุณเรื่องศักดิ์ยังคงยืนยันถึงความมีชีวิตและจิตวิญญาณ และเด็กก็จะต้องไปตามแรงความต้องการของชีวิต สิ่งสำคัญคือเด็กไม่สามารถไปตามที่อยากจะเป็นเพราะถูกผู้ใหญ่วางกรอบกวดไว้ และถูกขโมยจินตนาการมากเกินไป ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมานั่งคิดกันว่า จะมีกิจกรรมใดที่สามารถคืนจิตวิญญาณให้กับเด็กตามลักษณะที่ดีที่สุดของเด็ก คือความสนใจใฝ่รู้

คุณอภิสิทธิ์ให้ความเห็นว่า อย่างก้าวของเด็กต้องการการเดินนำจากผู้ใหญ่ก่อนสักระยะหนึ่ง จนกว่าเด็กจะมีความคิดหรือความพร้อมที่จะเป็นตัวของเขาเอง ซึ่งต้องขึ้นอยู่กับการยกระดับพื้นฐานของจิตวิญญาณของเด็ก เด็กจะไปในหนทางที่ดีหรือไม่ต้องดูทั้งทางร่างกายและจิตใจ ถ้าร่างกายไม่สมบูรณ์ ป่วยไข้ตั้งแต่เล็ก ๆ โอกาสจะก้าวหน้าก็เป็นเรื่องที่จะต้องติดตาม ส่วนจิตใจก็เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง สองสิ่งนี้จะเอื้อกัน

อาจารย์อุษาให้ความเห็นสอดคล้องกับก้าวย่างของเด็กและผู้ใหญ่ในประเด็นสำคัญที่จะต้องพิจารณาว่า ปัจจุบันขณะนั้นผู้ใหญ่หลงทางหรือไม่ ถ้าผู้ใหญ่หลงทาง การที่จะพาเด็กไปในสิ่งที่ผู้ใหญ่ต้องการหรือคาดหวัง ก็คือการนำพาให้เด็กหลงทางไปด้วย ซึ่งคุณสุภาวดีเสริมรับว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นคือเพราะผู้ใหญ่ทำไว้ไม่ดี ถ้ามองในแง่ธรรมชาติแล้วเด็กจะเป็นผู้ถูกระทำ แต่เขาก็เป็นผู้กระทำด้วยเช่นกัน เนื่องจากธรรมชาติชีวิตจะมีสิ่งที่สมดุล แต่เมื่อพิจารณาถึงเด็กที่เป็นปัจจุบัน เขาอาจจะเป็นผลของการกระทำ ดังนั้นการที่เด็กจะสร้างปัจจุบันของเขาให้เป็นอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับทั้ง ๒ ด้าน คือด้านหนึ่งต้องเชื่อว่าเด็กมีศักยภาพที่จะฝ่าฟันไปสู่ความดีงามด้วยตัวเอง แต่ขณะเดียวกันก็ต้องแก้ไขสังคมไปด้วยพร้อม ๆ กัน

เส้นทางที่จะเดินไปด้วยกัน

วงเสวนาซึ่งเต็มไปด้วยบรรยากาศของกัลยาณมิตรเดินทางมาถึงคำถามสุดท้าย ทำอย่างไรที่จะให้เด็กมีศักยภาพในการเดินทาง และแต่ละคนในวงเสวนาตลอดจนผู้ใหญ่ทุกคนจะร่วมเดินทางและเรียนรู้ร่วมไปกับเด็กได้อย่างไร

คุณอภิสิทธิ์กล่าวอย่างน่ารักในฐานะครูอนุบาลว่า จะทำหน้าที่ในการช่วยเสริมเติมเต็มในเรื่องของครอบครัว เพราะสิ่งที่ประจักษ์คือความเป็นครอบครัวของเด็กแต่ละคนขาดหายไป ในการทำหน้าที่พัฒนาเด็กจะมี ๒ มิติควบคู่กันไปเสมอ คือมิติทางด้านร่างกายและจิตวิญญาณ ช่วยทำให้ความรักเกิดขึ้นมาในครอบครัวเด็ก ประโยคของเธอซึ่งเป็นที่ประทับใจอย่างยิ่งก็คือ

“...เมื่อแม่ไม่สามารถทำหน้าที่แม่ได้ การศึกษาก็จะทำหน้าที่แม่ ช่วยพยุงให้เด็กซึ่งต้องออกจากบ้าน ในขณะที่บ้านเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในชีวิตของเขา ทำโรงเรียนให้เป็นบ้านของเด็ก...”

ขณะที่คุณเรื่องศักดิ์ซึ่งชีวิตและจิตวิญญาณตลอดมาถูกบ่มเพาะด้วยความรักอันยิ่งใหญ่ของพ่อและแม่ ในช่วงเวลาที่เติบโตขึ้นมาเคยเห็นพ่อและแม่มีปากเสียงกันเพียงครั้งเดียวเท่านั้น แต่เมื่อต้องมาพบเจอกับเด็กที่มีปัญหามาก ทักษะในการตอบคำถามนี้คือ

“...ในฐานะคนทำงาน ผมมองเด็กอย่างห่วงใย และเมื่อมีปัญหาแรง ๆ มากกระทบ ผมจะเรียนรู้ร่วมไปกับเด็กและคนที่ทำงานร่วมกัน โดยให้อยู่บนพื้นฐานของชีวิตและจิตวิญญาณในการเรียนรู้ การที่เด็กมีความสุข นั่นก็คือภูมิคุ้มกัน และทำให้เด็กมีพลังที่อยาก

เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ผมคิดว่าทุกครอบครัวขณะนี้จะดูแลเฉพาะลูกหรือเด็กในครอบครัวของตนเองไม่ได้ แต่ต้องมองไกลและดูแลไปถึงเด็กอื่น ๆ ในสังคม เพื่อว่าวันหนึ่งลูกของเราจะได้ไม่ถูกทำร้ายจากเด็กในสังคม...”

จากปัจเจก เริ่มเข้าสู่ครอบครัว และขยายฐานสู่ชุมชนตามทัศนะของอาจารย์อุษาที่คลุกคลีงานด้านประชาคม และกำลังจัดทำโครงการร่วมกับเสถียรธรรมสถานในการอบรมผู้นำชาวบ้าน ๑๗ จังหวัดมาเรียนรู้ร่วมกันในการสร้างโลกโดยผ่านเด็ก

“...ฐานของเด็กคือชุมชนที่เข้มแข็ง ในชุมชนจะมีทั้งบ้าน วัด โรงเรียน ครู องค์กรต่าง ๆ ในสังคม เหล่านี้จะต้องเชื่อมกันในลักษณะประชาคมในการร่วมกันแก้ปัญหาเมื่อเกิดวิกฤตซึ่งเราเชื่อว่าประชาคมจะสามารถแก้ปัญหาตรงนี้ได้ อย่างเช่นก่อนที่โรงเรียนจะทำหลักสูตรใหม่ควรจะต้องมีการวิเคราะห์ให้ได้ว่าชุมชนอยู่ในสภาพอย่างไร และต้องการเรียนรู้อะไร ให้ครอบครัวและคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และจัดหลักสูตร...”

คุณสุภาวดี บรรณารักษ์การสาวผู้สุขุมและเยือกเย็น ซึ่งในบทบาทของครอบครัวต้องรับหน้าที่ภรรยาและคุณแม่ลูกสอง กับบทบาทการทำงานในอาชีพที่ได้ช่วยเหลือสังคม ตอบคำถามนี้อย่างที่หลายคนต้องกลับไปต่อยอดความคิด

“...ในขณะที่สังคมขาดสติไปหมด ทั้งในระดับประเทศ ระดับชุมชนก็ไม่สามารถพึ่งกันได้ เมื่อเราขาดสติ...จะไปดูแลเด็กได้อย่างไร สิ่งสำคัญคือ ถ้าเราเชื่อว่ามนุษย์เป็นสัตว์ชนิดเดียวที่ฝึกฝนได้ เรียนรู้และพัฒนาเพื่อล่วงพ้นความเป็นอิสระได้ ก็ต้องให้การศึกษาในเรื่องชีวิตที่ถูกที่ควร ให้รู้ว่าความสุขที่แท้จริงคืออะไร...”

แม้วงเสวนาจะล่วงเลยมานาน แต่ทุกคนก็ยังคงที่จะอยู่ร่วมกัน เพื่อพูดคุยถึงประเด็นปัญหา ทางออกและแนวทางแก้ไขที่จะนำไปสู่ การบ่มเพาะเมล็ดพันธุ์แห่งปัญญาขึ้นในใจเด็ก ซึ่งท่านแม่ซีคีนสนีย์ ผู้ดำเนินการเสวนาให้สัญญาว่าเวทีเพื่อเด็กเช่นนี้จะยังคงมีอีก โดย แขงรับเชิญรอบโต๊ะกลมจะเปลี่ยนเวียนที่คนละกันไป ทั้งบุคคล สำคัญในวงการสุขภาพ การศึกษา สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ สามารถมองทิศทางของเด็กได้อย่างเป็นองค์รวม

และในบรรยากาศใกล้กาล้ำลาในวันนั้น ทักษะโดยรวมของ ท่านแม่ซีคีนสนีย์ ก็บ่งบอกถึงเจตนารมณ์ในการมุ่งมั่นสานต่องาน เพื่อเด็ก

“...เรามองว่าเด็กคือความใส ความเบิกบาน อันเป็นสภาวะที่มี อยู่เดิม โดยที่เด็กสามารถใช้ความใสนี้เรียนรู้ ซึมซับ และพัฒนาไป ตามสิ่งที่เรียนรู้ ซึ่งเมื่อย้อนมองดู ครั้งหนึ่งผู้ใหญ่ก็เคยใสอย่างเด็ก แต่เมื่อได้เรียนรู้ไปเรื่อย ๆ ความใสนั้นก็ถูกฉุนละอองจนกระทั่ง ศักยภาพความใสหายไป ความสำคัญคือการเรียนรู้ที่ดีนั้น ต้อง สามารถรักษาพุทธิภาวะในใจเด็กไว้ได้ เด็กก็จะมีชีวิตที่อบอุ่น เติบโตได้ด้วยตนเองอย่างกล้าหาญ และถูกทาง...”

“...นอกจากเด็กคือความใส ความเบิกบานแล้ว เด็กคือครู ของเราด้วย เด็กกำลังบอกเราว่าเขาเป็นปัจจุบันที่มีอดีตเป็นเหตุ และนั่นคือคำตอบว่าเด็กมาจากไหน การกระทำของผู้ใหญ่ในอดีต เป็นสาเหตุการเกิดอีกหนึ่งชีวิตที่เราเรียกว่า ‘เด็ก’ ดังนั้น ถ้าผู้ใหญ่ หลงทาง เด็กก็จะขาดประโยชน์ เราทุกคนจึงต้องมีหน้าที่หวนกลับมา ดูว่า ผู้ใหญ่ทุกคนกำลังทำให้เด็กซึ่งเป็นปัจจุบันของแผ่นดิน เติบโต อย่างคนดีมีสัมมาทิฐิหรือไม่ ทุกครั้งที่เด็กอยู่ใกล้ผู้ใหญ่ที่เจ้าอารมณ์

เด็กกำลังได้รับผลพวงแห่งการกระทำของผู้ใหญ่ที่เจ้าอารมณ์นั้น ซึ่งส่งผลให้เด็กเติบโตอย่างขาดศักยภาพ ผู้ใหญ่ในสังคมควรให้โอกาสและจัดสิ่งแวดล้อมที่จะช่วยสนับสนุนให้การเติบโตของเด็กเป็นไปอย่างธรรมชาติ เหมือนเราปลูกต้นไม้ หน้าที่ของผู้ปลูกควรทำอะไรหาความพอดีในหน้าที่ของเรา และทำอย่างสนุกสนานมีความสุข ส่วนหน้าที่ของต้นไม้ เขาก็เติบโตอย่างธรรมชาติ ถ้าปลูกดี ต้นไม้ก็เติบโตงอกงามตามเหตุปัจจัยที่ดี เราไม่ต้องไปเร่งเขาให้ทุกซิกทั้ง ๒ ฝ่าย

“...เมื่อเด็กคนหนึ่งอยู่ในปัจจุบันขณะอย่างมีพลังของชีวิตคือความตระหนักรู้เท่าทันในกระแสของการเปลี่ยนแปลงที่จะก้าวไปในสิ่งที่จะทำให้เขามีความคิดเห็นที่ถูกต้อง นั่นคือคำตอบว่าเด็กจะไปไหน... เมื่อเด็กเริ่มมีความคิดเห็นหรือมีกระบวนการของการเรียนรู้ที่เรียก

ว่าการศึกษาที่จะให้เขาบรรลุศักยภาพสูงสุดเท่าที่มนุษย์คนหนึ่งจะสามารถเดินไปได้ถึง นั่นคือจะทำอะไร จะเป็นอะไร ก็ไม่ทุกซ์ เด็กควรจะงดงามเพราะการทำหน้าที่ และมีชีวิตที่มีอิสรภาพ ปราศจากความยึดมั่นถือมั่น เป็นชีวิตที่มีพลังแห่งการขับเคลื่อนที่จะทำให้เขาเติบโตอย่างคนที่มีความเจริญอย่างแท้จริงของจิตวิญญาณด้วย ซึ่งจะทำให้เขาสามารถถักทอไปกับคนอื่น ๆ อย่างคนที่มีความสุขที่จะมีชีวิตสงบเย็นและเป็นประโยชน์ ความสุขที่ได้เห็นว่าคุณเองให้ผู้อื่นได้บ้าง คือมีผู้รับ ความสุขที่เห็นว่าคุณเองเป็นผู้รับได้บ้างก็จะมีผู้ให้ เด็กที่สามารถเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับที่มีจิตเจริญอย่างนี้ เรียกว่ามีคุณธรรม...

“...ในการเดินร่วมทางกับเด็กสู่อิสรภาพเพื่อความเป็นมนุษย์ที่แท้จริง จะใช้วิธีการอย่างไรก็ตามแต่ขอให้อยู่ในหนทางสายกลางคือ มีปัญญา มีความคิดเห็นที่ถูกต้อง และมีความใฝ่ฝันที่ดีงามที่จะทำสิ่งที่คิดให้สำเร็จลุล่วงด้วยการมีคำพูดหรือใช้วาจา ถักทอไปกับผู้คนในสังคมอย่างระมัดระวัง ดำรงชีวิตอย่างไม่ประมาท และดูแลเลี้ยงชีวิตอย่างไม่เบียดเบียน นอกจากนั้นยังต้องมีความเพียรพยายามที่จะหาวิธีการที่ทำงานนั้นให้สำเร็จ มีความระลึกรู้เท่าทันปัจจุบันอยู่ตลอดเวลา จนมีกำลังของจิตตั้งมั่น ไม่หวั่นไหวต่ออุปสรรคใด ๆ และขอให้เคารพในเส้นทางและสิ่งที่ตนเองเลือก ไม่ว่าจะเป็วิธีการใดจะต้องเคารพตัวเราเองด้วย ถ้าพ่อแม่เคารพตัวเองและเคารพในความเป็นเด็ก เด็กก็จะเคารพตัวเองและจะเคารพผู้อื่น แต่ไม่ว่าจะใช้วิธีการใดก็ตาม ในทุก ๆ วิธีนั้นจะต้องมีพานะไรเสี่ยงหรือเปรียบดังรถในการเดินทาง ที่มีสัมมาทิฐิเป็นดังสารถิ คือมีความเห็นที่ถูกต้องในการใช้ชีวิตในขณะนั้น มีสติเหมือนเกราะหรือตัวถังรถ มีอย่าง

ก้าวทุกขณะเป็นย่างก้าวแห่งสติปัญญา ขาดสติไม่ได้เลย ส่วนบนคือประทุนของรถคือhiri หรือความละเอียด เป็นเสมือนร่มกันแดดกันฝน เมื่อใดที่จะทำชั่วเมื่อนั้นต้องละเอียด ไม่ว่าจะอยู่คนเดียวหรืออยู่หลายคน เพราะถึงคนอื่นไม่เห็นแต่เราเห็น เมื่อเราตระหนักรู้ว่าถ้าทำความชั่วในเหตุเมื่อใด ผลคือความทุกข์เกิดขึ้นที่ ถ้าเราเคารพเส้นทางของเรา เราก็ต้องหยุดที่เหตุให้ได้ ดังนั้นเมื่อละเอียดแล้วจึงต้องมีโอดตปปะคือหยุดกระทำ ธรรมะ ๒ ข้อนี้เป็นธรรมคุ้มครองโลกโลกในใจของเราด้วย ถ้าใจของผู้คนในสังคมรอด มันก็จะทำให้โลกใบนี้ตั้งงามได้ด้วย โดยเฉพาะเมื่อเราขับรถไปบนเส้นทางสายกลางที่เราเลือกเดิน จะถึงหรือไม่ หรือยังมองไม่เห็น แต่วิริยะ คือความเพียรเป็นวงล้อของชีวิตจะต้องไม่หยุดนิ่ง และต้องมีความมุ่งมั่นในการกระทำสิ่งที่ตั้งงาม ความเพียรนี้จะต้องมีด้วยกัน ๓ มิติ มิติแรกคือความตั้งงามใด ๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นแล้วในชีวิตจะต้องมุ่งมั่นเพียรรักษาไว้ มิติที่สอง ความชั่วใดที่เกิดขึ้นก็ต้องเพียรขจัดมันออกไป และมิติสุดท้ายต้องเพียรสร้างสรรค์สิ่งตั้งงามที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น...”

ก่อนจากกันในวันนั้น ทุกคนต่างตระหนักดีว่า หนทางที่แต่ละคนเลือกเดินเพื่อทำงานสร้างโลกโดยผ่านเด็กนี้มีไชงานง่าย แต่พลังใจที่ได้จากท่านแม่ชีคันสนีย์ก็ก่อให้เกิดพลังชีวิตที่พร้อมจะขับเคลื่อนพาหนะของตนเองต่อไป

“...งานเรื่องเด็กคงไม่ไชงานในสมัยเดียว คนเดียว หรือวิธีการเดียว เราขอให้กำลังใจกับผู้ที่ทำงานทั้งหลาย ในการทำงานยากนั้นเราต้องเริ่มต้นจากการทำงานที่ง่ายคือดูแลชีวิตของเรา ชีวิตนี้เป็นสิ่งที่ธรรมชาติให้ขอยืมมา ขอให้ดูแลโอกาสตรงนี้ให้ดี แล้วให้โอกาสนี้

กับผู้อื่นด้วย เดินไปด้วยกันด้วยดี มีคนอื่นเป็นเพื่อนร่วมทางแต่มีตนเองเป็นคู่แข่งชั้น แข่งขันกับตัวเอง คือในระหว่างเดินทาง อย่าให้มีความรู้สึกขุ่นมัวใด ๆ เช่น ความเกลียด ความโกรธ ริษยา ความงก ความลึกลับสงสัย ความฟุ้งซ่าน อย่าให้บังเกิดขึ้นในใจเรา...ให้สามารถคุมครองจิตใจของตนเองให้รู้ตื่นและเบิกบานในการทำหน้าที่ตื่นตัวพร้อมอยู่ตลอดเวลาด้วยสติปัญญา และขอให้ทำงานอย่างคนไม่ทุกข์ คือทำงานอย่างคนที่เบิกบานเพราะความทุกข์ตามมาไม่ถึง...และสุดท้าย ขอให้มีโอกาสภาวณาในทุกขณะ ให้รู้ว่าชีวิตมีคุณค่าเพราะมีจิตที่เจริญขึ้นทุกขณะ

ปณิธานของผู้ร่วมเสวนาโต๊ะกลมทุกคนในวันนั้นคือความมุ่งมั่นทำงานเพื่อเด็ก...เพื่อความงดงามของโลก ซึ่งคำสอนของท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุฝากไว้ ก็ยิ่งทำให้ปณิธานของแต่ละคนมั่นคงชัดเจนยิ่งขึ้น

“เด็กเป็นผู้สร้างโลกในอนาคต ถ้าเด็กของเราเป็นอย่างไร โลกในอนาคตก็จะเป็นอย่างนั้นโดยไม่ต้องสงสัย ฉะนั้นเราสร้างโลกในอนาคตได้ด้วยการสร้างเด็กหรือผ่านทางเด็ก แล้วเด็กก็จะเป็นผู้สร้างโลก”

นินยามรัก

ความรักคืออะไร?

เป็นเรื่องที่เฝ้าถามกันไปมาไม่รู้จบสิ้น ด้วยความไม่ประสา
จริง ๆ ก็มี ที่แสวงรำพึงค้นหาคำตอบเพราะความรักที่มีไม่ยกได้ดัง
ใจก็มาก อย่างเท่าก้าวเข้าเดือนแห่งความรักทั้งที่ ‘สาวิกา’ มี ‘ความ
รัก’ ในหลายนิยามจากกลุ่มเยาวชนของชาติที่เปิดโอกาสให้เรา ‘เรียน
รู้โลก’ ผ่านถ้อยคำของพวกเขา

๑๘ คน ๑๘ นิยาม ๑๘ ความคิด...ติดตามกันเลย...

อรอนงค์ วงษ์ประเสริฐ

อายุ ๑๖ ปี ม.๔

โรงเรียนศิลาจารย์พัฒน

“ความรักคือการเอาใจใส่ การ
ดูแล การให้อภัย ลองคิดสิคะ ถ้าคุณ
เลี้ยงสุนัขหนึ่งตัว เวลามันหิวข้าว
คุณคลุกข้าวให้มันกิน เวลามันเจ็บป่วย คุณพามันไปหาหมอ เวลา
มีใครรังแกมัน คุณเข้าปกป้อง แต่เวลาคุณมีคนรัก หรือแม่ที่คุณรัก
ทำไมคุณไม่ดูแลคนเหล่านั้นล่ะ”

จักรสิน น้อยไร่ภูมิ

อายุ ๑๗ ปี ม.๕

โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี

“ผมจะขอพูดในนามความรักชาติ เนื่องจากความรักอื่น ๆ ทุกคนมีความรักอยู่แล้ว ทุกคนสามารถสัมผัสได้เมื่อถึงวันหนึ่ง แต่ความรักชาติซึ่งทุก ๆ คนสมัยนี้จะเรียกว่าลืมนไปแล้วก็ว่าได้ ผมอยากจะบอกว่าความรักชาติสำคัญมากต่อคนไทยทุกคน บรรพบุรุษเสียสละทุกอย่างเพื่อรักษาแผ่นดินไว้ เราควรที่จะตอบแทน สืบทอดให้ลูกหลานต่อไป ความรักชาติของผมไม่มีอะไรที่จะมาแสดงได้ นอกจากถ้ำคำพูดเหล่านี้ ผมอยากจะบอกว่าแผ่นดินไทย ผมเกิดบนตัวคุณ ผมจะตายบนตัวคุณ ผมจะไม่ยอมให้ใครมาย่ำยีคุณเป็นอันขาด ไม่ต้องห่วง ผมไม่หวังอะไรจากคุณแล้ว สิ่งที่ผมจะทำคือทดแทนคุณครับ”

สุภาภรณ์ เพื่อพัฒน์พงศ์

อายุ ๑๖ ปี ม.๕

โรงเรียนสายน้ำผึ้ง

“หนูไม่ทราบเหมือนกันว่า หนูจะนิยามคำว่ารักนี่คืออะไร เพราะแท้จริงแล้วหนูก็ไม่รู้ว่าหนูรู้จักความรักมากน้อยแค่ไหน หนูไม่รู้ด้วยซ้ำว่ามันเกิดจากอะไร แต่หนูรู้ว่า

เสถียรธรรมสถาน

ถ้าเกิดหนูรักใคร่หนูก็จะให้เขามากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ถึงแม้ว่าการให้นั้นจะเป็นการให้ที่ถูกหรือผิด แต่หนูคิดว่า การให้กับคนที่เรารักแล้วมันเป็นสิ่งที่ดีที่เราให้กับเขา มันเป็นความรู้สึกดี ๆ ที่ให้กับเขา...

“...อย่างทีบอกนะคะว่า ไม่ทราบว่ามันเกิดจากอะไร อย่างหนูรักในหลวง คือหนูอาจจะไม่รู้จักพระองค์ ไม่เคยพบเห็นพระองค์จริงเลยสักครั้ง แต่หนูก็เคารพรักและเทิดทูนพระองค์ท่าน”

ช่อทิพย์ ตุ่นแก้ว

อายุ ๑๖ ปี ม.๔

โรงเรียนดอนเมืองจาตุรจินดา

“ความรักคือการให้ พระพุทธองค์ตรัสว่า การให้คือสิ่งที่จรรโลงโลกให้อยู่ได้ เพราะโลกนี้อยู่ได้ด้วยความรัก”

วราพงศ์ องค์คุณารักษ์

อายุ ๑๗ ปี ม.๕

โรงเรียนอัสสัมชัญบางรัก

“ความรักคือการให้ ให้แบบพรหมวิหารสี่ มีเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ให้ในฐานะชาวโลกด้วยกัน ให้เขาพ้นทุกข์ เมื่อเขาพ้นทุกข์แล้ว เราก็มุทิตาคือยินดีตาม ยินดีใน

สิ่งที่เขาพันทุกซ์ ดีใจกับเขาที่เขาประสบความสำเร็จ...

“...แต่ถ้าเราให้แล้วเขาไม่เห็นคุณค่า เขากลับละทิ้งเพิกเฉย
สิ่งเหล่านั้น เราควรอุเบกขาคือการวางเฉยในสิ่งที่เขาทำกับเรา เรา
ให้แล้ว ให้ในฐานะชาวโลกที่ควรทำในฐานะกัลยาณมิตรที่ดี เรา
ทำได้เพียงว่าป้อนอาหารเขาเท่านั้น เราไม่สามารถกลืนหรือกินแทน
เขาได้ เราให้แล้วเขาจะรับหรือไม่รับเป็นอีกเรื่อง...”

นิศรา ณ. สุวรรณ

อายุ ๑๖ ปี ม.๔

โรงเรียนสตรีวัดระฆัง

“ความรักมีหลายรูปแบบ รูป
แบบแรก ความรักที่มีต่อพ่อแม่ มี
หลายอย่างด้วยกัน อย่างแรก เคารพ
เทิดทูน บูชา ยกย่องท่านไว้เหนือศีรษะของเรา...”

“รูปแบบที่สอง ดูแลห่วงใย ไม่ว่าจะท่านจะอยู่แห่งหนตำบลใด
ก็ตาม ก็จะห่วงใยท่านเสมอ และเวลาท่านอยู่ใกล้ ๆ ดิฉันก็ปรนนิบัติ
ท่านค่ะ...”

“รูปแบบที่สาม ความรักที่เราให้กับอาจารย์และเพื่อน ๆ กับ
อาจารย์เราต้องเคารพ ยกย่องท่าน กับเพื่อน ไม่ว่าจะเพื่อนจะดีหรือเลว
เราจะคอยห่วงใยเขาตลอดเวลา แต่ความห่วงใยของเราก็มีข้อจำกัด
ไม่ห่วงมากจนทำให้เพื่อนเสียคน...”

“รูปแบบที่สี่ รักญาติพี่น้อง...”

“รูปแบบที่ห้า รักคู่รัก ก็คือเข้าใจเขา ยอมรับในตัวเขา ให้

อภัยเขา มีทั้งความเป็นเพื่อน ความห่วงหาอาทร คิดถึงเวลาไม่เจอ
กัน แต่ก็ไม่ได้คิดถึงมากจนไม่มีอันจะเรียน”

ชมภูนุท ไทรชมภู

อายุ ๑๖ ปี ม.๔

โรงเรียนแจรงร่อนวิทยา

“รักแม่ เวลาที่แม่จะเตือนก็
คือเวลาที่หนูจะไปเที่ยวกับเพื่อน กับ
ญาติพี่น้อง แม่จะบอกว่าอย่าไปเลย
เปลืองเงินเปลืองทอง บางครั้งก็รู้สึกน้อยใจ แต่คิดอยู่ในใจว่าไม่เป็นไร
แม่รักเรามาก เราก็ต้องทำตาม เพราะรักแม่คะ ถ้ากับเพื่อนก็คือ
การให้ความเอาใจใส่กับเพื่อน แต่ไม่ใช่ว่าเพื่อนเฮินเฮตาม โดยไม่
คิดอะไรเลย นั่นคือเราไม่ได้รักเพื่อน แต่เราหลงเพื่อน หากกับแฟน
ถ้าเขารักเรา เราก็รักเขา แต่ถ้าวันหนึ่งเขาไม่รักเรา เราก็ปล่อยเขาไป
จะไม่ดึงเขาไว้ เพราะไม่มีประโยชน์ รักตัวเองดีที่สุด”

ศรายุทธ สำลือทอง

อายุ ๑๖ ปี ม.๔

โรงเรียนสตรีสมุทรปราการ

“ความรักคือความเกลียด ถ้า
เรารักใคร่มาก ๆ เวลาเกลียด เราก็
จะเกลียดมาก ถ้าเขาทำอะไรให้เรา

ไม่ถูกใจ เราก็เคืองใจ เราลำบากใจ ถามว่าเราเกลียดเขาไหม...เกลียด
ถามว่าเราเกลียดตัวเองหรือเปล่า...เราเกลียดตัวเอง เราเกลียดตัว
เองเพราะเรารักเขามากแต่เขาไม่ได้ตั้งใจเรา รักมากก็เกลียดมาก”

จรวยพร มาตุกุล

อายุ ๑๖ ปี ม.๕

โรงเรียนลำลูกกา

“นิยามของความรัก ดิฉันคง
อธิบายไม่ได้ เพราะไม่รู้ว่าความรัก
คืออะไร แต่ดิฉันมีความรักให้กับทุก
คน ความรักไม่ใช่จะมีแต่กับบุคคลเท่านั้น สิ่งของเราก็ให้ความรัก
แก่มันได้ เราเอาใจใส่ของของเรา ให้มันอยู่ในสภาพดี ๆ อยู่กับเรา
นาน ๆ กับบุคคล เราก็เอาใจใส่เขา มีความรู้สึกดี ๆ ให้เขาอยู่กับเรา
นาน ๆ เราก็มีความสุข”

วิชัย เจริญวาณิชชานนท์

อายุ ๑๗ ปี ม.๕

โรงเรียนวัดราชโอรส

“คงไม่มีนิยามของความรักให้
เพราะอธิบายไม่ได้ แต่ขอถามทุกท่าน
ในที่นี้ ถ้าท่านรักใครสักคนจริง ๆ แล้ว
ท่านให้เหตุผลได้ไหมครับว่าทำไมจึงรักเขา รักในที่นี้อาจมีหลายอย่าง

รักพ่อแม่ รักตัวเอง รักสิ่งของ รักเพื่อน หรือที่วัยรุ่นเรียกว่ารักแฟน คนเราเกิดมาก็เจอพ่อแม่ทุกวัน ลูกบางคนอาจจะเห็นคุณพ่อ คุณแม่แล้วเบื่อ ผมก็เป็นหนึ่งในนั้นเหมือนกัน แต่ถ้าถามว่ารักไหม รักครับ พ่อแม่เคยถามผมตอนเด็ก ๆ จนป่านนี้ก็ยิ่งถาม...รักพ่อแม่ ผมตอบว่าก็รู้อยู่แล้วว่ารัก ทำไมยังต้องถามกันอีก ในขณะที่เดียวกัน ถ้ามีแฟน แล้วแฟนถามว่า เธอรักฉันไหม ผมก็คิดในใจ เรามาจีบเธอ แล้วเราไม่ได้รักเธอหรือ สำหรับผมแล้ว ความรักของผมอาจจะไม่ใช่ความต้องการให้เขามาอยู่ด้วย หรืออยู่กับผมนาน ๆ ความรักของผมหมายความว่า ผมมีจิตที่จะให้ มีจิตที่อยากจะทำให้เขามีความสุข ถ้าเขามีความสุข ผมก็มีความสุขด้วย แต่ถ้ารักในการจู้จี้ หรือว่าเป็นความรักที่ทำให้คนอื่นเดือดร้อนด้วย ก็ไม่ใช่ความรักที่แท้จริง”

ปาณิษฐ์ ชูการคำ

อายุ ๑๗ ปี ม.๕

โรงเรียนสายน้ำผึ้ง

“ไม่อยากนิยามว่าความรักคืออะไร ทุกอย่างที่รักได้ก็จะรัก รักพ่อแม่ รักครู รักการเรียน รักแผนการเรียน เราเรียนแผนศิลปกรรม บางคนบอกว่าเป็นแผนการเรียนที่ไม่เอาไหน ถามเราว่าเรียนแผนการนี้แล้วได้อะไร ทำประโยชน์อะไรได้บ้าง แต่ในความเป็นจริงแล้ว แผนการเรียนนี้สามารถประยุกต์ใช้ได้หลาย ๆ อย่าง เราเรียนแผนการเรียนนี้ทั้ง ๆ ที่พ่อกับแม่ไม่ชอบ แต่เราก็อึดมั่น และเราก็อึดพ่อแม่ของเราด้วย”

เอกนรินทร์ ต้อยหล้า
อายุ ๑๗ ปี ม.๕
โรงเรียนศรีพุดผา

“นิยามรักของผม รักคือการ
เดินทาง เป็นการเดินทางของคนสอง
คนที่เดินทางมากลางกาลเวลา...

“รักคือหัวกับก้อย หัวคือความรักที่มีแต่สิ่งดีงาม ก้อยคือ
ความรักที่ไม่ดีงาม”

คกงฤช วงษ์เชิดขวัญ
อายุ ๑๘ ปี ม.๖
โรงเรียนวัดราชโอรส

“รักก็คือรัก ถ้าเกิดเรากำหนด
รูปแบบของคำว่ารักอย่างเป็นทางการเป็นพ่อแม่
รักลูกเพราะอะไร ถ้าพ่อแม่รักลูก
เพราะว่าพ่อแม่ทำให้ลูกเกิดขึ้นมา พ่อแม่เลยรักลูก นั่นไม่ใช่ความรัก
เพราะมันคือความรับผิดชอบ ถ้าพ่อแม่รักลูกเพราะว่าพ่อแม่เลี้ยง
ดูแลลูก นั่นก็ไม่ใช่ความรัก นั่นคือความผูกพัน ถ้าเกิดลูกรักพ่อแม่
เพราะพ่อแม่คือผู้ให้ ให้อะไรหลาย ๆ สิ่งหลาย ๆ อย่างแล้วเราก็กำ
หนดนิยามความรัก เราก็ก็น่าจะกำหนดคำนิยามของความรักว่า
ตรงนั้นเหมือนกัน เพราะว่าถ้าเกิดเราพูดว่าผมรักพ่อรักแม่ เพราะว่า
พ่อแม่ให้อะไรหลาย ๆ สิ่งหลาย ๆ อย่างกับผม นั่นไม่ใช่ความรัก
เสถียรธรรมสถาน

นั่นคือการตอบแทนพระคุณ สำหรับวัยรุ่น ถ้าหากสมมติว่าผมรักใครสักคนหนึ่ง แล้วผมหาเหตุผลสำหรับตัวผมเองได้ว่า ผมรักเขาเพราะอะไร ผมก็บอกเต็มปากว่าผมไม่ได้รักเขา ผมหลงเขาตรงนั้น ผมเลยชอบเขา มันไม่ใช่ความรักครับ พุดไม่ถูก ถ้าเกิดเรากำหนดรูปแบบของคำว่ารัก ความรักจะมีคุณค่าน้อยลงทันที ก็เลยไม่อยากกำหนดรูปแบบของความรักครับ”

รัฐฎิการ์ บุญโสมรักษ์

อายุ ๑๖ ปี ม.๕

โรงเรียนหอวัง

“จริง ๆ แล้ว หนูก็ไม่ทราบ
ว่าความรักคืออะไร แต่หนูรู้อย่างหนึ่ง
ว่า เวลาที่คนเรารักใครแล้ว เราจะ
ทำดีกับคนนั้น หนูก็เลยคิดว่าความรักก็คือความดีอย่างหนึ่งที่ทุกคน
ควรจะมีไว้คะ”

พิเชษฐ์ พิณฑทอง

อายุ ๑๗ ปี ม.๕

โรงเรียนดอนเมืองจาตุรจินดา

“ความรักคือการให้ การที่เรา
ให้โดยไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ เช่น
พ่อแม่อีก ลูก ครูบาอาจารย์รักศิษย์

สิ่งที่พ่อแม่ครูบาอาจารย์ให้ ไม่ได้หวังอะไรหรอก หวังเพียงให้ศิษย์ และลูกนั้นได้นำความรู้ ได้นำสิ่งที่รู้นั้นไปใช้ในชีวิตประจำวัน ความรักคือการที่เรารักคนใดคนหนึ่งถึงแม้ว่าคนที่เรารักนั้นเขาไม่รักเราก็ตาม แต่เราก็พอใจที่เรามีคนที่เรารัก”

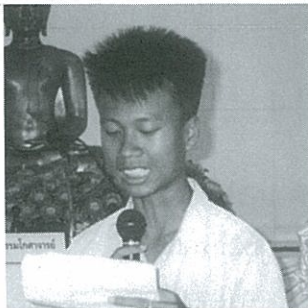
สาลินี ภาวลักษณะาวดี

อายุ ๑๖ ปี ม.๕

โรงเรียนสุวรรณารามวิทยาคม

“ความรักเปรียบเสมือนการลง
ทุน เราได้กำไร...หมายถึงเราได้ความ
รักตอบมาด้วย เราขาดทุน...ก็คือไม่
ได้รักตอบ ออกหัก ซึ่งการขาดทุนครั้งนี้อาจทำให้ชีวิตของเรา
เปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิง เราอาจสูญเสียจิตวิญญาณไปเลยก็ได้”

กิตติศักดิ์ จักขุมาศ

อายุ ๑๗ ปี ม.๔

โรงเรียนศรีพฤฒา

“ความหลง ความหวังใย เอื้อ-
อาทร ความจริงใจ ความรับผิดชอบ
การให้สิ่งนี้เรียกว่าความรักหรือเปล่า
ไม่มีเกณฑ์ตัดสินว่าอะไรคือความรัก อะไรไม่ใช่ความรัก อันนี้แล้วแต่
จิตใจของแต่ละคน...”

เสถียรธรรมสถาน

“สำหรับผมเองความรักคือเงาของความฝัน เหมือน กับเรา ยินดี เวลาเมื่อกับแฟน เรามีความสุข แต่บางครั้งก็กลายเป็นฝัน ร้ายเวลาเราเห็นแฟนเราเดินกับคนอื่น หรือบางครั้งเราสองคนจะจก เห็นตัวเอง เรารู้ว่ามันคือตัวเรา แต่เราจับมือกับตัวเราเองในกระจก ได้หรือไม่...ไม่ได้ เพราะฉะนั้นที่ผมบอกว่าความรักคือเงาของความ ฝัน ก็เพราะเป็นสิ่งที่รู้สึกได้ด้วยใจ แต่สัมผัสไม่ได้ด้วยกาย”

อันสองแขนสองขาที่เรียกกันว่าคนนั้น ร้อยคนก็พันความรู้สึก ความรัก - คำสั้น ๆ หากความหมายหลายหลาก ใจใคร - ก็ใจใคร คิดเห็น หรือให้นิยามแทนกันไม่ได้ ฟัง ๑๗ นิยามรักของวัยรุ่นไปแล้ว จะขอปิดท้ายด้วย ‘รัก’ ในนิยามของเด็กน้อยที่วันหนึ่งเขาจะเติบโต ขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ

เด็กชายทินกร ดิวงษ์ (น้องบอส)

อายุ ๕ ขวบ ชั้นอนุบาล ๓

ศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์

วัดศิริพงษ์ธรรมนิมิต

ถามบอสไปว่า “บอส บอสรัก ใครครับ” บอสตอบทันทีว่า “รักแม่

หมู รักยายจ๋า” เลยถามต่อไปว่า “บอส แล้วใครรักบอสครับ” สาย ตาบอสที่มองมายิ้มยวนไม่แพ้คำตอบ “แหม บอสรักแม่หมู รักยายจ๋า แม่หมูกับยายจ๋าก็รักบอสนะสิ” ...นั่นสินะ...ถามเข้าไปได้

แล้วใจดวงกลม ๆ เท่ากำปั้นของคุณละ

ความรักคืออะไร?

สิ่งน่ารักน่าพอใจทั้งหลายที่เรียกกันว่า กามคุณ เป็นเหตุให้เกิดความสุข แต่ต้องอาศัยความกำหนัด ความรัก ความยั่วยวน ความพอใจเข้าช่วย จึงจะเป็นความสุขไปได้ เมื่อมีความสมหวังแล้วก็เคยชินเบื่อ และแสหาใหม่สืบไป จึงเป็นของเผาผลาญอยู่เสมอ แล้วชั่วขณะเหมือนของยืมผู้อื่นเขามา

และเมื่อกำลังเผลอมัวหลงรักอยู่ ก็ต้องอุทิศหัวใจตนให้เป็นเหมือนเขียงรองสับเนื้อ ยอมรับทุก ๆ ประการเพื่อบำรุงบำเรอของรัก จนกว่าจะเบื่อหน่าย และพร้อมกันนั้นยังเป็นทางเกิดขึ้นแห่งความหึงหวงอิจฉาริษยา ซึ่งเป็นเครื่องเผาผลาญอีกเป็นอย่างมาก

ไพบลีย์ ดำรงชีวิตธรรม

“ถ้าฉันเป็น...ฉันจะ...”

คงปฏิเสธไม่ได้ว่า ความฝันเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนชีวิตไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ แต่จะประสบความสำเร็จดังที่ตั้งใจหรือไม่ คงเป็นเรื่องที่แตกต่างกันไปในแต่ละคน

เด็กชายคนหนึ่งมาจากครอบครัวค้าขายฐานะปานกลาง มีแม่เล่นิทานเก่ง มีชีวิตที่สุขสบายตามอัตภาพ ใฝ่ฝันถึงชีวิตที่ก้าวหน้า และฐานะที่ร่ำรวย

เวลาผ่านไป วันนี้เขาสามารถมาได้ไกลกว่าที่ใจเคยฝัน เป็นประธานกรรมการ บริษัท แกรมมี่ เอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) ยักษ์ใหญ่ในวงการบันเทิงเมืองไทย ที่ปัจจุบันผลิตรายการออกซอเดิบบโต เป็นบริษัทน้อยใหญ่ในเครือกว่า ๒๐ บริษัท

ในวันที่ชีวิตเพียงพอร่มออย่างน่าอิจฉา เขานำความฝันเล็กๆ ที่เคยฝันไว้ในวัยเด็กออกมาปิดฝุ่นตั้งเป็นมูลนิธิมอบทุนการศึกษาแก่เด็กที่ขาดโอกาสทั่วประเทศไทย มูลนิธินี้แม้เพิ่งตั้งได้ไม่นาน แต่ก็มีความหมายชัดเจน มีการทำงานเป็นกิจจะลักษณะและมีความพร้อมในเรื่องเงินทองอย่างเต็มที่

มูลนิธินี้จะสามารถทำประโยชน์มากน้อยเพียงใด มีแนว

นโยบายอย่างไร **ไพบูลย์ ดำรงชัยธรรม** ประธานกรรมการ บริษัท
แกรมมี เอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) เจ้าของความฝันดังกล่าว
ให้เวลากับ 'สาวิกา' พุดคุยถึงมูลนิธิดำรงชัยธรรม ตลอดจนชีวิต
ครอบครัว และปัญหาคุณภาพเด็กไทย

การสัมภาษณ์เกิดขึ้นที่ร้านอาหารอิตาเลียนย่านสุขุมวิท ท่าม
กลางเสียงหัวเราะเฮฮาและเสียงแซวเป็นระยะๆ จากบรรดาเพื่อนร่วม
โต๊ะ

ตอนเด็ก ๆ ชีวิตครอบครัววัยเป็นอย่างไรบ้างคะ

ผมเป็นคนที่ค่อนข้างโชคดี พ่อแม่ผมอาจจะเป็นคนไม่ม
ความรู้อะไรมาก แต่เขามีใจกับลูก มีความตั้งใจในการดูแลลูก
ดูแลครอบครัวมาก พ่อผมก็ทำงานหาเลี้ยงครอบครัวไป แม่ผมก็อยู่
กับลูก สอนลูกอยู่ทุกวัน ก็สอนไปตามที่เขาคิด แต่แม่ผมเขาเป็นคน
อ่านหนังสือเยอะ (ยิ้ม) มีความรู้ และเล่นิทานเก่ง

เป็นแม่บ้าน

ครับ เป็นแม่บ้านอย่างเดียว ก็สอนไปเรื่อย เขามีหลักของ
เขา และให้เราเรียนหนังสือ ตอนเด็ก ๆ แม่ผมจะอยู่ในครอบครัวที่จัด
ว่าปานกลาง แต่ผมว่าผมอยู่แบบสบาย ๆ เพื่อน ๆ ยังเรียกผมเสีย
ตลอด (หัวเราะขำ) ขนาดยังไม่ทันรวยเลยนะ สบาย (ยิ้ม) เสียหนัก
แน่น) สบายมาก ตอนผมเรียนหนังสือที่จุฬาฯ พอปีสองผมมีรถขับ
แล้ว

เพราะอะไรคะ

เพราะว่าพ่อผมไม่ได้ใช้เงินเยอะ เขาเอาเงินมาให้ผมใช้คน
เดียว (พุดยิ้ม ๆ)

เป็นลูกชายคนเดียว

ลูกชายคนเดียว และก็มีพี่สาวน้องสาว คือที่บ้านไม่ได้มีเงินมากมาย แต่ว่าเค้าให้ลูกหมด ทุ่มให้ผมคนเดียว ผมก็อยู่สบาย

ฟังดูเหมือนกับตามใจมากเหมือนกันนะคะ

ไม่...ไม่เลย (ปฏิเสธด้วยสีหน้าจริงจัง) เขาให้ความเป็นอยู่ที่ดีสอนเรา แต่ไม่ตามใจให้ไปทำสิ่งชั่วร้าย วิธีห้ามปรามเราก็คือ ร้องให้ ถ้าเห็นแม่ร้องไห้...โอ...เราแย่เลย

อย่างเช่นเรื่องอะไรบ้าง พอจำได้ไหมคะ

ก็อย่างเช่น เวลาที่เราไม่เชื่อฟัง ไปเถร ไปทำอะไรที่เสี่ยงอันตราย พอผมมีสติลูกไม่เป็นนะ แม่ก็ตีไม่เป็น ได้แต่พูดต่อกันบ้าง ดูกันบ้าง แต่พอถึงจุดที่แกสู้ไม่ได้ก็ร้องไห้ เราเลยต้องหายดีคือ หายบ้า (หัวเราะ)

ฟังดูก็อบอุ่นดีนะคะ

อบอุ่นมาก ผมเป็นคนโชคดี (ยิ้ม)

แล้วมีอะไรเป็นพลังผลักดันในชีวิตให้อยากประสบความสำเร็จ

ผมว่าไอ้ความอยากประสบความสำเร็จเนี่ย ทุก ๆ คนก็คิดอย่างนี้ทั้งนั้นแหละ ไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าผมหรือใคร เพียงแต่ว่าโอกาส จังหวะของชีวิต อุปนิสัย ผมว่าส่วนหนึ่ง...(หยุดคิด) มันมาจากอะไรก็ไม่รู้แหละ บุญกรรมมั้ง สมัยเด็ก เวลาผมเดินไปเรียนพิเศษ ก็จะเดินมองบ้านคน เห็นคนนั้นเห็นคนนี้ ผมก็จะคิดของผมไปเรื่อย ๆ สมมติไปเรื่อย คือค่อนข้างจะ...

ช่างจินตนาการ

ทำนองนั้น คือเป็นคนที่ค่อนข้างอยู่กับตัวเอง จินตนาการไปเรื่อย ไล่ให้...บ้านนี้เขาตีจingle อย่างร้านพ่อผมเป็นร้านขายของ

ซ้ำหนึ่งคุหา เข้าเขาอยู่ พอเห็นบ้านคนอื่น ไอ้โฮ...พื้นเป็นหินขัด สวย
ดีกว่าบ้านเรา ก็คิดว่าวันข้างหน้าเราจะต้องทำงานให้ได้อย่างนี้ คือ
สมัยก่อน ความคิดเบื้องต้นของคน ถ้าเมื่อครอบครัวไม่ถึงกับมั่นคง
ก็คงจะคิดเรื่องเศรษฐกิจเป็นหลัก เพราะเป็นเรื่องพื้นฐานที่จะอยู่รอด
ว่าจะเอาอย่างไร จึงจะอยู่ได้

ระหว่างพ่อกับแม่ สนทนากับใครมากกว่าคะ

แม่ เพราะพ่อมาทำมาหากิน แม่เลี้ยงลูก เลยได้คุยกันเยอะ
หน่อย

แล้วกับครอบครัวของตัวเองในปัจจุบัน จัดสรรเวลาให้อย่างไรบ้างคะ

ผมก็ อืม...จะบอกยังไงดีละ (หยุดคิดด้วยสีหน้ายิ้ม ๆ) คือ
ตั้งแต่ลูกผมเกิดมา จนเดี๋ยวนี้คนโตอายุ ๑๓ แล้วเนี่ย ทุกเสาร์อาทิตย์
ถ้าผมไม่ได้ไปต่างประเทศ ผมก็จะอยู่กับลูกตลอด จะวางแผนไว้
เลยว่าจะสอนอะไรเขา อะไรที่จะให้อิสระเขา อะไรที่จะสอนเขา แต่
ผมจะดูแลสุขภาพเขาก่อน เรื่องการกิน การเล่นกีฬา ผมไปสมัครที่
โบโลคลับ เพื่อหวังจะเอาลูกไปออกกำลังที่นั่น จนเดี๋ยวนี้ ลูกไม่ค่อย
ไปแล้ว กลายเป็นพ่อไปมากกว่า (หัวเราะ) ไปสมัครเสมอเลย และผม
ก็อยากให้เขาได้เห็นอะไรต่าง ๆ ในต่างประเทศ ก็จะทำมาเล่าให้ฟัง
หรือบางทีก็ใช้วิธีของแม่ คือเล่นนิทาน ผมเป็นคนแต่งเรื่องเก่งนะ
(หัวเราะสนุก) จะสอนเรื่องไหน ผมก็จะแต่งเรื่องนั้น ให้เขาสั่งได้เลย
ว่า อยากฟังเรื่องแบบไหน ตลก เศร้า เอาแบบไหน...สั่งได้เลยนะ
(พูดไปหัวเราะไป) ขอให้สั่งมาเถอะ เพราะผมดีลูกไม่เป็น ดูลูก โมโห
ลูกได้ แต่ดีไม่เป็น และผมไม่ได้มุ่งเน้นว่าสอนแล้วลูกต้องดีนะ ผม
คิดอยู่เสมอว่าชีวิตของแต่ละคน เป็นบุญกรรมของเขาเหมือนกัน
อย่างลูกผม ๔ คน โดยรายละเอียดของชีวิตแล้ว ไม่มีอะไรเหมือน

กันเลยนะ อุปนิสัยก็ไม่เหมือน ความรู้สึกไม่เหมือน ทั้งที่เราสอนเขาเหมือนกัน ทำให้ผมรู้สึกว่า โอเค ผมคงให้ได้แค่แนวแค่นี้ คือไม่ถึงกับสอนนะ ห้ามปรามในเรื่องที่อันตรายเท่านั้นเอง และก็ไม่ได้หวังอะไรมาก

แนวโน้มนะในเรื่องไหนบ้างคะ

กว้าง ๆ ก็คือ ขอให้เขาเป็นคนดี

คนดีนี่มีความหมายกว้างนะคะ เพราะนิยามคำนี้ในความรู้สึกแต่ละคนอาจจะไม่เหมือนกัน

คืออยากให้เขาเป็นคนมีศักดิ์ศรี มีศักดิ์ศรีของผมหมายความว่า รู้อะไรถูก อะไรผิด อะไรชั่ว อะไรดี ให้เขาแยกแยะแค้นี่ก่อน อย่างแม่ผมเขาชอบบอกว่า ถ้าเมื่อลูกหิว เดินผ่านโต๊ะอาหาร อย่าไปมองนะ คนเขาจะดูถูก อย่าไปมอง เดินไปเลย อย่าให้คนเขาดูถูก ซึ่งมันจะไปเกี่ยวพันกับหลาย ๆ อย่าง ผมรู้สึกอย่างนั้นนะ อย่างผมก็จะไม่ยอมอะไรบางอย่าง ผมสู้อย่างเดียว ผมสอนลูกเหมือนคุยกับลูกน้อง เหมือนคุยกับเพื่อน เพราะผมดูเขาเหมือนผู้ใหญ่ ผมไม่ได้สอนเขาแบบเด็ก ๆ ถูกหรือผิดผมก็ไม่วุ่นวาย (ยิ้ม) ผมว่าแล้วแต่บุญกรรมเหมือนกัน จะได้ดี ไม่ได้ดี จะได้รับจากผมหรือไม่ได้รับจากผม ผมไม่รู้ แต่ผมจะพยายามให้เขาแข็งแรง และมีความพร้อมในเรื่องสุขภาพ ให้เขาเข้าใจอะไรถูก อะไรชั่ว ผมว่าแค่นี้ อย่างอื่นเขาคงต้องไปเก็บเอาเอง

เกิดเป็นลูกไฟบูลย์ ดำรงชีวิตธรรม ที่มีพร้อมทุกอย่าง ตรงนี้เป็นห่วงไหมคะ

อันนี้อันตราย ผมก็เสียใจได้มันอยู่ ก็พยายามทำให้ไม่รู้สึก ว่าอะไร เพราะตัวผมเองก็ไม่ค่อยมีงานสังคม ได้แต่อยู่กับเพื่อนฝูง

ชีวิตผมตอนที่ มี กับไม่มี สภาพแวดล้อมไม่แตกต่างกัน บ้านอาจจะโตขึ้น ของใช้อาจจะดีขึ้น สะดวกสบายขึ้น แต่วิถีชีวิต สิ่งแวดล้อม ไม่เปลี่ยนแปลง และก็ไม่มีอาการที่จะทำให้ลูกรู้สึกว่าเขายิ่งใหญ่หรือรวย แล้วผมเป็นคนชอบพูดเล่น ผมกับลูกนี่สนิทกันมาก จนบางที่เราโมโหเหมือนกันนะ ว่าเอ...ไ้ความสนิทของเรามันทำให้ลูกไม่ค่อยเกรงใจเราเหมือนกัน เขาไม่ค่อยรู้สึกว่าเขา...นี่พ่อนะ (หัวเราะ) นี่กำลังปรับปรุงตัวเองเพื่อให้ดูดีขึ้นหน่อย เพราะเขาดูเราแบบธรรมดา มากเลย (หัวเราะ)

บริหารคนกับเลี้ยงลูก อย่างไม่ง่ายกว่ากันคะ

หุ่ย...บริหารคนง่ายกว่าอยู่แล้ว มันเล็กกันได้ พอถึงจุดหนึ่ง ถ้าไม่พอใจก็ลาออกไป หรือไม่ก็ไล่ออก แต่ลูกเลิกไม่ได้ (สีหน้าจริงจังมาก)

หลายคนบอกว่าคุณไพบูลย์เป็นนักบริหารที่เก่ง ลูกน้องรัก มีหลักในการดูแลคนได้บังคับบัญชาอย่างไรบ้างคะ

พูดสั้น ๆ ได้ว่า ออกเขาออกเรา ผมเคยเป็นลูกจ้าง ผมเคยเป็นลูกน้องคน ผมจำได้ว่าผมตกใจตอนไหน ผมจำได้ว่าผมดีใจตรงไหน ผมจำได้ว่าซาบซึ้งตรงไหน และผมรู้ทุกความรู้สึกในขณะที่ผมเป็นลูกน้อง เมื่อผมเป็นลูกพี่ก็ออกเขาออกเรา อะไรที่ควรดูก็ต้องดู อะไรที่ควรชมก็ต้องชม แต่ผมเป็นคนชมคนไม่ค่อยเป็น ผมจะบอกว่าเฮ้ย...ชมไม่ค่อยเป็นนะ ไ้ที่ไม่ด่าก็เรียกว่าดีแล้วนะ (ยิ้ม) เพราะฉะนั้นมันก็ต้องวัดมาตรการอะไรกันไว้ก่อน และสิ่งหนึ่งที่อยู่ด้วยกันได้ดีที่สุด ก็คือความจริงใจ บริษัทผมไม่มีการเมืองเลย จะไปเล่นหากับใคร จะไปชอบพอกับใคร นั่นก็เป็นเรื่องส่วนตัว ผมเป็นคนมีสวิตช์ผมแยก ถ้าทำงานแล้วก็เป็นส่วนงานเลย จะไปอะไรก็แล้วแต่ ถ้า

เป็นส่วนบริษัทก็ต้องเป็นส่วนบริษัท เพื่อให้คนมันสมดุลกับชีวิต ผมเคยมีความฝันว่าถ้าผมไปทำงาน ผมอยากได้ค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับแรงงานที่ผมลงไป คือเป็นความยุติธรรมในการทำงาน เช่นกัน ลูกน้องผมก็คงอยากได้ออย่างนั้น หรือบรรยากาศของความยุติธรรมไม่ลำเอียง พวกคับที่อยู่ได้คับใจอยู่ยาก ตรงนี้เป็นเรื่องสำคัญแน่ และประการที่สาม ต้องให้โอกาสเขาอย่างไม่มีขอบเขต ถ้าเขาโตกว่าเราได้ก็ให้เขาโตไป ส่งเสริมเลย ช่วยกัน ผมถึงแยกบริษัทออกมา แล้วให้เขามีส่วนในการแบ่งผลกำไร ถ้าเพื่อเขาเก่ง เขาสามารถ เอาไปเลย ผมไม่มีการสกัดดาวรุ่ง (หัวเราะ) เพราะถ้าเพื่อเขาเก่งกว่าเรา ผมควรยืนอยู่ฝั่งเดียวกับเขา ผมไม่อิจฉาเขา แล้วให้เขาออกไปมาสู้กับเรา โห...อย่างนี้ไม่ไหว แต่ผมก็ต้องพัฒนาตัวเองเพื่อให้สู้กับเขาได้ ต้องอ่านเยอะขึ้น ดูกว้างขึ้น สู้ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงต่อสู้กันนะ แต่หมายถึง แข่งขันกันในเรื่องความคิด แข่งขันกันในเรื่องความทันสมัย เรื่องระบบต่าง ๆ ก็อยู่กันแบบสบายใจ ถ้าเมื่อผมทำบรรยากาศในการทำงานไม่ดี ผมก็ถูกกระทบ ถ้าเมื่อบรรยากาศการทำงานดี คนที่ทำงานอยู่ด้วยเขาหวังดีกับเรา เขารักเรา เรารักเขา ผมก็ไม่มีแรงกดดันอะไรเลย บางครั้งผมอาจจะมีปัญหาจากที่บ้าน หรือจากที่ไหนก็แล้วแต่ ผมมาถึงบริษัท ผมหน้าไม่ดี หรือมีอาการที่ผิดปกติ เขาก็จะให้ภัยผม คือเขาไม่รู้สึกรว่า ใ้การโมโหหรือการตำหนิของเราเป็นวงอำนาจ ผมโมโหจริง ๆ แต่ไม่ได้วงอำนาจ บางคนวงอำนาจ แต่ผมไม่ จบแล้วก็แค่นั้น เพราะฉะนั้น มันก็สามารถอยู่ได้โดยไม่ค่อยมีความรู้สึกแตกต่าง ผมก็มีชีวิตง่าย ๆ อยู่กับเพื่อนก็อย่างนี้ อยู่กับบ้านก็อย่างนี้ อยู่กับบริษัทก็อย่างนี้

แล้วคิดอย่างไรถึงตั้งมูลนิธิตำรงชัยธรรมคะ

เรื่องมูลนิธิสืบเนื่องมาจากการที่ผมเป็นคนมาจากครอบครัว
ซึ่งไม่ถึงกับยากจน แต่ปานกลาง พ่อแม่ผมไม่ได้มีมรดก แต่สามารถ
ส่งผมเรียนจบมหาวิทยาลัย ก็ถือว่าทำให้ผมมีความพร้อมในการที่จะ
ออกมาต่อสู้ชีวิต คงไม่ถึงขนาดจะคาดหวังอะไรได้ แต่ตัวเองก็หวัง
อยากจะรวย ก็เลยพูดกับตัวเองว่า ถ้าเผื่อว่าฉันได้ มีความสำเร็จ
ตัวเองรอด ครอบครัวรอดจากสภาพเศรษฐกิจแล้ว ถ้าเหลือมาก ๆ
เข้าก็จะเอาไปช่วยคนอื่นเขา โดยเฉพาะเด็ก ๆ สิ่งที่เราคิดจะทำให้
เป็นประโยชน์ต่อสังคมกลับคืนไปก็คงเป็นเรื่องการศึกษา ก็เลยตั้งใจ
ว่าถ้ามีสตางค์ร่ำรวยแล้วจะเอาเงินรายได้ส่วนหนึ่งทุกปีบริจาคออกมา
ใจผมคิดว่าอาจจะ ๕ เปอร์เซ็นต์ ๑๐ เปอร์เซ็นต์

คิดมาตั้งแต่ตอนไหนคะ

ตั้งแต่เริ่มต้น เรียนจบมาก็คิดแล้ว เพราะผมเป็นคนที
หมกมุ่นกับตัวเอง (หัวเราะ) ชอบคิด จินตนาการไปเรื่อย (ยิ้ม ตาเป็น
ประกาย) ว่าถ้ายังงั้น ฉันก็จะเป็นอย่างนี้ ถ้ายังงี้ ฉันก็จะเป็นอย่าง
นั้น ถ้าฉันรวย ฉันก็จะช่วยคนอื่นเขาเยอะ ๆ อะไรอย่างนี้

ทำมาได้ที่ปีแล้วคะ

เพิ่งเริ่มต้นครับ ปีที่แล้วจัดตั้ง ปีนี้เริ่มทำงาน

มีกิจกรรมอะไรบ้างคะ เคยเห็นมีประกาศแจกทุนการศึกษาด้วย

นั่นเป็นกิจกรรมเดียว ผมไม่ทำอย่างอื่นมาก ทำแบบเดียว
และทำให้ดีที่สุด

วัตถุประสงค์คืออะไรคะ

สร้างเด็กที่มีภาวะผู้นำมากที่สุดในประเทศไทย ต้องเป็น
คนมีคุณธรรม มีส่วนในสังคม ต้องอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

คำว่าผู้นำในความหมายของคุณไพฑูริย์นี้เป็นอย่างไร

คือผู้นำในชุมชน สามารถช่วยเหลือคนอื่นได้ ผมว่าประเทศไทยมีคนอ่อนแอมาก มีผู้นำน้อย มีคนแข็งแรงน้อย ผมอยากจะมีส่วนสร้างคนที่แข็งแรงมากขึ้น เพื่อไปช่วยคนอื่นมากขึ้น แต่ผมคงช่วยไม่ได้มากขนาดนั้น ก็หวังว่าคนที่เราสร้างแล้วจะไปสร้างต่อ และต่อไปเป็นทอด ๆ คาดหวังไว้อย่างนั้น

จุดประสงค์ชัดเจนมากกว่าทำเรื่องส่งเสริมการศึกษาเรื่องเดียว

สร้างคนอย่างเดียว มูลนิธินี้มีการจ้างคนทำงานเป็นกิจจะลักษณะ มีผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่ปรึกษา มาช่วยทำให้เป็นเรื่องเป็นราว มีผู้ติดตามประเมินผล มีผู้ฝึกสอน คือทำให้ได้ผลจริง ๆ และผมไม่

ได้สนใจต่อจำนวน แต่สนใจคุณภาพของหน่วยงานมากกว่า และก็
จะหาทุนเพิ่มเข้าไปเรื่อย ๆ ถ้าพระเจ้ายังโปรดปรานผมอยู่ (หัวเราะ)
ถ้าผมยังทำมาหากินได้ มีรายได้มาก ผมก็บริจาคเข้าไปเรื่อย
มีหลักในการคัดเลือกและประเมินผลอย่างไรบ้างคะ

การคัดเลือกก็คงคัดเลือกให้ดีที่สุด แต่ก็เพิ่งบอกกับพรรค
พวกไปว่า ก็คงเป็นเรื่องบุญกรรมอีกนั่นแหละ อย่าไปกังวล ใครที่
เราเลือกมาแล้วถือว่าคนนั้นโชคดีก็แล้วกัน อย่างปีแรกนี่เอา ๑๔๐ คน
ให้เขาเข้าเรียนโรงเรียนที่เขาสอบได้ ผมก็จะมีครูผู้ช่วยเข้าไปในพื้นที่
นั้นหนึ่งคน ดูแลเด็กสิบคนในพื้นที่นั้นตามชั้นเรียนต่าง ๆ มีตั้งแต่
ม.๑ ถึง ม.๖ และปี ๑ มหาวิทยาลัย คนเหล่านี้ก็จะมีครูที่คอยดูแลอยู่
คอยจ่ายเงินให้ ดูแลให้ พอปิดเทอมก็จะตรวจเรื่องของ การเรียน
ปัญหาที่มีอยู่ ครูคนนี้จะเป็นคนที่คอยช่วยเหลือ ถ้าเกินงบที่มีอยู่
ก็จะมาเข้าศูนย์ คือจะช่วยเหลือคนคนนั้นให้รอดให้ได้นะ ไม่ว่าจะ
เรื่องยารักษาโรค เรื่องอะไร เราจะช่วยให้เขาอยู่รอดให้ได้ และถ้า
เพื่อว่าเขาปิดเทอม ก็จะมีแคมป์ เอามาเทรนอบรมเรื่องทัศนคติต่อ
สังคม ต่อครอบครัว นิสัยของการทำงาน ก็ทำไปเรื่อย ถ้าผมมีเงิน
เยอะ ก็อาจจะทำเป็นพันคนเลยนะ ก็จะมีจำนวนนี้แหละ ๑๐ คน
ต่อ ๑ คน

ตั้งใจจะส่งจนถึงระดับไหนคะ

๑๐ ปี คือ ตั้งแต่มัธยมถึงมหาวิทยาลัย

ตอนนี้กี่คนแล้วคะ

๑๔๐ คนครับ

เรื่องการประเมินผล คาดหวังไว้แค่ไหนคะ

เราไม่ได้บอกว่าเราต้องสอบได้ที่หนึ่ง แต่ต้องมีจิตใจดี

เรียนหนังสือต้องรับผิดชอบ ก็แค่นั้น ไม่ได้ซีเรียอะไรมาก

ในกรณีที่เรียนจบไปแล้ว จะมีการติดตาม ติดต่อใหม่คะว่าเขาเป็น
อย่างไรบ้าง

ให้เขาติดต่อเราเอง ส่งเขาจบมหาวิทยาลัยแล้ว เขาก็คงไป
ทำมาหากินของเขา ถ้าเขาอยากติดต่อ ก็ติดต่อมา แต่เราจะไม่ติด
ตาม ถือว่าพ้นจากอกแล้ว

ทำมูลนิธิให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษาแก่เด็ก มองปัญหาเรื่อง
เด็กในบ้านอย่างไรบ้างคะ

มันน่าห่วงเหมือนกันนะ เด็กรุ่นใหม่เนี่ย ผมว่าคุณภาพ
ทางการศึกษา สภาพครอบครัว ความห่างเหิน หรือบทบาท
บทเรียนจากหนังสือ จากโรงเรียน มันทำให้เด็กไม่ค่อยมีสำนึกต่อ
สังคม ไม่ค่อยมีสำนึกต่อการทำดี แบบอย่างในสังคมไม่ค่อยดี ผม
พูดจากเด็กมหาวิทยาลัยที่เคยเจอนะ ค่อนข้างอ่อนหัด ไม่ค่อยรู้
เรื่องอะไรกับใคร เอาความสุขตัวเองเป็นตัวตั้ง ไม่ค่อยได้ร่วมรับรู้
เรื่องราวอะไรต่าง ๆ ซึ่งน่ากังวลอยู่นะ ไม่ค่อยมีสภาพของปัญญาชน
นะ มีสภาพของความเป็น specialist ของผู้เชี่ยวชาญ แต่ความรู้
รอบรู้ซึ่งไม่ค่อยมี

กับชีวิตปัจจุบัน มีความพอใจมากน้อยแค่ไหนอย่างไรคะ

มันก็ภูมิใจ มีความสุขนะ แต่โลกมนุษย์...ก็อย่างที่พระ-พุทธ
เจ้าสอนนะแหละ มันต้องมีความทุกข์ แต่เป็นความทุกข์คนละแบบ
เพราะฉะนั้น ไม่ต้องอิจฉากันเลย (หัวเราะ) ทุกคนมีความทุกข์ไป
คนละแบบ มนุษย์เราเกิดแก่เจ็บตาย มีความทุกข์อยู่เป็นสภาวะ
คนรวยก็มีความทุกข์แบบคนรวย คนจนก็มีความทุกข์แบบคนจน มี
กันคนละอย่าง แต่ถ้าถามว่า ภูมิใจไหม ดีไหม พอใจไหม โอเค พอใจ

แต่ถ้าถามว่ามีความทุกข์ใหม่ ทุกข์ทั้งนั้นแหละ จะทุกข์มากทุกข์น้อย มันก็ขึ้นอยู่กับสติปัญญาที่จะเข้าใจ มี...ทุกคนมีหมด แต่ผมเป็นคน ที่พยายามจะสลาย เอาสติเข้าไปช่วยระงับ โห...โลกเราเนี่ยเขา ออกแบบมาเลย ว่าถ้ามีความสุข จะต้องมีความทุกข์มาแทรกซ้อน ตลอด ไม่ให้เฉียน (หัวเราะ)

ได้อย่างที่คิดฝันเอาไว้ไหมคะ

มันได้มากกว่าจนคิดไม่ถึง ยิ่งง ๗ อยู่เฉยเนี่ย (หัวเราะ) ว่า พระเจ้าทำไมเอ็นดูผมขนาดนี้ ไม่ได้คิดอะไรขนาดนี้หรอก คิดแค่ เอาตัวรอดก็บุญแล้ว กลัวจะตายซัก แต่จริง ๆ นี่ก็มาได้เพราะความ กลัวด้วยนะ กลัวจน เพราะมันไม่มีฐานนะ ไม่มีญาติ ไม่มีพี่น้อง จะ มาช่วย ก็ปอดแหกไปเรื่อย แล้วก็ระมัดระวังจนเป็นนิสัย ทำอะไรก็ มอง คิดแล้วคิดอีก มอง ๑๘ ชั้นไว้ก่อน ดักถูกดักผิด กลัวพลาด ไม่ เคยกล้าคิดว่า โอ้โห...เรานี้จะไปฝันมาถึงขนาดนี้ ไม่กล้าห rokok ทุกวันนี้ยิ่งง ว่ามาได้ยังไง (หัวเราะ)

ทำทางเป็นคนมีเพื่อนเยอะนะคะ (ระหว่างที่สัมภาษณ์จะมีเสียงแซว จากบรรดาเพื่อน ๆ เป็นระยะ ๆ ตลอด)

ก็เป็นธรรมชาติ เป็นคนที่ขี้เหงานะ คิดอะไรไม่ออก ก็หา เพื่อน (หัวเราะ) การมีเพื่อนมันเป็นสิ่งแวดล้อม เป็นระบบนิเวศของ คนอย่างหนึ่ง มันก็มีแค่นี้ อยู่บ้านก็พึ่งพ่อแม่ ออกมาก็มีเพื่อน ต่อ ไปก็มีแฟน และก็มีลูกน้อง มีลูกพี่ มีอยู่แค่นี้ อย่างผมเป็นคนมีญาติ น้อย ก็ไม่ค่อยรู้สึกว่าคุณตีมีความสำคัญเท่าไร แต่ผมมีเพื่อนเยอะ เพื่อนผมกับลูกน้องกับลูกพี่นี่มันเหมือนกันไปหมด ทำงานกับลูกน้อง ผมไม่มีความเป็นเจ้านาย ใครเรียกผมนายนี้ เฮ้ย...ไม่เอาเรียกใหม่ จะเรียกพี่ เรียกชื่อก็ได้ แต่เรียกนายแล้วมันง (หัวเราะ) ก็จะเป็น

เพื่อนซะส่วนใหญ่ มันก็จะแปลงสภาพจากลูกพี่บ้าง ลูกน้องบ้าง เพื่อนจริง ๆ บ้าง เพื่อนของเพื่อนบ้าง อะไรก็แปลงเป็นเพื่อนหมดเลยมีเพื่อนเยอะ

สนใจเรื่องศาสนาบ้างไหมคะ

ผมชอบศาสนาพุทธนะ แต่ผมเป็นคนไม่ลึกซึ้งอะไรเลย ถ้าเผื่อถามว่าผมรู้ศาสนาพุทธจากไหน ส่วนใหญ่ผมอ่านจากอาจารย์คึกฤทธิ์ ผมรู้หลักที่สำคัญไม่กี่ตัว ผมรู้ว่าศาสนาพุทธสอนให้ปลดทุกข์ ซึ่งเป็นหลักที่ท่านตรัสรู้บอกความจริง บอกสัจจให้เรา รู้ตัว พอเรารู้ตัว เราก็เกิดสติ ว่าถ้าเกิดปัญหามันเป็นเรื่องธรรมดาเนาะ โลกนี้มันต้องมีปัญหา มันต้องมีความทุกข์ เมื่อผมรู้สึกอย่างนั้นแล้ว พอมีปัญหาถาโถมเข้ามา ผมก็รู้สึกเฉย ๆ ผมไม่ตื่นตระหนก ไม่กลัวมันจนเกินเหตุ เพราะเมื่อคุณมีสติ คุณก็มีปัญญา แล้วเอาปัญญานั้นไปแก้ปัญหาอีกทีหนึ่ง ผมเชื่อว่าทำความดีก็ต้องได้สิ่งที่ดี คุณให้เขา เขาก็ให้คุณ เอาแค่พื้นฐาน แต่ผมไม่ลึกซึ้ง สวดมนต์ไม่เป็น ท่องอะไรไม่เป็น แต่รู้พื้น ๆ แล้วเขาบอกว่าอย่ายึดติด สิ่งที่ผมบอกกับคนทั้งหมดของผมก็คือว่า ใครที่มีอัตตาสูง แพ้แน่นอน (สีหน้าเชื่อมั่นมาก) เพราะมันจะเกิดรูปแบบ เกิดการยึดติดเยอะแยะ การที่ไม่ติดยึดอะไรเลย มันจะหลุดพ้นจากสิ่งต่าง ๆ ได้ ผมจะหายไปวันนี้ พรุ่งนี้ ไม่มีปัญหา พร้อม

ถ้าจะให้พูดในฐานะพ่อคนหนึ่ง ไปถึงพ่อแม่อีกหลาย ๆ คนที่กำลังอ่านอยู่ อยากจะฝากอะไรบ้างคะ

ผมอาจจะพูดไม่เหมือนพ่อแม่คนอื่นนะ (หัวเราะ) คือผมว่าอย่าไปสอนอะไร หรือคาดหวังเขามาก จนกระทั่งลูกไม่เป็นตัวของตัวเอง ผมเชื่อว่าเขาเกิดมา เขาก็มีระบบรูปแบบอยู่แล้ว เพียงแต่เรา

คอยพุงให้เขารู้ผิดรู้ชั่ว ให้เขาแข็งแรง ให้การศึกษา อย่าไปกดดัน
อย่าไปตั้งใจอะไรมาก ดูแลแบบปกติ อย่าไปซีเรียส ถ้าซีเรียส มัน
ก็จะเกิดความโกรธ จะผิดหวัง จะโมโห แล้วก็จะผิดใจกันเปล่า ๆ ผม
ก็ดูแลสบาย ๆ อย่างรักลูกเพื่อตัวเอง บังเอิญผมอาจจะพูดได้
เพราะผมไม่ได้หวังจะให้เขามาเลี้ยงผม มันอาจจะไม่เหมือนกัน
แต่ทุกคนคิดไม่เหมือนกัน ผมคงไม่สามารถที่จะไปบอกใครเป็นสัง-
กรรม เป็นแนวความคิดที่ดีที่สุด แต่ผมพูดในฐานะตัวผม ว่าผม
สอนลูกแบบนี้

“ถ้าฉันเป็น...ฉันจะ...” หัวข้อข้อเขียนในการขอรับทุน
การศึกษาของมูลนิธิดำรงชัยธรรมถูกเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
ตามสื่อต่าง ๆ ทั่วประเทศ และปีนี้ก็คงจะมีเด็กไม่ต่ำกว่าร้อย
คนที่โชคดี มีโอกาสสานฝันทางการศึกษา ได้รับทุนเรียนต่อจน
จบระดับมหาวิทยาลัย

และนี่คือผลผลิตจากความฝัน “ถ้าฉันเป็น...ฉันจะ” ของ
พ่อคนหนึ่งซึ่งมี ‘ความพร้อม’ ที่จะแบ่งปันโอกาสทางการศึกษา
เพื่อให้เด็กไทยเติบโตพัฒนาอย่างมีคุณภาพมากกว่าที่เป็นอยู่

เด็กโกหก

คุณแม่โกรธจนเหลืออด สอนแล้วสอนเล่า แต่ลูกสาววัยสี่ขวบ ก็ยังชอบพูดปดอยู่ จึงพูดขู่ว่า “ถ้าลูกขึ้นพูดโกหกอีก แม่มดจะมาจับลูกไป”

“ลูกไม่กลัว” ลูกสาวย้อน

“ทำไมไม่กลัว?” คุณแม่ซัก

“เพราะถ้ามีแม่มดจริง ก็จับแม่ไปก่อนแล้ว”

ศีลธรรมหรือคุณงามความดีนั้น ไม่อาจสอนด้วยคำพูดได้ ถ้าจะให้ได้ผล ต้องแสดงให้เห็นเป็นแบบอย่างด้วยวิธีนี้เท่านั้น เด็กหรือนักเรียนจึงจะซึมซับเข้าไปในจิตใจของเขาได้ ในทางตรงข้าม ถึงแม้จะสอนจนปากเปียกปากแฉะเพียงใด แต่พ่อแม่หรือครูไม่ได้ทำตัวเป็นแบบอย่าง เด็กก็ยากที่จะเป็นอย่างที่คุณใหญ่ต้องการได้

เป็นเพราะเรามักเข้าใจว่าความดีนั้น ‘สอน’ กันได้ เราจึงชอบ ‘สอน’ แต่ไม่ค่อยที่จะ ‘ทำ’ หรือ ‘เป็น’ ให้เขาเห็น จริง ๆ แล้วน่าจะคิดว่าความดีนั้นสอนกันได้จริงหรือ จะว่าไป เด็กจะเป็นคนดีได้ มิใช่เพราะ ‘ถูกสอน’ ดอก หากเป็นเพราะเขา ‘เรียนรู้’ จากชีวิตจริง หรือจากแบบอย่างต่างหาก

การศึกษาสมัยนี้ โดยเฉพาะในโรงเรียน ในบ้าน เน้นเรื่อง ‘การสอน’ ของผู้ใหญ่มากกว่าที่จะให้ความสำคัญกับ ‘การเรียนรู้’ ของเด็ก

เราไปเน้นกันมากว่าพ่อแม่หรือครูควรจะพูดอย่างไรกับเด็ก หรือจะเอา ‘ข้อมูล’ ใส่หัวเด็กอย่างไรบ้าง แต่กลับไม่ค่อยสนใจว่าเด็กเรียนรู้จาก ผู้ใหญ่อะไรบ้าง

เคยสงสัยไหมว่า ทั้ง ๆ ที่สังคมสมัยนี้ไม่ค่อยได้ ‘สอน’ อะไร ให้เด็ก แต่ทำไมเด็กกลับ ‘เรียนรู้’ อะไรต่ออะไรจากสังคมมากมาย ไม่ว่าจะเห็นเป็นความเห็นแก่ตัว ความมั่งงาย ไร้เสพ ฯลฯ นั้นเป็นเพราะ เด็ก ๆ เห็นสิ่งเหล่านั้นจากชีวิตจริงในสังคมรอบตัว ความดี (และ ความชั่ว) ซึมซับเข้าไปในตัวเด็ก (และผู้ใหญ่) ได้ ส่วนใหญ่มิใช่เพราะ มีใครมาสอน แต่เป็นผลแห่งการเรียนรู้ของตัวเองจากสิ่งรอบตัวต่าง หาก ดังนั้น ถ้าแม่อยากให้ลูกพูดคำสัตย์ แม่ควรทำตัวเป็นแบบ อย่างให้ลูกได้เรียนรู้ วิธีนี้ได้ผลกว่าการสั่งสอนเทศนาเป็นไหน ๆ

ที่จริงหลักการที่ว่านอกจากจะจำเป็นสำหรับพ่อแม่และครูแล้ว ยังใช้ได้กับพระด้วย ถ้าไม่เชื่อก็ดูเรื่องข้างล่างนี้

ขณะที่บาทหลวงกำลังจะกลับวัด ก็เห็นเด็ก ๔-๕ คนกำลังนั่ง ได้เถียงกัน กลางวงเป็นเหรียญและแบงก์อยู่จำนวนหนึ่ง บาทหลวง จึงเข้าไปถามว่ากำลังทำอะไรกัน

“พวกผมกำลังแข่งกันครับว่า ใครจะโกหกเก่งกว่ากัน” เด็ก ตอบแล้วพูดต่อไปว่า “คนที่โกหกเก่งที่สุดจะได้เงินกองนี้ไป”

“อะไรกัน พวกเธอрианโกหกกันตั้งแต่เล็กเลยหรือนี่ ตอนพ่อ เป็นเด็ก พ่อไม่เคยโกหกเลย”

“เฮ้ย พวกเรา ยกเงินกองนี้ให้คุณพ่อก็แล้วกัน” เด็กคนหนึ่ง พูดสวนขึ้นมา

เรื่องนี้เป็นอุทาหรณ์ไม่จำเพาะฝรั่งเท่านั้น หลวงพ่อหลวง พิภพน่าจะเก็บไปคิดด้วย

วันดอกไม้บานในแผ่นดิน

“...มาพวกเรามาชมสวน สวนชวนให้ใจชื่นบาน
เราสุขสำราญ ชมสวนงาม พาเย็นใจ...”

แม่ไก่แจ้กำลังร้องเพลงจิ้งจอกอยู่ ใครก็รู้กันทั้งบ้านว่า แม่ไก่แจ้กำลังเห่อเพลงนี้ ร้องทั้งวัน ที่ร้องเบาเพราะแม่ไก่แจ้ร้องเพลงที่ไร ลูกที่บ้านต้องอดหูทุกที เขาบอกว่า ไก่ไม่ได้ขันเพราะไปหมดทุกตัว หอรกนะแม่ โดยเฉพาะไก่ที่ขันไม่ค่อยถูกเนื้อถูกใจมันตลกจึงหะแบบนี้

วันนี้แม่ไก่แจ้มาร้องเพลงเล่นอยู่ในสวนสวย ร้องพลางหันมองดอกไม้โน้นดอกไม้นี้พลาง แล้วจู่ ๆ ดอกไม้มีชีวิตดอกไม้หนึ่งก็วิ่งเข้ามาให้แม่ไก่แจ้กอดเสียเต็มแขน

‘น้องก้อง’ สมาชิกรุ่นเล็กของเสถียรธรรมสถาน วิ่งกรูมาพร้อมกับเพื่อนสมาชิกรุ่นไล่เดียวกัน น้องบอส น้องเก่ง น้องไกร รวมเป็นสามทหารเสือ ตามด้วยเจ้าตัวป้อมขาสั้นกว่าคนอื่น วิ่งขอยี้ตามพี่ ๆ มาด้วย ‘น้องตฤตา’ นั่นเอง

ภาพของเด็กห้าคนกำลังวิ่งเล่นจากต้นไม้ต้นหนึ่งไปยังกอดดอกไม้อีกกอหนึ่ง เด็กและดอกไม้สวยไม่แพ้กัน ช่างงดงามกลมกลืนยิ่งนัก สะท้อนคำคมที่ว่า

“เด็กเกิดมาเพื่อให้โลกนี้งดงาม เหมือนดอกไม้บานในแผ่นดิน...”

เกือบสองปีมาแล้วที่แม่ไก่แจ้มีโอกาสมาเดินอยู่ในสวนสวย ‘เสถียรธรรมสถาน’ ที่ได้ชื่อว่า ‘ป่าปลุกมือ’ ‘ใจปลุกป่า ป่าปลุกใจ’ แล้วแต่จะขนานนามกันไป เด็กเหล่านี้ โดยเฉพาะ ‘น้องก้อง’ เป็นเสมือนมรดกเทศก์พิเศษที่พามแม่ไก่แจ้เข้าไปเรียนรู้เรื่องราวของ ‘งานสร้างโลกโดยผ่านเด็ก’ ของเสถียรธรรมสถาน งานแล้วงานเล่า กิจกรรมแล้วกิจกรรมเล่า มือน้อยที่ซมดดอกไม้อย่างลึ้มเหน็ดเหน้อยในทางกลับกัน หัวใจกลับบานพองโต

‘ครอบครัวแห่งสติ’ กิจกรรมแรกที่แม่ไก่แจ้พาครอบครัวเข้าร่วมงานด้วยการได้นอนในเต็นท์ ทำกับข้าว วาดภาพ ฟังนิทาน ร้องเพลง เดินจงกรม สวดมนต์ และฟังธรรม รวมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครอบครัวอื่น ๆ เป็นประสบการณ์ประทับใจแปลกใหม่ที่ลืมนี่ลืมโน้น ช่วงนั้นเองที่แม่ไก่แจ้เริ่มเรียนรู้จาก ‘น้องก้อง’ ‘น้องบอส’ ซึ่งเด็กเหล่านี้เกิดและโตที่นี่ ที่สวนธรรมแห่งนี้ เสมือนดอกไม้ที่ถูกอาบรดด้วยพระธรรมทุกวัน บัดนี้ทุกคนเต็มเปี่ยมไม่ว่ากำเนิดนั้นจะเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุต เคยเล่าถึงงานบ้านสายสัมพันธ์ หนึ่งในงานที่ผูกพันกับงานสร้างโลกโดยผ่านเด็กว่า

“...ถ้าจะดูผู้หญิงเก่ง ต้องดูผู้หญิงที่ลืมนี่ลืมนโน้นแล้วสามารถลุกขึ้นยืนได้ ไม่เพียงแต่กลับมาดูแลตนเองได้เท่านั้น แต่ยังสามารดูแลเด็กอีกหนึ่งชีวิตได้อีกด้วย...”

จากนั้น ‘น้องก้อง-น้องบอส’ ก็งูมมือพามแม่ไก่แจ้ไปในอีก

เกิดที่นี่ โตที่นี่ และกำลังแบ่งบานที่นี่
เสือไกร, เสือบอส และเสือก้อง

หลายแห่งที่เกี่ยวข้องกันในงานสร้างโลกโดยผ่านเด็ก

**“...ดอกตูมกำลังผลิบาน รับอรุณอันสดใส
มา มารดน้ำด้วยใจ ของเรา ทุกคน...”**

“...แม่ไก่ มาดูห้องนี้ น้องก้องอยู่ห้องลั่นทม น้องบอสอยู่ห้อง
เบญจมาศ...” นั่นคือเหตุการณ์ในเวลาสายของวันหนึ่งที่แม่ไก่แจ้พา
เจ้าหน้าที่องค์กรระหว่างประเทศยูนิเซฟเข้าชมการดำเนินงานของ
ศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์วัดศิริพงษ์ธรรมนิมิต หรือศูนย์รวมใจในชุมชน
เสถียรธรรมสถาน

ของเรา เจ้าหน้าที่ฝรั่งพอใจกับห้องเรียนที่มีนามไพเราะตามชื่อดอกไม้ไทยหลากชนิด และยิ้มของเด็กสามร้อยกว่าคนขณะร้องเพลงสมาธิช่วงเช้า รวมทั้งไม่ลืมพินิจพิจารณามาลัยดอกไม้นามแม่ครูอย่างประหลาดใจ

“...ก๊อด-มอร์-นิง...” น้องก้องยิ้มแก่พร้อมคำทักทายสำเนียงน่ารักเป็นภาษาอังกฤษที่เรียกเสียงหัวเราะจากแขกต่างชาติได้เสมอ ซึ่งนี่ไม่ใช่ครั้งแรกที่แม่ไก่แจ้ต้องดึงเข้ามาทอดด้วยความเอ็นดูเหมือนกับอีกหลายครั้งที่เห็นดอกไม้ตูมดอกนี้เด่นโชนได้สวยงามกับที่มีแม่เรียนนาฏศิลป์มา

และดูเหมือนว่า ‘เสถียรธรรมสถาน’ สวนธรรมแห่งนี้จะไม่เคยละเลยที่จะให้โอกาสรดน้ำเมล็ดพันธุ์แห่งปัญญาในใจของเด็ก ๆ นอกจากเมล็ดพันธุ์แห่งปัญญาในร่างกายที่แข็งแรงของนักสู้คู่คุณธรรมที่จะสามารถใช้ปัญญาแก้ไขสถานการณ์ได้ดีกว่าเร็วแรงแล้ว ยังมีเมล็ดพันธุ์แห่งปัญญาที่กำลังงอกเงยอย่างแข็งแกร่งในร่างกายที่บอบบางกว่าของน้องจากบ้านเด็กตาบอดและพิการซ้ำซ้อน แม่ไก่แจ้ยังคงนั่งติดกับน้องเหล่านี้เพื่อทำบุญตักบาตรร่วมกันที่เสถียรธรรมสถาน และเคยไปเยี่ยมเยียนไกลถึงเชียงใหม่เมื่อน้องย้ายบ้านเมื่ออายุมากขึ้น ซึ่งแม่ไก่แจ้จะไม่ลืมวันที่ได้ฟังดนตรีไทยจากฝีมือน้องเหล่านี้

สถาบันการศึกษาทั้งเด็กเล็กเด็กโตที่เข้ามาร่วมกิจกรรมครอบครัวแห่งสติ หรือที่ได้เรียนเชิญท่านแม่ชีคันสนียะไปบรรยายธรรมะในต่างวาระ ต่างโอกาส รวมทั้งงานถักทอกับงานสถานสงเคราะห์เด็กบ้านกรุณา บ้านเกร็ดตระการ และอื่น ๆ เป็นการยืนยันถึงงานสร้างโลกโดยผ่านเด็กที่ได้ถูกถักทอสานต่อไปอย่างกว้างขวางจากเด็กคนหนึ่งถึงเด็กอีกคนหนึ่ง จากครอบครัวหนึ่งถึงอีกครอบครัวหนึ่ง

จากชุมชนสู่ชุมชน งานทุกงานจะสะท้อนถึงความชัดเจนในคำสอน
ของหลวงปู่พุทธทาสว่า

“...เด็กทั้งหลายนี้แหละคือผู้สร้างโลกในอนาคต เราจึงพากัน
สร้างโลกโดยผ่านทาง การสร้างเด็กอย่างถูกต้องเสียแต่บัดนี้ อย่าปล่อยให้
ให้เด็กเป็นไปตามกรรมเลย จึงเป็นการกระทำที่มีความรับผิดชอบ
อย่างสูงของบิดามารดา ครู อาจารย์แห่งยุคนี้ ซึ่งถือว่าเป็นยุคแห่ง
สติปัญญา...”

“...มา พวกเรามาทำสวน สวนเสถียรธรรมสถาน
เราสุขสำราญ ดอกไม้บาน ธรรมชาติ...”

วันเสาร์ที่ ๙ มกราคม ๒๕๔๒ แม่ไก่แจ้ฉลองวันเกิดกับน้อง
ก้อง น้องบอส น้องเก่ง น้องไกร น้องตฤตา และเด็กอีกนับพัน
คนในสวนธรรม ‘เสถียรธรรมสถาน’ แม่ไก่แจ้ประสงค์จะถ่ายทอด
ภาพของงานในวันนั้นไว้ เพราะเป็นวันที่แม่ไก่แจ้ได้เห็นเมล็ดพันธุ์ที่
ครูบาอาจารย์พร่ำสอน และพากเพียรหว่านไว้ในงานสร้างโลกโดย
ผ่านเด็กทุกชิ้นงานได้เบ่งบานพร้อมกันอย่างเป็นรูปธรรม

เราทุกคนจึงพร้อมใจเรียกขานวันนั้นว่า ‘วันดอกไม้บาน’

สายของวันนั้น พ่อ แม่ ลูก พี่ ป้า น้า อา ตา ยาย พากัน
ทยอยเข้ามาสู่สวนธรรม น้องก้อง น้องบอสและอีกหลายน้อง
ต้อนรับขับสู้ในฐานะเจ้าของบ้านอย่างเต็มอกเต็มใจ พาญาติโยม
เข้าไปกราบสักทายนานแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด หรือ ‘คุณยายจำ’
ของเด็ก ๆ ซึ่งนั่งอยู่ที่ลานไทร เด็กนักเรียนจากโรงเรียนวัดคลองบัว
และน้องสาวน้อย ๆ จากบ้านเกร็ดตระการเริ่มทยอยมานั่งรวมกับ

ขอเดี่ยวด้วยคน

พ่อ - แม่ - ลูก - ผูกพัน

สองหนุ่มน้อยจดจ่อกับการมัดย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ

สาวตัวน้อยไม่ยอมน้อยหน้าสนใจนักหนากับตุ๊กตาผ้าในมือ

ครอบครัวญาติโยมจนเต็มลือที่ปูไว้ในลานกว้าง เราภาวนากับ
การกราบ ภาวนากับการฟังคำสอนด้วยกัน

เมื่อจบการสนทนาธรรม แม่ไก่แจ้แอบเห็นดอกไม้เริ่มบานใน
ใจของคนหลายวัย ไม่เฉพาะในเด็กเท่านั้น

สักครู่ต่อมา แม่ครูและพ่อครูจากศูนย์เด็กฯ ได้นำเราทุกคน
เดินต่อกันเป็นสายยาวไปยังลานโพธิ์เพื่อร่วมกิจกรรมวงศาสดาญาติ
เพื่อเราจะได้ทำความรู้จักกันมากยิ่งขึ้น ช่วงนี้ทำให้นึกถึงคำของ
ท่านเจ้าคุณอาจารย์พระธรรมปิฎก

“...ควรมองคนอื่นด้วยความปรารถนาที่จะให้คนอื่นมีความสุข
มองเขาเป็นดังเพื่อนร่วมทุกข์ร่วมสุข ตกอยู่ภายใต้กฎของธรรมชาติ
เช่นเดียวกับเรา... เรียกว่ามีเมตตาธรรม...”

เสียงหัวเราะเคล้ามากับสายลมอ่อนผ่านกลีบดอกไม้ทุกกลีบ
สวนดอกไม้เริ่มหนาแน่นขึ้นตามเวลาที่ล่วงเลย แถวของเด็กและผู้ใหญ่
ที่จูงมือกันเพื่อเลือกเข้าชুমกิจกรรมนั้นเริ่มยาวขึ้นทุกที

ในกิจกรรมครอบครัวแห่งสตินอกจากพ่อแม่ลูก ปู่ย่า ตายาย
พี่ป้า น้าอา หรือที่เราเรียกโดยรวมว่าวงศาสดาญาติ จะมีโอกาส
ทำกิจกรรมร่วมกันเช่นทำภาวนากับการวาดภาพสีน้ำ, การย้อมผ้าสี
ธรรมชาติ, การทำตุ๊กตา, การปั้นดิน, การทำเทียน หรือการระบายสีผ้า
ทั้งนี้เพื่อพัฒนาจิตวิญญาณและสติปัญญา โดยผ่านการทำหน้าที่ที่
สงบเย็นและเป็นประโยชน์ ยึดหลักการทำงานด้วยความเบิกบาน
แจ่มใส คือการภาวนากับหน้าที่การงาน ซึ่งกิจกรรมนี้จะเป็นการสร้าง
ภูมิคุ้มกันให้สถาบันครอบครัว

ดังท่านเจ้าคุณอาจารย์พระธรรมปิฎกกล่าวไว้

“...ต้องปลูกฝังจิตสำนึกในการให้ การฝึกให้รู้จักการให้ จะ

สอนให้เด็กมีความสุขจากการให้ และก่อให้เกิดเมตตาธรรม เมตตา หรือความรักนี้ หมายถึงความปรารถนาที่จะให้คนอื่นมีความสุข...”

และท่านแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุตกล่าวว่า

“...ครอบครัวแห่งสติเป็นแบบฝึกหัดที่ผู้ใหญ่ทุกคนมีเด็กเป็นครู เมื่อพ่อแม่เคารพในความเป็นเด็ก เด็กก็จะเคารพในตัวเอง...”

ในช่วงบ่ายแก่ถือเป็นช่วงสำคัญของงานวันเด็กในสวนเสถียรธรรมสถาน เพราะสองครอบครัวนักร้องนักดนตรี ผู้มีความสามารถอันได้แก่ ครอบครัวคุณสุชาและคุณธเนส สุขวัฒน์ และครอบครัวของคุณชรัส เฟื่องอารมณีย์ ได้ชักทอขับขานบทเพลง ‘ชมสวน’ ร่วมกัน สลับกับการพูดคุยถึงเบื้องหลังการทำงานอย่างมีความสุขเพื่อบทเพลงเหล่านี้

บทเพลงชุด ‘ชมสวน’ เกิดขึ้นจากแรงใจ แรงกาย และสายใยรักของพ่อแม่ลูกทุกชีวิต ที่ร่วมกันชักทอลมหายใจออกมาในรูปแบบของดนตรีแห่งสติ เทปเพลงชุดนี้ได้รับการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ใจดีหลายท่านในหลายด้าน

นอกเหนือจากคำสอนของครูบาอาจารย์หลวงปู่พุทธทาสภิกขุ, ท่านเจ้าคุณอาจารย์พระธรรมปิฎก, ท่านติช นัท ฮันห์, คุณแม่รัญจวน อินทรกำแหง, ท่านแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุตแล้ว พ่อแม่และลูกที่มีส่วนร่วมในงานสร้างโลกโดยผ่านเด็กครั้งนี้ได้แก่นักร้องกิตติมศักดิ์ทุกท่าน และผู้ใหญ่ใจดีท่านอื่น ๆ ได้แก่คุณไพฑูริย์ ดำรงชัยธรรม, คุณอภิสิทธิ์ จรัสขวนะเพท, คุณธเนส และคุณสุชา สุขวัฒน์ แม่-ลูกบ้านสายสัมพันธ์ รวมทั้งพ่อ-แม่และสมาชิกครอบครัวแห่งสติทุกท่าน

เราไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ในสถานการณ์บ้านเมืองเช่นนี้ เราต้อง

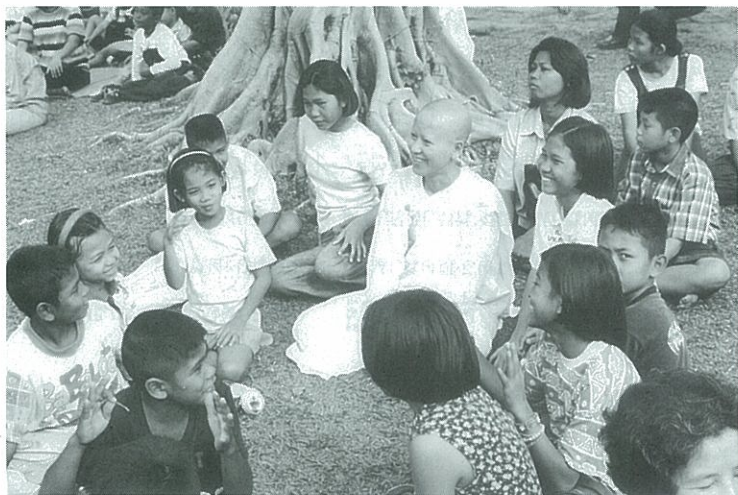

กำลังสำคัญของบทเพลงเพื่อเด็กชุด 'ชมสวน'

คนคิด - คนแต่ง - คนร้อง - คนฟัง ถ่ายรูปด้วยกันในวันดี

ผู้ใหญ่ตัวน้อยกับรอยยิ้มแห่งความสุข

คุณแม่คุณลูกสนุกกับริ้วประกอบเพลง

ตั้งใจรดน้ำพรวนดินเมล็ดพันธุ์แห่งปัญญาในใจเด็กของเราทุกคน เพื่อเขาจะได้เป็นผู้สร้างโลกในอนาคต ต้องการโลกเป็นอย่างไร ก็ควรรดน้ำพรวนดินเด็กอย่างนั้น เพื่อเราจะไม่ต้องได้เด็กพันธุ์ใหม่ที่กำลังมีปัญหาอยู่ในสังคมขณะนี้ และเพื่อจะไม่ต้องให้เด็กมาถามคำถามที่ว่า ผู้ใหญ่รดน้ำพรวนดินเราอย่างไร จึงออกมาเป็นเช่นนี้ ดังนั้นผู้ใหญ่จึงจำเป็นต้องรดน้ำพรวนดินใจของตนเอง เพื่อพัฒนาสติปัญญาให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีสัมมาทิฐิ ดังคำสอนของแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุดที่ว่า

“...เด็กทุกคนจะได้ชื่อว่าเป็นเด็กมีบุญ เพราะมีผู้ใหญ่ใจดีที่มีสัมมาทิฐิคำจุน...”

ดอกไม้จะมีโอกาสเบ่งบานงดงามให้เราได้ชื่นชมฉันใด เด็กก็เป็นเช่นเดียวกัน ดินดี น้ำใส แดดสวย จะช่วยให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นปัจจุบันของแผ่นดินและของชาติได้ฉันนั้น การมองเด็กทุกคนเป็นภาพรวมโดยเปรียบกับดอกไม้งามในสวนนั้น เป็นเรื่องที่ยุใหญ่ทุกคนควรกระทำ เพื่อจะได้ไม่มีการแบ่งแยกระหว่างเด็กที่มีความพร้อมมาก หรือมีความพร้อมน้อย บางครั้งรูปลักษณะภายนอกอาจไม่ได้เป็นสิ่งที่สามารถนำมาตัดสินว่าเด็กที่มีอวัยวะไม่ครบถ้วนจะมีความสามารถพัฒนาได้ช้ากว่าเด็กปกติ เช่นนี้เป็นต้น เพราะการพัฒนาที่เราพูดถึงในทุกวันนี้ควรเข้าสู่ระดับการพัฒนาทางจิตวิญญาณนั่นเอง ดังนั้น เด็กที่ไม่สามารถมองเห็นได้อาจเป็นเด็กที่มีตาพิเศษอยู่ข้างใน ทำให้การพัฒนาทางจิตวิญญาณและสติปัญญาเป็นไปได้ดีกว่าเด็กปกติ

จากจุดที่แม่ไก่แจ้ นั่งอยู่มองเห็นท่านแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุดนั่งอยู่บนเนินหญ้า มีน้องแคท หนึ่งในผลพวงของอาณาจักรครอบครัว

และสังคมที่ถูกทำลายกำลังร่วมร้องเพลงไปพร้อมกับ วงศาคนาญาติ
อีกนับร้อยนับพัน

แม่ไก่แจ้กัดเด็กไว้ในอ้อมแขน เพื่อนักข่าวข้างตัวถามว่า
เด็กที่ไหน แม่ไก่แจ้ก้มดูแล้วตอบไปตามความรู้สึกว่า

“ไม่ทราบจริง ๆ แต่ไม่เป็นไร เป็นลูกแม่ลูกพ่อเดียวกันทั้ง
นั่น”

บอกพยางกอบมือน้อย ๆ ขึ้นทำท่าตามเพลง “ดอกตูม
กำลังผลิบาน รับอรุณอันสดใส มา มารดด้วยใจของเราทุกคน” กำ
มือแล้วกางหัวแม่มือออกนิ้วเดียวเหมือนคนโหน้ำ แล้วรินน้ำลงไป
อีกมือหนึ่ง แม่ไก่แจ้จุดที่จะรดน้ำเลยไปบนศีรษะน้อย ๆ ของกลุ่มเด็ก
ตรงหน้าไม่ได้

รอยยิ้มบนใบหน้าของทั้งเด็กและผู้ใหญ่ มีหลายมือที่ยกหู
ข้อไขวเหมือนดอกไม้บานในสวนเสถียรธรรมสถานในวันนั้น เปรียบ
เสมือนทุกคนได้ร่วมกันรดน้ำพรวนดินทำสวนธรรมในใจของทุกคน
อย่างแท้จริง ดอกไม้แต่ละดอกจึงเบิกบานแจ่มใสยิ่งนัก

แม่ไก่แจ้ประสานสายตาไปยังแม่ตายที่ยืนขึ้นพร้อมกับแม่ครู
พ่อครูเพื่อเป็นตัวแทนยกไม้ยกมือทำท่าประกอบเพลงแห่งสติให้เราดู
แม่ไก่แจ้ไม่เคยเห็นแม่ตายและแม่ครูสวยเท่าวันนั้นมาก่อนเลย แม่
ไก่แจ้มองเลยไปไกลบนสนามหญ้าเขียวขจี น้องก้อง น้องบอสและ
สมาชิกเล็ก ๆ ของเสถียรธรรมสถาน ที่เกิดที่นี่ โตที่นี่ และกำลังแบ่ง
บานที่นี่ ชูข้อสว่างไสวไกลออกไป พอดีกับที่แม่ไก่แจ้ร้องคลอเพลง
มาถึงท่อนที่ว่า

“...ด้วยเพราะพระธรรมเมตตา งามธรรมชาติพึงพา
เด็กเหมือนดอกไม้บานา งามตา งามใจ...”

ชมสวน.

เด็กเกิดมาในโลกนี้
เกิดมาเพื่อทำอะไร

ศรีส - วิยะดา - สุชา - ป้อม ออโตบาห์น
โปรดิเวออร์: ฌ็อง ซูว์มันน์

เมื่อสองปีก่อน ผู้ใหญ่ใจดีหลายท่านมีความคิดตรงกันที่จะถักทอลมหายใจออกมาในรูปแบบของดนตรีแห่งสติ และการร่วมแรงร่วมใจนั้นก็เป็นไปอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

วันนี้ร่างกายแรงใจที่ร่วมกันคิดร่วมกันทำปรากฏเป็นผลงานอันน่าชื่นใจ

ชมสวน ๑๐ บทเพลงเพื่อเด็ก จากสายใยรักของผู้ใหญ่ใจดี มีธเนศ สุขวัดฉน์ เป็นโปรดิวเซอร์ ผู้ให้เสียงร้อง

คือครูอุ้ยอ้าย, ผุสชา โทณะวณิก สุขวัดฉน์, วิยะดา โกมารกุล ณ นคร, ศรีส เพ็ญอารมณีย์, ป้อม ออโตบาห์น และเด็ก ๆ อีกหลายชีวิต สนใจร่วมงานสร้างโลกโดยผ่านเด็ก สนับสนุนเทศบาลเขตและซีดี ชมสวน ได้ที่เสถียรธรรมสถานและร้านเล่มอนฟาร์มทุกสาขา หากสื่อมวลชนหรือหน่วยงาน สถานศึกษา องค์กรเพื่อสังคมมีความประสงค์ จะนำบทเพลงนี้ไปเผยแพร่ กรุณาติดต่อขอรับบทเพลงหรือแจ้งความจำนงได้ที่เสถียรธรรมสถาน โทรศัพท์ ๕๐๙-๐๐๘๕, ๕๑๐-๔๗๕๖, ๕๑๐-๖๖๙๗ โทรสาร ๕๑๙-๔๖๓๓

“...การทำเทพชุดนี้เป็นจุดเริ่มต้นของความตั้งใจที่อยากให้เด็ก ๆ มีดนตรีที่ดีทั้งเนื้อหาและทำนองที่เหมาะสมกับวัยไว้ร้องและฟังกันในครอบครัว ผมเชื่อว่าดนตรีที่มีคุณภาพจะสามารถถักล่อมเวลาชีวิตและความคิดของเด็ก ๆ ให้เติบโตเป็นคนดีมีคุณภาพของสังคมไทยในอนาคต จึงอยากให้พ่อแม่ทุกคนช่วยกันสนับสนุน เพื่อ

ผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของ 'ชมสวน', เจ้าตัวน้อยในรถเข็น และคุณโสภณ สุภาพงษ์ อีกหนึ่งผู้ใหญ่วิถีที่ร้านเลมอนฟาร์ม

เราจะได้มีโอกาสทำดนตรีสำหรับเด็กในโอกาสต่อไป...” ธเนศ สุขวัฒน์

“...เมื่อถูกทาบถามให้ร้องเพลงนี้จากคุณตุ้ม (มุสซา) ก็เต็มใจและยินดี เมื่อได้ร้องก็มีความสุข ทุกวันนี้ก็ร้องไปกับลูก เนื้อเพลงเป็นภาษารวมชาติ...บริสุทธิ์ ทำนองก็บริสุทธิ์ ไม่ซับซ้อนมาก แค่พูดถึงลมหายใจเข้า-ออก ก็บ่งบอกอะไรได้ทั้งหมด...” ชรัส เฟื่องอารมณ

“...มีความสุขที่ได้ทำอะไรเพื่อเด็ก แต่จะมีความสุขมากยิ่งขึ้น ถ้าหากได้ยินคุณพ่อคุณแม่ร้องเพลงของเราให้เด็ก ๆ ฟัง...” มุสซา โทณะวณิก สุขวัฒน์

...เด็กเกิดมาเพื่อให้โลกใบนี้งดงาม เหมือนดอกไม้บานในแผ่นดิน...ดอกไม้เล็กๆ ง่ายๆ จะค่อย ๆ เบ่งบานงดงาม ก็ด้วยสองมือของผู้ใหญ่วิถีในวันนี้...

ปีใหม่บ้านเรา

ครอบครัวสุขวัญ เป็นครอบครัวเล็กน่ารัก ที่มีพ่อรเนสและแม่
ตุ้ม ผุสชา และลูกพาย ซึ่งในปีใหม่นี้ ทั้งสามชีวิต พ่อแม่ลูกได้มอบ
ของขวัญพิเศษชิ้นหนึ่งให้แก่กันด้วยความรัก ซึ่งเป็นความรักที่กว้าง
ขวาง...ดังคำพูดที่แม่ผุสชา โทณะวณิก สุขวัญ ได้เคยเอ่ยไว้ว่า

“...เมื่อก่อนคิดว่าเราจะรักเพียงลูกของเรา แต่บัดนี้...ลูกของ
เราสอนให้เรารักลูกของคนอื่น ๆ...มองและดูแลลูกของคนอื่น เด็ก
อื่น ๆ เหมือนลูก ๆ ของเราเอง...”

ครอบครัวสุขวัญ คือหนึ่งในอาสาสมัครโครงการสร้างโลก
โดยผ่านเด็กและครอบครัวแห่งสติ ครอบครัวนี้เป็นหนึ่งในริ้วแรง
สำคัญช่วยสร้างสรรค์บทเพลงเพื่อเด็กในชุด **ชมสวน**

...

ไม่ว่าจะเป็นเทศกาลไหน สำหรับบ้านเรามีความหมายด้วย
กันทั้งสิ้น วาเลนไทน์ คริสต์มาส ลอยกระทง หรือแม้แต่วันเกิดใคร
สักคน วันครบรอบแต่งงาน วันพิเศษของใคร เราจะถือว่าเป็นวันที่มี
ความหมายมาก ไม่ใช่เฉพาะครอบครัวเราเท่านั้น แต่รวมไปถึง
ครอบครัวใหญ่ของเรา คุณพ่อ คุณแม่ ญาติของเราทุกคน ทำให้เรา
ได้มีโอกาสมาทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ทุกเทศกาลจึงมีความหมาย

แม้ว่าหลายคนจะถามว่า ทำไมเราต้องมาทำอะไรในวันเดียวเท่านั้น ก็ตาม แต่สำหรับเรา การได้ทำอะไรบางอย่างร่วมกัน บนที่ที่ไว้ด้วยความประทับใจ เพื่อเก็บมารำลึกถึงอีกครั้งหนึ่ง สิ่งเหล่านี้สร้างความสุขให้เราเสมอ

โดยเฉพาะ ๒ เดือนสุดท้ายของปี หลายเทศกาลอยู่ในช่วงเวลานี้ ลอยกระทง คริสต์มาส ปีใหม่ สำหรับครอบครัวของเรา มันเป็นเวลาที่มีสีสันอย่างมาก

เราจะทำกระทงกันเอง หาดอกไม้เล็ก ๆ ภายในสวนของเรา ปักรูปเทียน ลูกจะชอบมากแม้ว่าไม่ได้ไปลอยที่แม่น้ำใหญ่ แต่เราลอยกระทงกันในอ่างปลาเล็ก ๆ ของเรา การได้กลับมาพร้อมหน้าในช่วงเย็นเพื่อลอยกระทงร่วมกัน...มันมีความหมาย

ผ่านมาถึงคริสต์มาส เทศกาลน่ารัก ๆ ต้นคริสต์มาสไฟพราวแวววาวด้วยเครื่องประดับ ของประดิษฐ์เต็มต้นไม้ กล่อมด้วยเพลงไพเราะ ชั่วโมงไม่นานปีใหม่ก็ติดตามมา เราารู้สึกว่า ปีใหม่ก็จะเป็นอีกวันหนึ่งที่มีความหมาย เราารู้สึกว่าชีวิตในแต่ละวันของเรานั้นผ่านไปรวดเร็ว แต่ละวันเราได้สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ มากมาย ปีหนึ่งผ่านไป เราแสดงความยินดีกับตัวเราเองว่าได้ผ่านวิกฤตการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้นมาได้ รวมไปถึงเราจะต้อนรับปีใหม่ด้วยตัวของเราเอง

ครอบครัวของเราไม่เคยนอนก่อนปีใหม่เลย บางครั้งเรามีปาร์ตี้ที่จัดขึ้นภายในบ้าน ญาติจะมาร้องเพลง เต้นรำ แลกเปลี่ยนของขวัญซึ่งกันและกัน แต่สำหรับปีใหม่นี้ รูปแบบของการฉลองปีใหม่ของเราแปลกออกไป หากเป็นรูปแบบที่เรามีความสุข

ปีใหม่นี้ เรามีโอกาสทำเทพทเพลงเพื่อเด็ก ซึ่งถือว่าเป็นบุญยิ่งใหญ่ งานนี้เราสานต่อมาเป็นเวลาหลายปี และเริ่มเป็นรูป

เป็นร่างขึ้นเมื่อปลายปีนี้เอง เดือนธันวาคม ๒๕๔๑ ทำให้เดือนธันวาคมปีนี้เป็นเดือนที่ค่อนข้างวุ่นวายสำหรับบ้านเรา เราทำงานอย่างหนัก เพื่อให้เทปชุดนี้สำเร็จทันเพื่อเป็นของขวัญสำหรับเด็ก ๆ ในปี ๒๕๔๒

ทั้งเดือน เราติดต่อนหาเด็กที่จะมาร้องเพลง ศิลปินอีกหลายท่าน เล่นกันไปเล่นกันมาเรื่อย ๆ จนงานมากระจุกตัวกันอยู่ที่สัปดาห์สุดท้ายของปีจนได้ ครอบครัวของเราจึงฉลองปีใหม่ในวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๑ ด้วยการทำงานร่วมกันในห้องอัดเสียงซึ่งอยู่บนชั้นสามที่บ้านของเรา

คุณธเนสได้กำหนดมิทซ์เสียงตั้งแต่วันที่ ๓๐ ธันวาคม คนที่จะมาช่วยคือคุณกฤษณะ วงศ์สุข มีเวลาให้เราวันที่ ๓๑ ธันวาคม และวันที่ ๑ มกราคม เท่านั้น กลายเป็นว่าเราทำให้คนอื่นไม่ได้ฉลองปีใหม่ไปด้วยเพราะต้องมาช่วยเราทำงาน เราทำงานกันตั้งแต่วันที่ ๓๐ ธันวาคม คุณชรัส เฟื่องอารมณ, คุณวิยะดา โกมารกุล ณ นคร, คุณป้อม ออโตบานท์ และดิฉันเอง อัดเสียงกันทั้งสองคืน จนข้ามไปถึงวันที่ ๑ มกราคม เราต้องเร่งงานเพราะต้องส่งมาสเตอร์เทปในวันที่ ๔ มกราคม ก็ไม่ได้นอน จนกระทั่งห้าทุ่มกว่าเกือบสองยาม คืนวันปีใหม่ พอนาฬิกาตีเบิ่งบอกเวลาเที่ยงคืน และก้าวสู่วันใหม่ ได้ยินเสียงคนโห่ร้องจุดพลุ เรายิ่งนั่งมิทซ์เสียงกันอยู่ เราหันมองหน้ากันในห้องอัดเสียง ดิฉันชงกาแฟสำหรับคุณธเนสและตัวเอง ยิ้มและบอกว่า ขอเบรกรงานสักหนึ่งนาทีเพื่อฉลองปีใหม่ร่วมกันเถอะนะ

เราทำงานต่อกันจนเช้าวันปีใหม่ ช่างเป็นเหตุการณ์วันปีใหม่ที่มีความหมายและน่าจดจำ เรามีความสุขมาก เพราะความสุขนี้มีได้เป็นเพียงความสุขที่เกิดขึ้นในบ้านของเราเท่านั้น แต่สิ่งที่เรา

กำลังทำอยู่ เป็นการสร้างความสุขให้กับเด็กอื่นทั่วประเทศ ถ้าเด็ก
ได้ยินเด็กจะร้องตามเพลงอย่างมีความสุข จะมีเสียงหัวเราะเกิดขึ้น
ซึ่งเด็กคนแรกที่ได้รับความสุขก็ไม่ใช่ว่าใครที่ไหน เด็กคนนั้นคือลูกของ
เรา นั่งอยู่ตรงหน้าเราเอง เขามีอายุเพียงสองขวบ ซุกอยู่กับคุณ
พ่อในห้องอัดเสียงตลอดเวลาที่คุณพ่อและคุณแม่ทำเทปเพลงชุดนี้
ขณะนี้ลูกชายตัวน้อยของเราร้องเพลงในอัลบั้มนี้ได้ทุกเพลง ถึงแม้
จะร้องกระหอนกระแท่น อย่างเช่น “ด้วย-เพาะ-พะ-ทำ-เมต-ตา งาม-
ท่า-มา-ชาติ-ฟัง-พา เด็ก-เหมือน-ดอก-ไม้-นา-นา งาม-ตา-งาม-ใจ”
แต่เขาร้องอย่างมีความสุข เราฟังแล้วยังมีความสุขไปด้วย

และนี่คือความสุขที่เราได้รับในช่วงวันปีใหม่นี้ เราดีใจ
มากที่ได้มีโอกาสทำเทปชุดนี้ และขออนุญาตอวยพรให้ทุกคน
มีขวัญมีกำลังใจที่ดี และประสบความสำเร็จ ครอบครัวยุคใหม่
ตัวเล็ก ๆ ก็ขอให้ช่วยกันดูแลเป็นกำลังใจซึ่งกันและกันนะคะ

พบกับ แม็กซินสนีย์ เสถียรสุด

ทางสื่อวิทยุ

๑ ในรายการ **คุยกันเหมือน...เป็นเพื่อนทุกข์**
ทุกเช้าวันอาทิตย์ เวลา ๘.๓๐ - ๑๐.๐๐ น.
ทางสถานีวิทยุ FM 99.5 MHZ. “คลื่นหญิง พลังหญิง”

๑ รายการ **ธรรมะร่วมสมัย**
ทุกวันพฤหัสบดีที่ ๒ และ ที่ ๔ ของเดือน
เวลาเที่ยงคืนถึงตีสอง
ทางสถานีวิทยุสำนักข่าวไทย อ.ส.ม.ท.
FM 100.5 MHZ. และ AM 1494 KHZ.
กระจายเสียงทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย

๑ และรายการ **สาวิกา**
ทุกวันเสาร์ เวลา ๐๕.๐๐ - ๐๖.๐๐ น.
ทางสถานีวิทยุ ตร.ภ.๔ FM 98.75 MHZ.
ทุกวันเสาร์ เวลา ๑๖.๐๐ น. - ๑๗.๐๐ น.
ทางสถานีวิทยุ รต. กรุงเทพฯ AM 747 KHZ.

พร้อมสื่อทีวี

๒ นาที กับแม็กซินสนีย์ เสถียรสุด ในรายการ **เพื่อนทุกข์**
ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง ๙ อ.ส.ม.ท.
ทุกวันจันทร์ - พฤหัสบดี เวลา ๐๕.๕๕ น.
และ ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง ๑๑
ทุกวันอังคาร เวลา ๑๐.๕๕ น.

เด็กคนนั้น

นารีรู้สึกอ่อนล้าจนบอกไม่ถูก นึกไม่ออกเหมือนกันว่าไปทำอะไรกับชีวิตมาจึงได้เหน็ดเหนื่อยถึงปานนั้น หรืออาจจะเป็นเพราะพักนี้สามีของเธอก็ดูเครียด ๆ ลูกสาว ลูกชายก็พลอยเจี๊ยบไปด้วย ยิ่งไปเปิดดูข่าวทางจอโทรทัศน์ก็ยิ่งไปกันใหญ่ เพราะดูเหมือนว่าทุกคนที่ปรากฏให้เห็นทางหน้าจอก็พร้อมใจกันนำความเครียดมาให้

“มิน่าละ ละครตลกถึงชายดี”

เธอนึกถึงภาพนักแสดงทั้งหลายที่ต่างพยายามทำตลกกันอย่างเต็มที่ มันเป็นทางออกทางเดียวที่เหลืออยู่ของสังคมไทยหรือนี้

“แม่คะ วันนี้หนูไปเยี่ยมแม่เพื่อนนะ กลับเย็นหน่อย”

เสียงลูกสาวที่บอกตามสายโทรศัพท์ยิ่งทำให้เธอเครียดขึ้นไปอีก

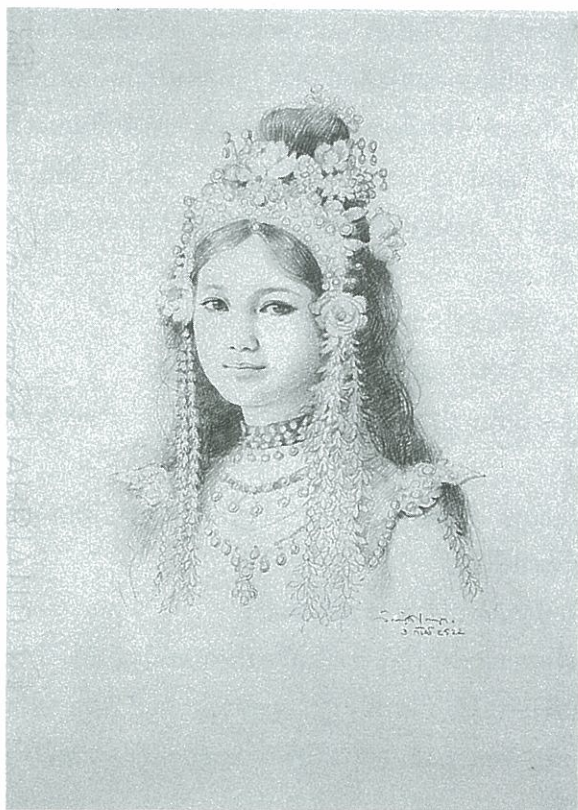
“อย่ากลับดึกนะลูก”

นารีนั่งคอยลูกสาวจนรายการข่าวทางโทรทัศน์มา เสียงจากจอทำให้เธอหงุดหงิดขึ้นไปอีก พอคว่ำรีโมทมาปิดได้ เสียงลูกสาวก็เปิดประตูบ้านเข้ามาพอดี

“แม่จำ ยายกูกเพื่อนหนูແแล้ว”

นารีหันไปมองหน้าลูก ดวงตาทั้งสองข้างแดงก่ำ

“แม่เขาจะฆ่าตัวตายนะ”

นารีตกใจจนทำอะไรไม่ถูก เธอรู้สึกมืออ่อนตืดอ่อน

“นี่มันเกิดอะไรขึ้นกับสังคมนี้หนอ”

หลังจากฟังเรื่องเล่าอันน่าตื่นเต้นของลูกสาวแล้ว นารีแทบไม่
อยากทำกับข้าวต่อ

“พ่อเขาไปมีเมียน้อย แม่ก็ตกงานมาสามเดือนแล้ว ยายก็
บอกว่าพี่ชายก็ดูเหมือนจะติดยาด้วย เด็กคนใช้ก็หนีกลับบ้านเพราะ
แม่ก็ไม่มีเงินจ่ายให้เมื่อวันเสาร์ที่ผ่านมา แม่เขาก็เลยเครียดหนัก
เลยต้องเข้าโรงพยาบาลประสาทไปแล้ว วันนี้หนูไปเยี่ยมมานะแม่
เขาจำหนูไม่ได้ ถามอยู่นั้นแหละว่าหนูเป็นใคร ตาเขาก็นิ่ง ๆ ซา ๆ
หนูไม่ชอบเลย”

นารีเดินเข้าไปกอดลูกสาวไว้

“หนูทำดีแล้วละทีไปเป็นกำลังใจให้เพื่อน”

ดูเหมือนลูกสาวจะไม่ได้ฟังคำของเธอ หากพูดต่อเหมือน
ละเมอว่า

“แม่คะ น้องยายก็คนเล็กห้าขวบเอง ยายก็มั้นเอาไปเลี้ยง
ที่โรงพยาบาลด้วย”

นารียืนนิ่งไปด้วยความนึกไม่ถึง

เรื่องราวของก็กกกลายเป็นเรื่องใหญ่จนถึงขั้นที่นารีต้องเข้าไป
เกี่ยวพันด้วยจนได้ เมื่อปรากฏว่าญาติของยายก็ไม่อาจเดินทางมา
จากต่างจังหวัดมาดูแลหลานให้ได้ทัน และยายก็ก็ขาดโรงเรียนนาน
เกินไปแล้ว

“แม่ช่วยอะไรหน่อยได้ไหม”

“ช่วยอะไร” นารีถามเนือย ๆ แต่พ่อได้ยินคำตอบของลูกเธอ
ก็แทบพลัดตกเก้าอี้

“ให้ยายกูกับน้องกิกมาค้างบ้านเราจนกว่าคุณยายเขาจะมา จากต่างจังหวัดนะ ยายกูก็มั่นบอกร้อยกว่าอยู่บ้านเพราะพี่ชายชอบ เอาเพื่อนมาค้าง”

นารีเียบ ดูเหมือนว่าสาวน้อยอย่างยายกูก็จะแบกภาระมากเกินไปจนตัวเสียแล้ว

“ญาติคนอื่นเขาไม่มีรี”

“ไม่มี” ลูกสาวตอบเสียงดัง “ยายกับตาเขาเป็นคนสงขลา ไนน์”

นารีอยากจะทำอะไรสักอย่างเพราะเรื่องที่ลูกสาวขอร้องไม่ใช่เรื่องเล็ก ๆ แต่พอนึกเห็นภาพของเด็กสาวคนหนึ่งที่มีอายุเพียงสิบเศษ ๆ แต่กลับต้องแก้ปัญหาพร้อมกับเป็นผู้นำครอบครัวเธอก็ปฏิเสธไม่ลง

บ้านหลังเล็ก ๆ ของนารีจึงแคบไปในบัดดล เมื่อมียายกูกสาว วัยรุ่นกับน้องกิกเด็กวัยอนุบาลเพิ่มเข้ามา สามีนานารีทำหน้าที่ไม่สบายเท่าไรนัก ส่วนลูกชายนั้นเดินหนีไปเลย ร้อนถึงนารีต้องมีหน้าที่ทำให้บรรยากาศอุดอู้ของบ้านดีขึ้น

“สวัสดิคุณปาก่อน” ยายกูก็นั่งไปบอกน้องสาว

ร่างกลมป้อมที่ยืนมองดูนารีอย่างสนใจ เบี่ยงตัวหนีในฉับพลัน เธอขยับตัวเข้าชิดพี่สาวโดยสัญชาตญาณ แต่ก็ยอมยกมือไหว้

“ป้านา ป้านา” ลูกสาวช่วยบอกเพื่อความคุ้นเคย “เรียกขียน้องกิก ป้านา”

แต่เด็กหญิงก็ยังไม่ได้เดินเข้ามาใกล้ อาจเป็นเพราะนารีเองก็ยังทำใจไม่พร้อมก็เป็นได้ เธอจึงรับคลื่นความห่างเหินจากเธอได้ในฉับพลัน นารีรู้สึกหงุดหงิดขึ้นมานิด ๆ แต่ก็ตัดสินใจคลี่คลายสถานการณ์ในฐานะเจ้าของบ้าน

“มา ๆ เราไปช่วยกันทำกับข้าวดีกว่านะ”

นารีทำเป็นชวนทั้งสามคน แต่เห็นได้ชัดว่าแววตาของยายก็กคนตัวเล็กที่ดูกระตือรือร้นกับคำชวนยิ่งกว่าใคร เธอก็ลอบถนอหายใจใหญ่ เพราะแม่เด็กวัยอนุบาลนั้นคงกะเข้าไปเล่นขายของในครัวของเธอเลยทีเดียว และก็เป็นที่จริงตามนั้น เพราะในชวงเวลาไม่นานนัก ครัวของนารีก็เปลี่ยนสภาพเป็นตลาดขายผักสดของเด็กอนุบาลไปจนได้ สองสาววัยรุ่นนั้นก็พลอยสนุกสนาน มีแต่นารีเท่านั้นที่รู้สึกเครียดยิ่งกว่าเดิม เพราะนี่ก็ไม่ออกเลยว่าจะต้องเผชิญกับบรรยากาศแบบนี้ไปอีกนานเท่าไร

“คุงป้า ๆ ฉามบาท”

มือเล็ก ๆ นั้นยัดเยียดแต่งกวางผิวเหลืองแล้วลูกหนึ่งมาใส่มือ นารี “ฉามบาท ๆ”

นารีรับแต่งกวางนั้นมาวางอย่างเสียไม่ได้

“ดั่งละ ฉามบาท” เสียงนั้นเข้าหู

นารีเอื้อมมือลงไปใ้ในกระเป๋าสี้ออยู่บ้านแล้วหยิบเศษดั่งค์สามบาทออกมายื่นให้ เสียงเด็กผู้หญิงสองคนหัวเราะครื้น แล้วแม่ลูกสาวก็ร้องขึ้นว่า

“แม่เซยจัง เขาไม่ใช่ดั่งค์จริง ๆ หรือก”

นารีหันไปดูจึงได้เห็นกระดาดาสีชมพูตัดเป็นธนบัตรถูกยื่นมาลงตรงหน้า

“เขาใช้แบบนี้ คุงป้า”

นารีหันไปมองหม้อแกงจืดที่ตั้งบนเตา แล้วก็ทำเป็นเดินเลยไปเสีย เธอไปยืนอยู่หน้าเตาพักหนึ่ง จึงถามขึ้นลอย ๆ ว่า

“แล้วคินนี้ให้นอนที่ไหนนี่” ปรากฏสองสาวแย่งกันตอบแข็งแ่

“นอนกับหนู ๆ”

“แล้วกลางวันก็อยู่กับแม่ใช่ไหม” นารีถามเสียงห้วน ๆ
นึกเห็นภาระอยู่ตรงหน้ามหาศาล

“น้องก็กินเขาเรียนอนุบาลแล้วนะ ตอนเช้าหนูกับยายก็จะพา
ไปเอง ตอนเย็นอยากจะให้แม่ไปรับด้วยก็แล้วกัน ตรงแถวราม
คำแหงโน่น”

ลูกสาวพูดแบบไม่เต็มเสียงเท่าไรหรอก นารีรู้สึกจน แต่พอ
เห็นหน้าลูกสาวก็รู้ว่าเธอก็เกรงใจแม่ไม่น้อยเหมือนกัน “ช่วย ๆ กัน
ไป” เธอบอกตัวเองอยู่ในใจ “ถ้าลูกเราเจอปัญหาแล้วมีคนช่วยแบบ
นี้ก็ดี”

พอดตกค่ำ นารีกับสามีก็ต้องตกใจเสียงร้องกรี๊ด ๆ ของน้องกิ๊ก
เธอนึกว่าเด็กได้รับอันตราย แต่พอสอบถามแล้วก็ได้ความว่า เธอ
คิดถึงแม่ขึ้นมาจะทันหัน นารีเข้าใจว่า อาจเป็นเพราะการเปลี่ยน
บรรยากาศไปจากที่คุ้นชินก็เป็นได้

รุ่งเช้าสาวน้อยสองคนกระฉับกระเฉงตื่นกันตั้งแต่ตีห้า สามี
ของนารีและลูกชายก็พลอยถูกเร่งไปโดยปริยาย เด็กผู้หญิงสามคน
ติตรถสามีนารีไปจนถึงหน้าโรงเรียนอนุบาล ส่งกิ๊กแล้วจึงไปโรงเรียน
ของตัวเองต่อ นารีรู้สึกสงสารลูก แต่พอเห็นหน้าเศร้า ๆ ของยายกิ๊ก
เธอก็พูดไม่ออก

วันแรกของการมีสมาชิกใหม่ นารีรุ่นอยู่กับการเก็บกวาดบ้าน
เตรียมอาหาร จนกระทั่งเวลาล่วงเลยไปถึงสามโมงเย็น พอหันมา
เห็นเข็มนาฬิกาเท่านั้น นารีก็ทำอะไรแทบไม่ถูก นึกภาพตัวเองโหน
รถเมล์ไปจนถึงรามคำแหง เธอรีบอาบน้ำแต่งตัวอย่างรวดเร็ว แล้ว
ก็เดินแกมวิ่งออกจากบ้าน จนเปลอสะดุดพรมเช็ดเท้าที่หน้าประตู

และถลาออกจากบ้านในท่าของนกปีกหัก

“อะไรกันวะ”

เธอรู้สึกว้าหวาดไม่ตีเสียตั้งแต่วันแรก

“ถูกขี้ไม่ตี” เธอบ่นพิมพ์คำกับตัวเอง พอโบกมือเรียกรถแท็กซี่ได้ก็ถอนหายใจอย่างโล่งอก แต่แล้วก็ต้องกระสับกระส่ายขึ้นมาใหม่เมื่อปรากฏว่า รถแล่นไปได้ไม่เท่าไรก็หยุดนิ่งอยู่กับที่

“ติดอะไรกันหนักหนา” เธอบ่น

“สงสัยอุบัติเหตุ” คนขับรถว่า

ยิ่งผ่านไปนานนารีก็ยิ่งเป็นห่วงเด็กน้อยวัยห้าขวบคนนั้น เวลาล่วงผ่านไป มิเตอร์ก็ยิ่งเดินเรื่อยไป รถเริ่มขยับได้ที่ละนิด ๆ จนในที่สุดก็ผ่านจุดที่เกิดอุบัติเหตุจริง ๆ นารีหลับตาปี เมื่อเห็นสภาพรถที่ยับเยินแต่พอผ่านไปแล้วก็นึกขึ้นได้

“รถสี่อะไรนะคุณ”

พอคนขับตอบว่าสี่เทา เธอก็ลอบถอนหายใจอย่างโล่งอก “ไม่ใช่สี่เขียวแน่นอน” เธอนึกต่ออยู่ในใจ

ทันทีที่รถแล่นเข้าบริเวณหน้าโรงเรียน นารีก็แทบจะเปิดประตูรถออกไปก่อนรถหยุด มีเด็กหญิงไม่มากนักยืนอยู่บริเวณหน้าโรงเรียน เธอหันมาบอกให้แท็กซี่คอยแล้วจึงเริ่มลำดับความคิดและความทรงจำ

“น้องกิ๊กคนไหนนะ”

นารีหัวใจหล่นวูบเมื่อมองไปแล้วไม่เห็นเด็กคนไหนที่เหมือนน้องกิ๊กเลย หรือเราจะจำไม่ได้ นารีเริ่มสับสน เอ๊ะ แล้วนี่ลูกเขาชื่ออะไรนี่ ไปบอกคุณครูแล้วเขาจะให้รับไปไหมนะ หรือว่าคนอื่นมารับลูกเขาไปแล้ว

นารีเดินเข้าไปหาคุณครู

“มารับน้องกิ๊กคะ มาแทนคุณแม่เขา”

“กิ๊กคนไหนคะ มีกิ๊กสองคน” นารีก็ไม่รู้เหมือนกันว่าเป็นวิธีการของคุณครูในการตรวจสอบผู้ปกครองที่มารับเด็กหรือเปล่า

“กิ๊ก...เอ...ดิฉันก็จำไม่ได้ละคะ”

สิ้นเสียงของนารี ท่าทีของคุณครูก็เปลี่ยนไปในบัดดล นารีก็ยิ่งงอจะงขึ้นไปใหญ่ “น้องกิ๊กที่มีพี่สาวชื่อยายก๊วกนะคะ” นารีรู้ว่าประโยคที่เธอพยายามอธิบายนี้มันคงฟังตลกสิ้นดี แต่เธอก็ทำได้เพียงเท่านั้น

คุณครูเริ่มซุบซิบกัน และนารีเริ่มรู้สึกหน้าชา เธอมองดูเด็ก ๆ อีกครั้ง แต่กลับนึกไม่ออกว่าเด็กคนไหนที่ควรจะเป็นน้องกิ๊ก นารีรู้สึกโกรธที่เธอต้องมาทำในสิ่งที่ไม่ใช่ภาระของเธอ ยุ่งยากจริง ๆ ในหัวก็พลอยปวดขึ้นมาเป็นริ้ว ๆ

ขณะกำลังหันรีหันขวางอยู่อย่างขุ่นมัวนั่นเอง นารีก็เห็นร่างกลมป้อมร่างหนึ่งโผล่เข้ามาในจอตา ร่างนั้นเคลื่อนเข้ามาใกล้เธอทุกขณะ นารีรู้สึกดีใจอย่างประหลาด เธอนั่งลงกางแขนออกรับร่างเล็ก ๆ นั้นโดยไม่รู้ตัว

“ป้านาชา”

เสียงของเด็กหญิงกิ๊กที่เรียกเธอนั้นฟังราวกับเสียงสวรรค์และอ้อมแขนป้อม ๆ ที่โอบรัดจนแน่นคอนั้นทำให้เธอรู้สึกถึงความอบอุ่นที่แล่นซ่านไปทั้งตัว

นารีหายปวดหัวเป็นปลิดทิ้ง

เด็กกดปุ่ม

เพื่อนของดิฉันเธอชอบสอนให้ลูกสาวเป็นสาวเกินอายุเสมอ เด็กอายุเพียง ๘ ขวบ แต่ไม่ว่ามีการประกวดที่ไหนเป็นไม่พลาด ล้ำสุดเธอส่งลูกสาวเข้าประกวดร้องเพลง ซึ่งในเวทีประกวดจะต้อง แต่งหน้าแต่งตา นุ่งกระโปรงสั้นเลียนแบบนักร้องทุกอย่าง ตัวคุณแม่อีกปลื้มใจที่ลูกสาวเลียนท่าทางแบบนั้นได้ ดิฉันแย้งเขาว่า เราควร จะปล่อยให้เด็กเป็นธรรมชาติมากกว่า แต่เขาเถียงคะว่า แม่ควร จะส่งเสริมลูกให้แสดงออกในทุกทาง และถ้าลูกเขาได้เป็นที่หนึ่งก็แสดง ว่าลูกเขาเก่ง ลูกเขาเด่น มีความสามารถ มีศิลปะ คุยกับเพื่อนคนนี้ ที่ไรดิฉันอ่อนใจทุกที สงสารเด็กก็สงสาร บางทีก็เวทนาเพื่อนด้วย ท่านแม่ซึ่กรุณาแนะนำด้วยเถิดคะ

‘วรัญญา’

ตอบคุณ ‘วรัญญา’

การที่เราจะส่งเสริมลูกเป็นเรื่องที่ดี ไม่ใช่ว่าไม่ควรทำ แต่ การส่งเสริมลูกให้เขามีชีวิตอย่างคนที่จะเรียนรู้ไปตามวัยของเขา เป็นสิ่งที่พ่อแม่จะต้องมีศิลปะอย่างมาก การที่เราขโมยธรรมชาติ ของเด็กไปเร็วเกินอายุจริงของเขา มันเหมือนเป็นการผลักดันมากกว่าการส่งเสริม จะทำให้เกิดผลกับชีวิตของเด็กในระยะยาวอย่าง นำอันตรายน เวลาที่ให้เด็กเขาแสดงความสามารถ แล้วก็ประกวด

ประชันความสามารถกันบนเวที มันจะมีเวทีสักกี่แห่งที่จะรองรับความ เป็นที่หนึ่งของลูกเรา คุณแม่ต้องตั้งคำถามกับตนเองก่อน เวลาที่เรา ผลักดันให้ลูกของเราขึ้นไปเป็นที่หนึ่งในเวทีต่าง ๆ แล้วก็พยายามที่จะให้ลูกของเราทำในสิ่งที่พวกผู้ใหญ่เองคิดว่าเก่ง และมีความสามารถ เช่น ให้เด็กสามารถร้องเพลงเหมือนอย่างที่นักร้องคนหนึ่งร้องได้ เลียนแบบให้เหมือนเขา แต่งตัวให้คล้ายเขา เราสังเกตใหม่ว่าลูก เรากำลังเป็นเด็กพลาสติกที่กำลังทำอะไรเหมือน ๆ กันไปหมด ลูก เราควรเป็นลูกเราที่เขาจะทำอะไรได้อย่างที่เขาเป็นเขา เราต้องตั้ง คำถามกับตัวเราในฐานะแม่ว่า เราจะชื่นชมความเป็นลูกของเรา เพราะเขาเป็นเขา หรือว่าจะให้เขาเหมือนใคร เด็กไม่ควรจะออกมา จากโรงงานพลาสติกที่เหมือนกัน มันเป็นเรื่องไม่ฟรีราคา การมี ชีวิตที่ทำอะไรได้อย่างเป็นตัวของตัวเอง มีความเด่นเฉพาะตัว มีความหลากหลาย เราใช้ความหลากหลายของเด็กทำให้ สังคมงดงามได้เหมือนการจัดดอกไม้ เด็กเขามีความสามารถ ที่แตกต่างซึ่งถือเป็นลักษณะที่โดดเด่นของเด็กแต่ละคน แล้ว เขามาอยู่รวมกันเหมือนดอกไม้ที่ถูกจัดอยู่แจกัน เรา จะเห็นว่าดอกไม้เหล่านี้จะมีความแตกต่างที่ส่งเสริมกันอยู่ ลักษณะของดอกไม้ สี กลิ่น หรือแม้แต่รูปร่างของมันซึ่งไม่ เหมือนกัน มันกลับส่งให้แจกันใบนั้นงดงามได้เพราะการรวม กันที่ลงตัว ซึ่งอันนี้มันน่าจะหมายถึงการจัดชุมชน การจัด อย่างมีศิลปะแห่งการจัดชุมชนที่มีความแตกต่างของลักษณะเด่น แต่ละคนทีเวลามาอยู่รวมกัน เราจะสามารถฟังฟังอิงอาศัยกันในข้อ เด่นข้อด้อย แล้วมันลงตัว แล้วก็งดงาม เราต้องเลี้ยงลูกของเราให้ เขารู้ว่าเขาทำอะไรเป็นข้อดี เขาใช้ข้อดีนั้นร่วมกับคนอื่นได้เพื่อที่จะ

ทำให้เกิดการถกทอที่งตงมตอไป ถ้าเผื่อว่เขามือะไรที่เป็นข้อด้อยก็
ให้เขารวณขววยที่จจะเรียนรู้กันระหว่งควมเด่นของเรทที่จจะไปเสริม
ควมด้อยของคณอื่น และควมด้อยของเรทที่จจะมีควมเด่นของคณ
อื่นมส่งเสริม ถ้าอย่างนี้มันจะเป็นชีวิตที่มีคิลปะมก

เด็กพันธุใหม่

ไปทรบข่วมว่ว วัยรุ่นเด็ยวนี้มวิธีการหนีพอแม่เท็ยวที่
แยบยลขึ้น โดยต่งชูดนักรเรียนออกจกบ่น แต่ไปไม่ถึงโรงเรียน
วะศุนย์การค้ำเส็ยก่อน แล่วไปเขากระเป่าถ็อยีห้อแพงและเส็ยฝ้
ของดีไซด์เนอรคังมเปล็ยน ช้ร้ย...ยังมีบริกรให้เขาล็อกเกอร
สำหรับเก็บเครื่องเบบและกระเป่านักรเรียน แล่วไปมั่วสุมกัน พอถึ
เวลากลับบ่นก็เปล็ยมมใส่ชูดเดิม ดิฉนไม่เข้ใจควมคิขของเด็ก
เหล่านี และยั้งเข้ใจไม่ได้ว่เหตุใดจึงมีผู้ใหญ่บงกลุ่มสนับสนุนการ
กระทำที่รู้้อยว่มันผิด เห็นสังคมเป็นอย่งนี้แล่วกลัวจรง ๆ เลยค้

กนกวรรณ

ตอบคณ ‘กนกวรรณ’

พฤติกรรมที่เกิขขึ้นแสดงให้เห็นถึงวุฒิกวะในตัวของเด็กที่เข้ไม่
สามารถหยุดยั้งตัวเองได้ เพราะอิทธิพลของการเล็ยงดูในลัทธิบริโศค
นิยมและงานโฆษณาในสื่อมันแรงขึ้น เด็ก ๆ ไม่สามารถที่จะยับยั้ง
การใช้ชีวิตของเขาที่จจะไหลไปสูควมเส็ยมได้ เด็กตกเป็นเหยื่อ จะ
เห็นว่เด็ยวนี้เขาไม่เข้โรงเรียน ไปไม่ถึงโรงเรียน แต่เขาไปอยู่ที่ห้ง
สรรพสินค้ำ ยังหาเงินใช้ไม่ได้เลย แต่อยกจะใช้สิ่งของที่มียี่ห้อ ก็ใช้

วิธีการเช่า ขอใช้สักครึ่งวันก็ยังดี เด็กเขาค่านิยมนี้มาจากใคร เด็กตกเป็นเหยื่อของใคร เด็กเหงาเกินไปหรือเปล่า เราจะเห็นว่ามันมาจากการกระทำของผู้ใหญ่ที่หลงทางมาก่อน เดียวนี้คนรวยก็เหงา คนจนก็เหงา เราชอบไปซื้อบริการที่คนอื่นคิดให้ ทำให้ เพราะเห็นว่าสะดวกดี แล้วยังเชื่อในค่านิยมที่ว่า ดีต้องแพง ถ้าแพงแล้วต้องดี เด็กที่เหงาจึงตกอยู่ในกระแสที่จะหยุดตัวเองไม่ได้แล้ว ต่อไปมันจะเป็นเรื่องยาเสพติดเรื่องเสพยาฆรรณ แล้วมีปัญหาของการท่องนอกสมรสไล่ตามกันมา ถามว่าจะทำอย่างไร ก็คงจะต้องบอกว่า วิถีชีวิตของบ้านของครอบครัวต้องอบอุ่น ขอให้สร้างวินัยคือความเคยชินที่ดีงามที่จะมีชีวิตร่วมกับลูกของเราอย่างคนที่ เป็นเพื่อนกับเขาที่จะพูดคุยกับเขาในทุก ๆ เรื่อง ถ้าเรามองเห็นอะไรสักอย่างหนึ่งในสังคมของเราที่กำลังเป็นโจทย์ที่ดี ก็นำเรื่องนี้มาสนทนากับลูก ลองตั้งโจทย์ถามลูกว่าถ้าเป็นกรณีอย่างนี้ลูกจะทำอย่างไร เราลองให้ลูกของเราช่วยวิเคราะห์คือให้เขาพยายามที่จะมีไหวพริบบริบูรณ์ในการที่จะมองดู และตัดสินใจเองว่าอะไรควร อะไรไม่ควร อย่าห้าม การที่เด็กเคยชินกับการถูกห้าม หรือต้องทำอะไรตามคำสั่ง จะทำให้เด็กไม่กล้าตัดสินใจ อย่าให้เกิดการเลี้ยงดูลูกแบบชนิดที่ตอลองกัน เราจะเห็นว่าเดี๋ยวนี้ลูกกับแม่คุยกันคนละเรื่อง ลูกกำลังอธิบายบางอย่างซึ่งแม่อีกกำลังอธิบายอะไรบางอย่าง สรุปแล้วทั้งคู่กำลังตั้งหน้าตั้งตาที่จะอธิบาย แต่ไม่มีใครยอมฟังกันเลย การสร้างวินัยในการที่จะใช้ชีวิตอย่างเป็นทางการเป็นเพื่อนในครอบครัวก็จะทำให้ลูกของเรากล้าคุยกับเราได้ทุกเรื่อง เพราะเราเป็นผู้ฟังที่ดี และในขณะที่เดียวกันลูกก็ควรจะได้รับการที่แม่จะพูดอะไรให้ลูกฟังบ้าง ไม่ใช่เพราะแม่กำลังยึดเยียดสิ่งถูกสิ่งผิดให้ลูก แต่แม่กำลังจะขอให้ลูกรับรู้ว่าการที่ลูกใช้ชีวิตอย่าง

เสียงจะมีคนที่รักเขาและห่วงใยเขาอยู่เสมอ พยายามเปิดเผยกับ ลูกและคุยกัน ปฏิบัติอย่างคนที่มีกันและกัน มีความสุขที่จะอยู่ร่วมกัน ให้โอกาสในการพูดคุยกับลูก ส่งเสริมให้เขาพูดและไม่ตัดสินถูกผิดเขา อย่าให้เด็กอ้าปากอะไรขึ้นมาแล้วแม่ก็ใช้อารมณ์ตัดสินว่าถูกหรือผิด ถ้าเป็นอย่างนี้ลูกก็จะหนีเราไป

ถ้าเด็กเขามีความอึดอยู่กับความอบอุ่น เขาจะไม่เหงา เด็กบางคนเขาไปหาความสุขจากการเป็นนักบริโภคนิยมเพราะเขาเหงา และเขาไม่อึดในความอบอุ่น ความอบอุ่นมันเป็นผลแห่งความรัก ซึ่งความรักอันนี้มันก็มีรากฐานมาจากการได้ใช้ชีวิตอย่างเข้าใจกัน อย่าทำช่องว่างในบ้านให้รู้สึกเหงา มีวิถีชีวิตแห่งการดูแลกันและกัน สร้างความนิยมในบ้าน เช่น อาหารอร่อยเพราะกินกันหลายคน อาหารอร่อยไม่ใช่เพราะยี่ห้อหรอกนะ ความรักไม่ใช่เพราะชื่อของให้ถึงจะพิสูจน์ว่านี่คือความรัก แต่ความรักคือการจัดการที่ดี เด็กจะเริ่มรู้จักหน้าที่ ถ้าเขาประหยัดได้ เขาหาได้ ก็สามารถได้สิ่งที่เขาอยากจะได้ ด้วยลำแข้งของเขา ต้องสร้างค่านิยมให้ลูกรู้จักภาคภูมิใจในการที่จะเป็นผู้ที่จะได้มาเพราะการพึ่งพาตนเองนะคะ และถ้าเผื่อว่าคนอื่นมีเพื่อนมี แต่ลูกไม่มี แล้วลูกรู้สึกน้อยหน้าว่าทำไมหนูไม่มี ก็ให้เขารู้สึกว่าในความไม่มีในวัตถุบางอย่างอาจจะส่งเสริมให้เราสามารถพัฒนาสติปัญญาได้มากขึ้นกับการไม่มีวัตถุแต่ยังมีปัญญาหาความสุขในปัจจุบันได้ ลูกก็จะเริ่มเห็นว่าวัตถุเป็นเพียงของที่ได้มาแล้ว จืดชืดได้ง่าย แต่ความสุขที่ได้มาเพราะมีปัญญา รู้จักใช้ให้เป็น คือ อริยทรัพย์ของเขาที่จะทำให้เขาสามารถมีความสุขในโลกนี้ได้ เราจะต้องรู้จักศิลปะในการเลี้ยงดูและแสดงให้เด็กเห็นว่าผู้ใหญ่เองก็รู้สึกใก้บางอย่างในการที่จะรู้จักใช้สิ่งของต่าง ๆ ให้มันงดงามและสวยได้

โดยปัญญาไม่ใช่หื้อ ผู้ใหญ่ในสังคมต้องช่วยกันสร้างค่านิยมใหม่ ต้องรู้จักประมาณในการบริโภค เพื่อเด็กของเราจะได้เป็นอิสระ เป็นเด็กรุ่นใหม่ที่จะช่วยกันดูแลสังคมของเราต่อไป ไม่ใช่ผู้ใหญ่ก็หลงทางแล้วทำให้เด็กของเราเป็น เด็กพันธุ์ใหม่ ที่ตกเป็นเหยื่ออย่างนี้

เด็กดี

‘การเป็นแม่’ เป็นงานหนักมาก ไม่ใช่เพียงแค่ให้กำเนิด เลี้ยงดู บ่มข้าวบ่มน้ำ ให้การศึกษา เยียวยาในเวลาเจ็บไข้ได้ป่วย เมื่อลูกเป็นฝั่งเป็นฝา ก็เป็นอันพ้นอก หมดภาระ เพราะแม่จะต้องเป็นผู้สร้างลูกให้เป็นคนดีของสังคม และเป็นกำลังสำคัญของชาติต่อไป ดิฉันเป็นครูเล็ก ๆ ในโรงเรียนอนุบาลคะ เมื่อมองแม่ส่วนใหญ่ในปัจจุบันแล้ว หนักใจกับกำลังสำคัญของชาติที่กำลังเติบโตขึ้นทุกวันจริง ๆ คุณแม่ซีพอจะยกตัวอย่างของผู้ที่ทำหน้าที่ ‘แม่’ อย่างสมบูรณ์ได้ไหมคะ เชื่อว่า ‘แม่ที่ยังบกพร่องและล่องลอย’ อาจจะได้คิด

สายใจ

ตอบคุณ ‘สายใจ’

ถ้าจะยกตัวอย่างแม่ที่เลี้ยงลูกดีก็ต้องดูว่าลูกคนไหนในสังคมของเราที่เป็นลูกที่ดีอยู่ในขณะนี้ ลองศึกษาการเลี้ยงดูพระโอรสและพระธิดาของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน พระองค์สามารถทำหน้าที่ของลูกกับพระราชชนนีได้อย่างงดงามและสมควรจะเอาเยี่ยงอย่างอย่างยิ่งในขณะเดียวกัน พระองค์ก็ทำหน้าที่ของพระองค์ในฐานะพ่อ และ

พ่อของแผ่นดินอย่างยิ่งใหญ่หาใครเทียบได้ยาก มีความเสียสละ
อย่างไม่มีที่สุดไม่มีประมาณ ถ้ามองเห็นพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวมีชีวิตที่งดงามและทำงานมุ่งมั่นเพื่อพสกนิกรชาวไทย
ได้อย่างมากเท่าไรก็ต้องมองย้อนไปถึงว่า ใครเป็นผู้เลี้ยงดู ก็จะมี
ทำให้เรามองย้อนกลับไปถึงสมเด็จพระเจ้าซึ่งเป็นแม่ที่เลี้ยงดู อบรม บ่ม
เพาะนิสัย และคุณงามความดีต่าง ๆ ที่มีอยู่ในพระองค์ท่าน เราจะ
เห็นว่าวิธีการเลี้ยงดูของสมเด็จพระเจ้านั้นเป็นเรื่องที่น่าเอามาศึกษา
อย่างยิ่ง พระองค์สอนให้พระโอรสพระธิดาของพระองค์มีความคิดที่
สร้างสรรค์ มีความสนใจใฝ่รู้ และใช้ชีวิตอย่างคนที่มีความเชื่อมั่น
นิสัยที่พร้อมจะเรียนรู้ เป็นบุคคลที่เรียนรู้ได้ตลอดเวลาทุก ๆ เรื่อง
พระองค์จะส่งเสริมการใช้ชีวิตที่เรียบง่ายใกล้ชิดธรรมชาติตั้งแต่วัยเด็ก
ไม่ว่าจะเป็นวิธีการเล่นก็ให้เล่นกับธรรมชาติได้ง่าย ๆ ให้เป็นอิสระอย่าง
นุ่มนวล ไม่ยึดเยียด ให้เป็นการใฝ่รู้ ใฝ่สร้างสรรค์อย่างแท้จริงใน
พื้นฐานของความรักและความอบอุ่น ไม่ว่าจะเป็นการเลี้ยงที่ถูกต้อง
ในเรื่องของอนามัยทางร่างกาย ทางจิตวิญญาณ จะเห็นว่าการให้
โอกาสที่จะเลี้ยงดูให้อยู่กับธรรมชาติ ให้เรียนรู้กับธรรมชาติ ได้ใกล้
ชิดกับธรรมชาตินั้นจะทำให้เด็กคนหนึ่งเติบโตได้อย่างเข้าใจธรรมชาติ
เด็กคนนั้นพร้อมที่จะใช้ชีวิตอย่างคนที่ไม่ทำลายธรรมชาติและไม่
ขโมยธรรมชาติด้วย เราจะเห็นตัวอย่างที่ดีของสมเด็จพระเจ้าที่ทรงเลี้ยง
พระโอรสกับพระธิดาให้เติบโตอย่างคนที่มีความรอดในทุก
ความหมาย ทั้งทางร่างกายและสติปัญญา หรือทางจิตวิญญาณ

การเลี้ยงดูที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีความรักและความอบอุ่น
ควบคู่ไปกับการให้อิสระบนหลักการของการใช้เหตุผล จะส่งผลให้
เด็กมีความมั่นใจในตัวเอง มีบุคลิกภาพที่ดี มีอารมณ์ที่แจ่มใส ใฝ่

เรียนรู้ การได้เล่นอย่างเป็นอิสระตามธรรมชาติ จะทำให้ลูกของเรา
มีความคิดสร้างสรรค์ที่กว้างไกลไปตลอดชีวิต ดีกว่าการจัดเตรียม
เขาขึ้นไปประกวดกับคนอื่น มันจะทำให้โลกเขาแคบ การบังคับ
ห้ามปรามก็ไม่ใช่วิธีการที่ดีสำหรับการสร้างวินัยภายในตัวเด็ก แม่
ควรส่งเสริมให้ลูกรู้จักกาลเทศะ รู้จักประมาณในการบริโภค มีวินัยใน
การดูแลชีวิตกับการใช้ปัจจัย ๔ อย่างคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจะนำไปสู่
การรู้จักควบคุมตัวเองที่ละน้อย เด็กจะรู้จักกิน รู้จักใช้ รู้จักหยุดตัว
เองที่จะใช้ชีวิตอย่างมั่งง่ายด้วยตัวเขาเอง ไม่ว่าใครจะชวนเขาอย่าง
ไร? เขาก็จะรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งที่ เป็นสาระ อะไรทำให้ชีวิตเขาองงาม

ต้องฝึกให้เด็กเผชิญกับความไม่มีบ้าง เพื่อแก้ปัญหาเป็น เขา
จะเรียนรู้ที่จะเอาตัวรอด อย่างไม่รอฟังพาดคนอื่นตลอด ให้โอกาส
เขาได้ทำงานบ้าง เพื่อเรียนรู้กับการทำงาน มีความสุขที่ได้ทำ ไม่ใช่
รอว่าจะมีความสุขเพราะมีใครมาทำให้ ฝึกให้มีความรักในการทำ
งาน มีความพอใจในงาน ก็จะเกิดความพอกเพียรในสิ่งที่รักที่พอใจ
ทำ ถ้าเขารักที่จะทำ เขาจะพอใจในการทำ เด็กก็จะจดจ่อ มีจิตใจที่
แน่วแน่กับสิ่งที่ทำนั้น ไม่วอกแวก ไม่แสส่าย จะสนุกสนานกับการ
ทดลองในการทำการงานนั้น จะเกิดการใคร่ครวญจนงานออกมาดี มี
ประโยชน์ต่อผู้ทำและต่อเพื่อนได้ เด็กจะเป็นคนที่สนุกในการทำงาน
ไม่เป็นคนจับจืดที่ทำอะไรก็ทำไม่สำเร็จ

ความสำคัญคือ พ่อแม่ต้องมีความสม่ำเสมอ มีจิตใจ
ที่มั่นคง และเปิดกว้างไปพร้อมกับการเรียนรู้กับลูก อย่าเลี้ยง
ลูกด้วยอารมณ์ แต่เลี้ยงลูกด้วยปัญญา เราจะมีเด็กที่สอนให้
เรารู้ว่าการเลี้ยงลูกเป็นศิลปะชั้นยอดที่ฝากไว้กับสังคม หรือ
โลกเลยก็เดียว

ประจำเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม

- ๒๖ ก.พ. - ๑ มี.ค. ปฏิบัติบูชา เนื่องในวันมาฆบูชา
วันมาฆบูชา ๑ มี.ค. เวลา ๐๗.๓๐ น. ทำบุญตักบาตร
เวลา ๑๘.๓๐ น. เวียนเทียน
- ๒๗ - ๒๘ ก.พ. วันครอบครัวแห่งสติ / ดนตรีแห่งสติ
๓ - ๗ มี.ค. งานสร้างโลกโดยผ่านเด็ก
(อบรมผู้นำสตรีแกนนำภาคกลาง ๑๗ จังหวัด)
๒๗ - ๒๘ มี.ค. วันครอบครัวแห่งสติ / ดนตรีแห่งสติ
- ทุกเสาร์-อาทิตย์
- ศิลปะการพัฒนาศีวิตด้วยอานาปานสติภาวนา
  - พาครอบครัวและเด็ก ๆ มาภาวนากับงานศิลปะ
  - ดนตรีแห่งสติกับการเดินเล่น

พบกับอาหารสุขภาพได้ทุกวัน
ตั้งแต่เวลา ๐๙.๐๐ น. - ๑๕.๐๐ น.

สนใจติดต่อสอบถามได้ที่

เสถียรธรรมสถาน ๒๔/๕ ซ.วัชรพล ถ.รามอินทรา ๕๕ แขวงจรเขี้ยว
เขตลาดพร้าว กรุงเทพฯ ๑๐๒๓๐

โทรศัพท์ ๕๑๐-๔๗๕๖, ๕๑๐-๖๖๔๗ โทรสาร ๕๑๙-๔๖๓๓

สาวิกา

สื่อเพื่อชีวิตที่งดงามและเป็นอิสระ
...เป็นสาระ...เป็นความหมาย...เป็นกำลังใจ...เป็นเพื่อน
และเป็นของขวัญอันมีค่า...มอบสาวิกาแด่คนที่คุณรัก

- สมัครสาวิกาเพื่อตัวท่านเอง
- สมัครสาวิกาเพื่อมอบเป็นของขวัญแด่คนที่คุณรัก
- สมัครสมาชิกอุปถัมภ์เพื่อมอบสถานศึกษาทั่วประเทศ

ใบสมัครสมาชิก 'สาวิกา'

ชื่อ _____ นามสกุล _____
ที่อยู่ _____
_____

หมายเลขโทรศัพท์ _____
อายุ _____ ปี อาชีพ _____
สถานที่ทำงาน / สถาบันการศึกษา _____

ขอสมัครเป็นสมาชิก 'สาวิกา'

เป็นเวลา ๑ ปี (๑๒ ฉบับ) ราคา ๓๖๐ บาท
 ๑ ปี (๑๒ ฉบับ) ยินดีจะร่วมสนับสนุนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้มากกว่า ๓๖๐ บาท เป็นจำนวนเงิน _____ บาท
เริ่มตั้งแต่ฉบับที่ _____ ปีที่ _____

โดยได้แนบ ตัวแลกเงิน ธนาณัติ เช็ค

ส่งจ่าย ปณ. จรเข้บัว ในนาม จันทนา ศรีมุกดา เสถียรธรรมสถาน
๒๔/๕ ซอยวัชรพล ถนนรามอินทรา ๕๕ ลาดพร้าว กรุงเทพฯ หรือโดยผ่าน
แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด เพื่อกองทุนสาวิกา ธนาคารกรุงเทพ จำกัด
(มหาชน) สาขารามอินทรา บัญชีออมทรัพย์ เลขที่บัญชี ๑๘๗๐๖๒๖๒๔-๗

เสถียรธรรมสถาน

คุยกันท้ายเล่ม

ขอแสดงความเห็นสักเล็กน้อยนะคะว่า ‘สาวิกา’ ฉบับพิเศษทุกฉบับอยากให้มีการระบุวันเดือนปีที่ออกเหมือนฉบับปกติ ฉบับ ‘พุทธทาสรำลึก’ ดูเหมือนไม่ได้ระบุ พอนานไปก็จะจำไม่ได้ว่าเป็นของเดือนอะไร ไทโร.มาถามจึงทราบว่าเป็นของเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน ๒๕๔๑ ครั้งแรกเข้าใจว่า ‘สาวิกา’ หาย จึงโทร.มาสอบถาม เพราะถ้าหายไปจะเสียดายมาก

กาญจนา คุณาวงศ์

คนอ่านมีข้อเสนอ คนทำจะนั่งอยู่ได้อย่างไร งานนี้บอกอเจอแฟน ‘สาวิกา’ ตัวจริงเข้าแล้วละค่ะ

ดิฉันเป็นสมาชิก ‘สาวิกา’ อ่านแล้วให้สาระ ข้อคิดและให้กำลังใจในการดำเนินชีวิตได้ดีมาก ชอบคอลัมน์ ‘วิถีแห่งชีวิต’ และ ‘ผู้หญิงใกล้วัด’ รวมทั้งฉบับ ‘พุทธทาสรำลึก’ ทำให้มีความรู้สึกมุ่งมั่นและศรัทธาในการสร้างกิจกรรมเพื่อพระศาสนา และช่วยเหลือผู้อื่นให้คลายทุกข์มากขึ้น

ดิฉันขอสมัครสมาชิก ‘สาวิกา’ เพื่อมอบเป็นกำลังใจกับน้องคนหนึ่งตามชื่อที่อยู่ที่แนบมาด้วย

อนุลักษณ์ ดันติวงษ์

ชื่นใจค่ะ

เด็กเกิดมาเพื่อให้โลกนี้งดงาม
เหมือนดอกไม้บานในแผ่นดิน